

ỦY BAN NHÂN DÂN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH
TRUNG TÂM XÚC TIẾN THƯƠNG MẠI VÀ ĐẦU TƯ TP.HCM

THỊ TRƯỜNG PAKISTAN

Thành phố Hồ Chí Minh 2022

MỤC LỤC

Chương 1: Tổng quan thị trường Pakistan 3

Chương 2: Các lĩnh vực hàng đầu cho các công ty xuất khẩu và đầu tư nước ngoài 15

Chương 3: Môi trường đầu tư..... 28

Chương 4. Quy định thương mại, thuế, hải quan và các quy định ... 59

Chương 5: Văn hóa kinh doanh và những điều cần lưu ý khi kinh doanh ở Pakistan 76

Chương 6: Quan hệ ngoại giao, thương mại và đầu tư giữa Việt Nam - Pakistan 88

CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN THỊ TRƯỜNG PAKISTAN

1. Tổng quan thị trường

Hoa Kỳ và Pakistan có mối quan hệ kinh tế và thương mại mạnh mẽ, với thương mại hai chiều đạt khoảng 6,81 tỷ USD năm 2020. Hoa Kỳ là một trong những đối tác thương mại lớn nhất của Pakistan và tiếp tục là một trong những nguồn đầu tư trực tiếp nước ngoài hàng đầu. Xuất khẩu từ Hoa Kỳ sang Pakistan đạt 2,91 tỷ USD năm 2020, tăng 10% so với 2,64 tỷ USD năm 2019. Hoa Kỳ là thị trường xuất khẩu lớn nhất của Pakistan năm 2020 với 3,9 tỷ USD, giảm 0,5% so với năm trước. Các công ty Mỹ hoạt động có lãi trên nhiều lĩnh vực, chủ yếu là hàng tiêu dùng nhanh, nông nghiệp, dịch vụ tài chính, nhượng quyền thương mại, công nghệ thông tin và truyền thông, năng lượng tái tạo và dịch vụ chăm sóc sức khỏe.

Với phần lớn quá trình chuyển đổi chính trị trong hòa bình vào tháng 7 năm 2018, lãnh đạo đương kiêm chính phủ Pakistan Tehreek-e-Insaf (PTI) đang phải đối mặt với những thách thức kinh tế lớn cả ở cấp độ kinh tế vĩ mô và vi mô. Về đối ngoại, Pakistan đang đối mặt với thâm hụt thương mại đáng kể và các vấn đề về cán cân thanh toán. Hội đồng Doanh thu Liên bang (FBR) đã đạt được mục tiêu thu thuế cho năm tài chính 2021 cụ thể đã thu được 30,5 tỷ USD so với mục tiêu đã được sửa đổi là 30,3 tỷ USD. Tuy nhiên, thu nhập doanh thu của FBR đã giảm 1,54 tỷ USD so với mục tiêu thực tế cho năm 2020 là 32,02 tỷ USD, điều này đã cản trở khả năng của chính phủ trong việc duy trì vị thế cán cân thanh toán và tỷ giá hối đoái ổn định và gây ra áp lực lạm phát cao đối với các sản phẩm tiêu dùng thiết yếu. Năm 2019, chính phủ liên bang đã ký một thỏa thuận kéo dài 39 tháng với Quỹ Tiền tệ Quốc tế (IMF) trong khuôn khổ Quỹ Mở rộng (EFF) cho gói cứu trợ ước tính 6 tỷ USD. Gói hỗ trợ ngân sách này là chương trình IMF thứ 19 của Pakistan kể từ khi giành được độc lập.

Giống như các nền kinh tế toàn cầu khác, Pakistan đang phải đối mặt với sự suy giảm kinh tế do đại dịch toàn cầu. Là một nền kinh tế phụ thuộc vào nhập khẩu, Pakistan hiện đang phải đối mặt với những thách thức nghiêm trọng, từ cán cân thanh toán, mất giá tiền tệ, thâm hụt thương mại do giá hàng hóa cao trên thị trường quốc tế và sự gián đoạn chuỗi cung ứng. Tuy nhiên, một số cải cách chính sách, cùng với sự hỗ trợ từ các

tổ chức tài chính đa phương như IMF và tăng trưởng xuất khẩu đã giúp tốc độ tăng trưởng GDP của Pakistan đạt 3,94%, vượt qua mục tiêu 2,1% trong năm tài chính vừa qua. Trong nội bộ, Hội đồng Doanh thu Liên bang (FBR) báo cáo khoản thu thuế là 4,732 tỷ Rupee (28,33 tỷ USD), cao hơn 18% so với năm tài chính trước.

Các công ty Hoa Kỳ có mặt ở Pakistan khá nhiều. Hiện tại, có hơn 80 công ty con của Hoa Kỳ do Hoa Kỳ sở hữu hoàn toàn hoặc sở hữu phần đông đã đăng ký với Hội đồng Doanh nghiệp Hoa Kỳ (ABC) của Pakistan và Diễn đàn Doanh nghiệp Hoa Kỳ (ABF). Hội đồng Kinh doanh Hoa Kỳ-Pakistan, một chi nhánh của Phòng Thương mại Hoa Kỳ có trụ sở tại Washington D.C., là một diễn đàn khác dành cho các công ty Hoa Kỳ có lợi ích kinh doanh và đầu tư tại Pakistan. Hàng trăm công ty địa phương đại diện cho các công ty Hoa Kỳ trên thị trường. Các công ty hàng đầu của Hoa Kỳ đang kinh doanh tại Pakistan bao gồm Pepsi-Cola, Coca-Cola, General Electric International, Wabtec, Procter and Gamble, Honeywell, NCR, Teradata, Pfizer, Abbott Laboratories, DuPont, Oracle, Microsoft, Dell, 3M, IBM, McDonald's, KFC, Pizza Hut, Domino's Pizza, P.F. Chang's, IHOP, D&B, Eli Lilly, Excelerate Energy, Enercon và Caterpillar cùng nhiều công ty khác của Hoa Kỳ.

Các thành viên công ty Hoa Kỳ của ABC và ABF đóng một vai trò có ảnh hưởng trong nền kinh tế Pakistan bằng cách duy trì các tiêu chuẩn toàn cầu về quản trị công ty. Theo ABC, các công ty này đã đầu tư hơn 1,5 tỷ USD vào Pakistan và tổng doanh thu tích lũy hàng năm của họ đạt khoảng 4 tỷ USD. Các thành viên ABC và ABF nộp thuế trực thu và thuế gián thu hàng năm, đóng góp đáng kể vào ngân khố quốc gia. Bất chấp các mối đe dọa an ninh và những lo ngại quen thuộc của thị trường mới nổi về quyền sở hữu trí tuệ, thực thi hợp đồng và các vấn đề kinh tế & quản trị, thị trường Pakistan mang lại nhiều cơ hội thương mại và đầu tư hấp dẫn. Đối với các nhà đầu tư, thị trường có rất ít hạn chế đối với việc di chuyển vốn của các công ty nước ngoài, không có hạn chế về cổ phần (ngoài một số ngành nhạy cảm), các quy định về giấy phép lao động đơn giản, không yêu cầu chuyển giao công nghệ và một tầng lớp doanh nhân lớn và tinh vi.

Pakistan và Hoa Kỳ đã ký Hiệp định khung về Thương mại và Đầu tư (TIFA) vào năm 2003, trong đó cung cấp một diễn đàn để thảo luận về các vấn đề thương mại song phương. Cuộc họp liên ngành TIFA gần đây nhất được tổ chức vào tháng 5 năm 2019.

2. Các thông tin cơ bản

Tên nước (dài): Cộng hòa Hồi giáo Pakistan

Tên nước (ngắn): Pakistan

Tổng thống: Ông Alar Karis (từ 12 tháng 10 năm 2021)

Thủ tướng: Ông Shehbaz Sharif (từ 11 tháng 4 năm 2022)

Quốc khánh: Ngày 23 tháng 3

Ngày Độc lập: Ngày 14 tháng 8

Thủ đô: Islamabad

Thể chế chính trị: Chính thể Cộng hoà theo thể chế Liên bang.

- Cơ quan hành pháp: Tổng thống là Nguyên thủ quốc gia, Thủ tướng và nội các chính phủ. Tại các bang có Chính phủ bang (gồm Viện lập pháp bang, chính quyền bang). Đứng đầu là Thủ hiến Bang.

- Cơ quan lập pháp: Quốc hội lưỡng viện (Majlis-e-Shoora) gồm Thượng viện 100 ghế (Senate) và Quốc hội 342 ghế (National Assembly).

- Cơ quan tư pháp: Toà án Tối cao Hồi giáo Liên bang, còn được gọi là Shari'a Court. (Chánh án do Tổng thống bổ nhiệm); tại các bang có Toà thượng thẩm.

Đối ngoại

Chính phủ của tân Thủ tướng Shehbaz Sharif đang phải đối phó hàng loạt thách thức, trong đó đáng ngại nhất là khủng hoảng kinh tế và phân cực chính trị.

Phục hồi kinh tế sẽ là thử thách lớn nhất đối với chính phủ của tân Thủ tướng Shehbaz Sharif trong thời gian từ nay đến trước tổng tuyển cử dự kiến vào giữa năm 2023. Ngày 23/4/2022, trong cuộc đàm phán tại Washington, tân Bộ trưởng Tài chính Pakistan Miftah Ismail nhất trí với các khuyến nghị của Quỹ Tiền tệ quốc tế (IMF) về giảm trợ giá nhiên liệu và chấm dứt hệ thống miễn thuế doanh nghiệp, đồng thời cam kết theo đuổi các cuộc cải cách cơ cấu nhằm thúc đẩy tăng trưởng nền kinh tế đang lún sâu vào khủng hoảng hiện nay.

Ông Ismail cũng nhấn mạnh, Pakistan-quốc gia đông dân thứ 5 thế giới (với 228 triệu người)-cần chuyển sang một mô hình kinh tế mới bằng cách dỡ bỏ các rào cản và thúc đẩy xuất khẩu. Mục tiêu trước mắt là kiềm chế lạm phát hai con số hiện nay và tạo

việc làm. Ông bác bỏ những ý kiến cho rằng Pakistan đang đứng trước nguy cơ vỡ nợ, đồng thời cho biết dự trữ ngoại tệ của nước này hiện là 10 tỷ USD và phần lớn nợ song phương là với các nước bạn hữu như Trung Quốc, Arabia Saudi và Các Tiểu vương quốc Arab thống nhất (UAE).

Bên cạnh những thách thức kinh tế và chính trị nội bộ, chính phủ của Thủ tướng Shehbaz cũng phải tiếp tục xử lý nhiều vấn đề nan giải từ đối nội (chủ nghĩa khủng bố, vai trò của quân đội...) đến đối ngoại (quan hệ với Ấn Độ, Mỹ, Trung Quốc, Nga, Afghanistan...).

Vị trí địa lý

Pakistan là quốc gia ở Nam Á, giáp biển Ả Rập, giữa Ấn Độ ở phía đông và Iran và Afghanistan ở phía tây và Trung Quốc ở phía bắc.

Diện tích:

tổng: 796.095 km²

đất: 770.875 km²

nước: 25.220 km²

Khí hậu

Pakistan có bốn mùa: mùa đông lạnh và khô từ tháng 12 đến tháng 2; mùa xuân nóng và khô từ tháng 3 đến tháng 5; mùa hè nhiều mưa, hay giai đoạn gió mùa tây nam, từ tháng 6 đến tháng 9; và giai đoạn gió mùa rút đi từ tháng 10 đến tháng 11. Sự bắt đầu và quá trình của các mùa này hơi khác biệt tùy theo địa điểm. Lượng mưa có thể khác biệt rất nhiều tùy theo năm.

Dân số: 242.923.845 (ước tính đến 2022)

Các nhóm dân tộc

Punjabi 44,7%, Pashtun (Pathan) 15,4%, Sindhi 14,1%, Saraiki 8,4%, Muhajirs 7,6%, Balochi 3,6%, khác 6,3%

Tôn giáo

Hồi giáo (chính thức) 96,5% (Sunni 85-90%, Shia 10-15%), khác (bao gồm cả Kitô giáo và Hindu) 3,5% (ước tính năm 2020).

Ngôn ngữ:

Punjabi 48%, Sindhi 12%, Saraiki (một biến thể của Punjabi) 10%, Pashto (tên thay thế, Pashtu) 8%, Urdu (chính thức) 8%, Balochi 3%, Hindko 2%, Brahui 1%, tiếng Anh (chính thức; ngôn ngữ của giới tinh hoa Pakistan và hầu hết các bộ chính phủ), Burushaski, và 8% khác.

Cấu trúc độ tuổi (ước tính 2022)

0-14 tuổi: 36,01% (nam 42,923,925 / nữ 41,149,694)

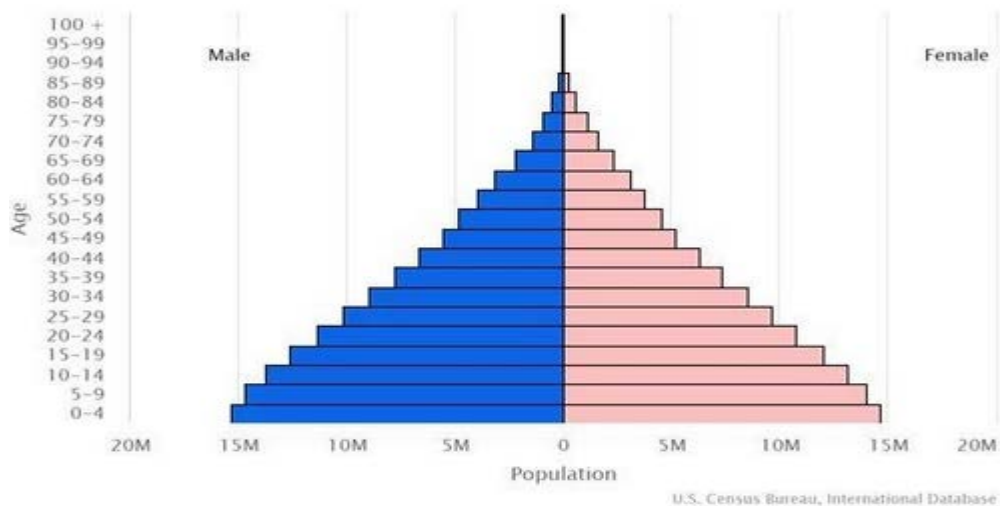
15-24 tuổi: 19,3% (nam 23,119,205 / nữ 21,952,976)

25-54 tuổi: 34,7% (nam 41.589.381 / nữ 39.442.046)

55-64 tuổi: 5,55% (nam 6.526.656 / nữ 6.423.993)

65 tuổi trở lên: 4,44% (ước tính năm 2020) (nam 4.802.165 / nữ 5.570.595)

Tháp dân số năm 2022:

Tốc độ phát triển dân số (ước tính 2022): 1,95%

Sự phân bố dân cư

Sông Indus và các nhánh của nó thu hút phần lớn dân cư định cư, với tỉnh Punjab là nơi có mật độ dân cư đông đúc nhất.

Chi tiêu cho lĩnh vực y tế - sức khỏe: 3,4% GDP (2019)

Chi tiêu cho giáo dục: 2,5% GDP (2019)

Tỷ lệ thất nghiệp, từ 15-24 tuổi: (ước tính năm 2018)

Tổng: 7,9%

Nam: 8,2%

Nữ: 6,8%

Sử dụng đất đai (2018)

Đất nông nghiệp: 35,2%

Rừng: 2,1%

Khác: 62,7%

Thu từ tài nguyên rừng: 0,1% GDP (ước tính năm 2018)

Thu từ than đá: 0,06% GDP (2018)

Tài nguyên thiên nhiên: đất canh tác, trữ lượng khí đốt tự nhiên phong phú, dầu mỏ hạn chế, than kém chất lượng, quặng sắt, đồng, muối, đá vôi.

3. Kinh tế, thương mại cơ bản

• Tổng quan kinh tế, thương mại

Nền kinh tế Pakistan là nền kinh tế lớn thứ 20 tính theo sức mua tương đương (PPP) và lớn thứ 35 về tổng sản phẩm quốc nội danh nghĩa. Pakistan có dân số hơn 220 triệu người (lớn thứ 5 thế giới), có GDP (danh nghĩa) là 347 tỷ USD. Trong khi con số ước tính là khoảng 435,5 tỷ USD, với GDP bình quân đầu người (danh nghĩa) là 1.666 USD và GDP bình quân đầu người (PPP) là 5.973 USD.

Pakistan là một quốc gia đang phát triển, với nền kinh tế bán công nghiệp. Các mặt hàng xuất khẩu chính bao gồm hàng dệt may, đồ da, đồ thể thao, hóa chất và thảm.

Các khu vực tăng trưởng của nền kinh tế Pakistan nằm dọc theo sông Indus; nền kinh tế đa dạng của Karachi và các trung tâm đô thị lớn ở Punjab, cùng tồn tại với các khu vực kém phát triển hơn ở các vùng khác của đất nước. Trong quá khứ, nền kinh tế đã phải hứng chịu những tranh chấp chính trị nội bộ, dân số tăng nhanh và mức độ hỗn hợp của đầu tư nước ngoài. Dự trữ ngoại hối được củng cố nhờ lượng kiều hối của người lao động ổn định, nhưng thâm hụt tài khoản vãng lai ngày càng tăng - do chênh lệch thương mại ngày càng gia tăng khi tăng trưởng nhập khẩu vượt xa xuất khẩu - có thể làm giảm dự trữ và làm giảm tốc độ tăng trưởng GDP trong trung hạn. Pakistan hiện đang trải qua quá trình tự do hóa kinh tế, bao gồm tư nhân hóa tất cả các tập đoàn chính phủ, nhằm thu hút đầu tư nước ngoài và giảm thâm hụt ngân sách.

Pakistan là một quốc gia chủ yếu là nông nghiệp khi giành được độc lập vào năm 1947 do sự chia cắt của Ấn Độ bởi những người Anh rời đi. Tốc độ tăng trưởng kinh tế bình quân của Pakistan trong 5 thập kỷ đầu (1947-1997) cao hơn tốc độ tăng trưởng của nền kinh tế thế giới trong cùng thời kỳ. Tốc độ tăng trưởng GDP thực tế trung bình hàng năm là 6,8% trong những năm 1960, 4,8% trong những năm 1970 và 6,5% trong những năm 1980. Tăng trưởng trung bình hàng năm giảm xuống còn 4,6% trong những năm 1990 với mức tăng trưởng thấp hơn đáng kể trong nửa sau của thập kỷ đó. Năm 2017, GDP của Pakistan tính theo sức mua tương đương đã vượt mốc 1 nghìn tỷ USD. Tháng 5 năm 2019, đồng rupee của Pakistan đã trải qua mức giảm giá hàng năm là 30% so với đồng USD. Năm 2020, CPEC Giai đoạn 2 đã được bắt đầu, với các thỏa thuận hàng tỷ USD mới.

Tính đến tháng 5 năm 2021, chính phủ Pakistan đã dự đoán rằng tỷ lệ tăng trưởng trong tương lai sẽ là 5%, một trong những mức cao nhất ở Nam Á. Theo Ngân hàng Thế giới, tỷ lệ nghèo ở Pakistan giảm từ 64,3% năm 2001 xuống còn 21,9% năm 2018. Vị thế kinh tế vĩ mô được cải thiện của nước này đã khiến Moody's Investors Service nâng cấp triển vọng nợ của Pakistan lên mức "ổn định". Năm 2021, GDP (PPP) ước tính là hơn 1,4 nghìn tỷ USD, thâm hụt tài khoản vãng lai là một trong những thách thức mà nền kinh tế nước này đang phải đối mặt sau khi giá hàng hóa quốc tế tăng cao.

- **Các chỉ số kinh tế, thương mại cơ bản**

GDP (tương đồng sức mua - PPP): 1.021,13 tỷ USD (ước tính năm 2020), xếp thứ 24 trên thế giới.

GDP (tỉ giá chính thức): 220,6 tỷ USD (ước tính năm 2021)

Tốc độ tăng trưởng GDP thực tế: 6% (ước tính năm 2021).

GDP trên đầu người (PPP): 4.690 USD (ước tính năm 2021).

GDP - Theo lĩnh vực (ước tính năm 2021):

- Nông nghiệp: 23,08%
- Công nghiệp: 18,91%
- Dịch vụ: 58,01%

Lực lượng lao động: 71,76 triệu USD (ước tính năm 2021).

Tỉ lệ thất nghiệp: 6,5% (ước tính năm 2021)

Tỉ lệ thất nghiệp độ tuổi 15 - 24 (ước tính năm 2021): 9,41%

Lực lượng lao động phân theo ngành nghề (2019):

- Nông nghiệp: 36,92%
- Công nghiệp: 24,96%
- Dịch vụ: 38,13%

Ngân sách

- Thu: 46,81 tỷ USD (ước 2017)
- Chi: 64,49 tỷ USD (ước 2017)

Thuế và thu khác: 15,4% GDP (ước 2017), xếp thứ 190 trên thế giới.

Thâm hụt ngân sách: -5,8% GDP (ước 2017)

Nợ công: 67% GDP (ước 2017)

Tỉ lệ lạm phát (giá tiêu dùng): 9,5% (ước 2021)

Tăng trưởng sản xuất công nghiệp: 5,97% (ước 2021)

Xuất khẩu: Năm 2020 ước đạt 27,3 tỷ USD, đứng thứ 72 trên thế giới, giảm từ 30,67 tỷ USD của năm 2019.

Các mặt hàng xuất khẩu chính gồm: dệt may, quần áo và may mặc, gạo, đồ da, dụng cụ phẫu thuật. (ước tính 2019)

Các đối tác xuất khẩu chính (2019) gồm:

- Hoa Kỳ 14%
- Trung Quốc 8%
- Đức 7%
- UK 6%

Nhập khẩu: Năm 2020 ước đạt 51,07 tỷ USD, đứng thứ 60 thế giới, giảm so với mức ước tính 57,98 tỷ USD của năm 2019.

Các mặt hàng nhập khẩu chính gồm: dầu mỏ tinh luyện, dầu thô, khí đốt tự nhiên, dầu cọ, sắt vụn. (ước tính 2019)

Các đối tác nhập khẩu chính (ước tính 2019) gồm:

- Trung Quốc 28%
- UAE 11%
- Hoa Kỳ 5%

Dự trữ ngoại tệ và vàng: 22,81 tỷ USD (ước tính 2021).

Nợ nước ngoài: 130,6 tỷ USD (ước tính 2021)

Điện - từ nhiên liệu hóa thạch: 55,2% tổng công suất lắp đặt (ước 2020)

Điện hạt nhân: 8,2% tổng công suất lắp đặt (ước tính năm 2020)

Điện năng lượng mặt trời: 1% tổng công suất lắp đặt (ước tính năm 2020)

Điện gió: 2,8% tổng công suất lắp đặt (ước tính năm 2020)

Điện thủy điện: 31,9% tổng công suất lắp đặt (ước tính năm 2020)

Điện sinh khối và chất thải: 0,8% tổng công suất lắp đặt (ước tính năm 2020)

Điện lực - công suất phát điện lắp đặt: 39,925 triệu kW (ước tính năm 2020)

Điện - tiêu thụ: 103.493.520.000 kWh (ước tính năm 2019)

Điện - xuất khẩu: 0 kWh (ước tính năm 2019)

Điện - nhập khẩu: 487 triệu kWh (ước tính năm 2019)

Tồn thất truyền tải / phân phối: 17,389 tỷ kWh (ước tính năm 2019)

Than đá - sản lượng: 4,855 triệu tấn (ước tính năm 2020)

Than đá - tiêu thụ: 21,012 triệu tấn (ước tính năm 2020)

Than đá - xuất khẩu: 1.000 tấn (ước tính năm 2020)

Than đá - nhập khẩu: 17,239 triệu tấn (ước tính năm 2020)

Trữ lượng than đá: 3,064 tỷ tấn (ước tính năm 2019)

Khí tự nhiên - sản lượng: 38.056.250.000 mét khối (ước tính năm 2019)

Khí tự nhiên - tiêu thụ: 48.391.627.000 mét khối (ước tính năm 2019)

Khí tự nhiên - nhập khẩu: 10.743.167.000 mét khối (ước tính năm 2019)

Trữ lượng khí tự nhiên: 592,188 tỷ mét khối (ước tính năm 2021)

- **Cơ sở hạ tầng kinh tế**
- **Truyền thông**

Điện thoại cố định: 2.876.794 thuê bao (ước tính năm 2020)

Điện thoại di động: 175.624.364 thuê bao (ước tính năm 2020)

Số người sử dụng internet: 55.223.083 người (năm 2020) - chiếm 25% dân số

- **Hệ thống viễn thông**

Nhìn chung Thị trường viễn thông của Pakistan chuyển đổi từ cơ chế độc quyền do nhà nước quản lý sang cơ cấu cạnh tranh phi quản lý vào năm 2003, hiện được hỗ trợ bởi đầu tư nước ngoài; tăng trưởng vừa phải trong sáu năm qua, được dân số trẻ ủng hộ và việc sử dụng các dịch vụ di động ngày càng tăng; cơ sở hạ tầng viễn thông đang được cải thiện, với việc đầu tư vào mạng di động, thuê bao điện thoại cố định giảm; hệ thống bao gồm chuyển tiếp vô tuyến sóng ngắn, cáp đồng trục, cáp quang, mạng di động và vệ tinh; Dịch vụ di động 4G được cung cấp rộng rãi; hiện đang thử nghiệm 5G; trung tâm dữ liệu tại các thành phố lớn; di động và băng thông rộng hoạt động tốt và chiếm ưu thế so với lĩnh vực băng thông rộng cố định; Dự án cáp quang Trung Quốc-Pakistan bắt đầu hoạt động vào năm 2020; nhà nhập khẩu thiết bị phát thanh truyền hình và máy tính từ Trung Quốc; tăng trưởng trong tương lai (về quy mô thị trường cũng như doanh thu) do có nhiều các dịch vụ giá trị gia tăng cùng với việc mở rộng mạng 4G LTE và từ năm 2023 mạng di động 5G; Universal Service Fund(USF) tiếp tục đầu tư trực tiếp vào việc phát triển băng thông rộng di động ở các khu vực được phục vụ kém và thậm chí chưa có, với nhiều dự án đã được phê duyệt bắt đầu vào năm 2021 và 2022.

Trong nước: thuê bao di động đã tăng lên; hơn 90% người Pakistan sống trong các khu vực được phủ sóng điện thoại di động; mạng cáp quang đang được xây dựng trên khắp đất nước để tăng khả năng truy cập băng thông rộng và tỷ lệ thâm nhập băng thông rộng ở Pakistan đang tăng lên - đến cuối năm 2021, 50% dân số đã được sử dụng các dịch vụ băng thông rộng; tần số viễn thông cố định là hơn 1 trên 100 và di động khoảng 84 trên 100 người (2021)

Quốc tế: mã quốc gia - 92; các trạm cho hệ thống cáp quang biển SEA-ME-WE-3, -4, -5, AAE-1, IMEWE, Orient Express, PEACE Cable và TW1 cung cấp các liên kết đến

Châu Âu, Châu Phi, Trung Đông, Châu Á, Đông Nam Châu Á và Úc; trạm vệ tinh mặt đất - 3 Intelsat (1 Đại Tây Dương và 2 Ấn Độ Dương); 3 giao dịch cửa ngõ quốc tế đang hoạt động (1 tại Karachi và 2 tại Islamabad); chuyên tiếp sóng vô tuyến đến các nước láng giềng (2019)

Đại dịch Covid-19 tiếp tục có tác động đáng kể đến sản xuất và chuỗi cung ứng trên toàn cầu; kể từ năm 2020, một số lĩnh vực của lĩnh vực viễn thông đã trải qua sự suy thoái, đặc biệt là trong lĩnh vực sản xuất thiết bị di động; Tiến độ triển khai 5G đã hồi phục lại, cũng như nâng cấp cơ sở hạ tầng; chi tiêu của người tiêu dùng cho các dịch vụ viễn thông đã tăng lên do nhu cầu về dung lượng và băng thông tăng mạnh; bản chất quan trọng của dịch vụ viễn thông như một công cụ cho công việc và trường học từ nhà vẫn còn rõ ràng, và sự gia tăng đột biến trong lĩnh vực này đã chứng kiến cơ hội phát triển cho sự phát triển của các công cụ mới và các dịch vụ gia tăng.

- **Truyền hình**

Truyền hình là nguồn tin tức phổ biến và có tầm ảnh hưởng lớn nhất ở Pakistan với hơn 120 đài truyền hình vệ tinh được cấp phép bởi cơ quan quản lý phương tiện truyền thông điện tử của Pakistan, PEMRA, và 40 công ty / kênh truyền thông có giấy phép; Tập đoàn Truyền hình Pakistan (PTV) do nhà nước điều hành là mạng lưới truyền hình lớn nhất nước và phục vụ hơn 90% dân số với cơ sở hạ tầng mặt đất lớn nhất cả nước; PTV bao gồm 9 kênh truyền hình và mạng PTV cung cấp phạm vi phủ sóng đặc biệt cho Kashmir; Người Pakistan có quyền truy cập hơn 100 kênh truyền hình cáp và vệ tinh riêng; 6 kênh được coi là đầu tàu đưa tin, dẫn chương trình thời sự trong nước; Tổng công ty phát thanh Pakistan (PBC hay Đài phát thanh Pakistan) thuộc sở hữu nhà nước có lượng khán giả phát thanh lớn nhất cả nước, đặc biệt là ở các vùng nông thôn; Đài AM / SW / FM của Đài phát thanh Pakistan bao phủ 98% dân số và 80% tổng diện tích đất nước; tất cả các tờ báo lớn đều có ấn bản trực tuyến và tất cả các ấn phẩm báo in lớn đều vận hành các trang web; tự do báo chí và tự do ngôn luận trong nước rất yếu. (2021)

- **Sân bay:** 151 sân bay
- **Đường sắt:** 11.881 km
- **Đường bộ:** 264.175 km
- **Cảng biển:** Karachi, Port Muhammad Bin Qasim.
- **Cảng container (TEU):** Karachi (2.097.855) (2019)
- **Cảng LNG (nhập khẩu):** Cảng Qasim

4. Thách thức thị trường

Các đối thủ cạnh tranh chính đối với các doanh nghiệp Việt Nam ở Pakistan là các nhà cung cấp Hoa Kỳ, Trung Quốc, Châu Âu, Nhật Bản và Hàn Quốc, đôi khi, cung cấp tài chính cho các dự án lớn và đấu thầu của chính phủ khó cạnh tranh. Các công ty nhà nước của Trung Quốc đang ngày càng mở rộng sang các phân khúc thị trường do các công ty phương Tây thống trị. Để thúc đẩy sự phát triển, Pakistan và Trung Quốc đang triển khai Hành lang Kinh tế Trung Quốc-Pakistan (CPEC). Năm 2015, Islamabad và Bắc Kinh chính thức đồng ý tài trợ của Trung Quốc thông qua CPEC trị giá hơn 55 tỷ USD, nhắm mục tiêu vào các dự án năng lượng, cảng & vận tải biển và các dự án cơ sở hạ tầng khác.

Các nhà đầu tư tiềm năng ở Pakistan phải đối mặt với nhiều thách thức tương tự tồn tại ở các nền kinh tế đang phát triển khác như rủi ro pháp lý, thuế và sự thiếu minh bạch trong việc ra quyết định của khu vực công. Pakistan là một thị trường đa dạng và đầy thách thức, đòi hỏi khả năng thích ứng và sự bền bỉ. Thông thường rất khó để bán tại thị trường này nếu không có đối tác địa phương đáng tin cậy, do đó, việc lựa chọn đối tác địa phương phù hợp và lập kế hoạch cẩn thận là rất quan trọng để thành công.

5. Cơ hội thị trường

Với dân số hơn 220 triệu người và GDP gần 264 tỷ USD, Pakistan tiếp tục mang đến cơ hội đáng kể cho các doanh nghiệp nước ngoài muốn đầu tư vào thị trường này. Các lĩnh vực sau được xác định là ngành có triển vọng tốt nhất trong vài năm tới: hàng tiêu dùng, sản xuất điện, năng lượng tái tạo, thiết bị và dịch vụ viễn thông, máy móc và thiết bị nông nghiệp, nhượng quyền, quản lý chất thải và chăm sóc sức khỏe.

6. Tham gia của tổ chức quốc tế

ADB, AIIB, ARF, ASEAN (đối tác đối thoại ngành), C, CERN (thành viên liên kết), CICA, CP, D-8, ECO, FAO, G-11, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ủy ban quốc gia), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (NGOs), MIGA, MINURCAT, MINURSO, MINUSCA, MINUSMA, MONUSCO, NAM, OAS (quan sát viên), OIC, OPCW, PCA, SAARC, SACEP, SCO, UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNFICYP, UNHCR, UNHRC, UNIDO, UNISFA, UNISFA, UNMISS, UNSOS, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (NGO), WHO, WIPO, WMO, WTO.

CHƯƠNG II: CÁC LĨNH VỰC HÀNG ĐẦU CHO CÁC CÔNG TY XUẤT KHẨU VÀ ĐẦU TƯ NƯỚC NGOÀI

1. Máy móc và thiết bị nông nghiệp

(ĐVT: Triệu USD)

	2018	2019	2020	2021* (ước tính)
Tổng sản lượng trong nước	1.190,73	1.200,85	1.211,05	1.244,59
Tổng xuất khẩu	42,50	41,00	37,72	39,63
Tổng nhập khẩu	177,03	168,17	147,98	153,45
Nhập khẩu từ Hoa Kỳ	6,25	7,30	6,42	7,20
Tổng quy mô thị trường	1.325,26	1.328,02	1.321,01	1.321,31

* Nguồn: *Pakistan Economic Survey 2020-21, Ministry of Finance, Government of Pakistan; Pakistan Bureau of Statistics, Government of Pakistan; Local trade associations and market experts.*

Ngành nông nghiệp của Pakistan là trụ cột của nền kinh tế và là nguồn sinh kế chính. Trong năm tài chính 2020-21, ngành nông nghiệp đóng góp 19,2% vào GDP của cả nước và sử dụng 38,5% tổng lực lượng lao động. Trong năm tài chính 2020-21, ngành này đã tăng 2,77% so với mục tiêu 2,8%. Theo số liệu thống kê ngành Máy móc Nông nghiệp Pakistan, tổng diện tích đất canh tác là 79,6 triệu mẫu Anh, tăng 3,2% so với năm ngoái. Theo các nguồn tin trong ngành, tổng quy mô của lĩnh vực máy móc nông nghiệp là khoảng 1,2 tỷ USD, bao gồm sự kết hợp của máy kéo, máy gặt, thiết bị tưới tiêu và máy móc nông nghiệp quy mô nhỏ khác. Theo Khảo sát Kinh tế, Tầm nhìn Pakistan 2025, an ninh lương thực là một trong bảy lĩnh vực hành động ưu tiên hàng đầu. Trong số năm mục tiêu hàng đầu để đạt được an ninh lương thực là “Tạo ra một ngành nông nghiệp hiện đại, hiệu quả và đa dạng có thể đảm bảo cung cấp ổn định và đầy đủ nguồn cung cấp lương thực cơ bản cho người dân trong nước và cung cấp các sản phẩm chất lượng cho xuất khẩu”. Việc cung cấp máy móc và thiết bị nông nghiệp hiện đại là điều cần thiết cho kế hoạch của chính phủ.

Về thị phần, có 5 quốc gia cung cấp hơn 70% tổng số máy móc và thiết bị nông nghiệp nhập khẩu. Các quốc gia cung cấp bao gồm Hoa Kỳ, Trung Quốc, Nhật Bản, Ý và Đức - với thị phần của Hoa Kỳ khoảng 30%.

Máy móc và thiết bị

Sản lượng máy kéo nội địa của Pakistan đã tăng khoảng 57,5% từ 23.266 chiếc lên 36.653 chiếc trong năm tài chính 2020-21. Theo Khảo sát Kinh tế Pakistan, có 612.000 đơn vị máy kéo đang hoạt động tại nước này, dẫn đến khả năng cung cấp khoảng 0,09 mã lực (HP) trên một mẫu Anh so với công suất yêu cầu 1,4 HP trên một mẫu Anh.

Máy kéo được sản xuất trong nước theo thỏa thuận cấp phép với các công ty nước ngoài từ Hoa Kỳ, Belarus, Thổ Nhĩ Kỳ và Trung Quốc. Ngoài máy kéo, Hoa Kỳ và EU còn xuất khẩu máy móc nông nghiệp đã qua sử dụng sang Pakistan, bao gồm máy gặt và hệ thống tưới tiêu thông minh. Ngành công nghiệp trong nước có khả năng sản xuất máy móc và thiết bị nông nghiệp chỉ đáp ứng 15% tổng số yêu cầu của đất nước. Sản lượng dự kiến sẽ duy trì ở mức sản lượng hiện tại trong vòng 1-2 năm tới chủ yếu do nhu cầu giảm trong bối cảnh đại dịch toàn cầu và tác động của nó đối với tăng trưởng kinh tế vĩ mô nói chung. Phần lớn máy móc sản xuất trong nước theo công nghệ lạc hậu, hiệu quả thấp. Nhiều loại thiết bị phức tạp hơn được nhập khẩu, nhưng những người nông dân thích thay thế và phụ tùng thay thế được sản xuất trong nước do chi phí các thiết bị được sản xuất trong nước tương đối thấp.

Các ngành phụ hàng đầu

Để phát triển tốt hơn ngành nông nghiệp, Chính phủ Pakistan, cả ở cấp liên bang và cấp tỉnh, đã đưa ra một số chương trình và khuyến khích để hiện đại hóa và mở rộng năng lực hiện có. Các sáng kiến này bao gồm tạo điều kiện thuận lợi cho tín dụng dài hạn, các chương trình đào tạo và hướng dẫn nông dân và các nguồn đầu vào được trợ cấp. Ngoài ra, chính phủ thông qua các chương trình hỗ trợ ngân sách đưa ra các chương trình đánh thuế thấp đối với máy móc nông nghiệp để thúc đẩy hiện đại hóa nông nghiệp.

Triển vọng xuất khẩu máy móc nông nghiệp hứa hẹn nhất cho năm tài chính 2022 là: Máy kéo; Máy gặt đập liên hợp; Máy xới; Máy cày; Máy bừa; Máy cày sâu; Máy gieo hạt; Máy rải phân bón; Máy trồng cây; Hệ thống tưới nhỏ giọt; Máy phân loại trọng

lượng; Máy đóng gói; Máy phun; Máy bơm tưới tiêu; Máy đào; Máy nhặt hái hoa quả; Máy hút; Vòi phun nước; Máy đào; Máy tách hạt bông và các bộ phận.

Những cơ hội

Với 79,6 triệu mẫu đất canh tác, có tiềm năng lớn để nâng cao hiệu quả và năng suất của ngành nông nghiệp với thiết bị và máy móc tốt hơn. Chính phủ Pakistan cam kết hỗ trợ lĩnh vực này, với hy vọng rằng Pakistan có thể tăng sản lượng và xuất khẩu các loại cây trồng chính - rau quả, gia cầm và các sản phẩm từ sữa - và từ đó trở thành một nhà cung cấp quan trọng cho khu vực. Để đạt được mục tiêu này, chính phủ đang khuyến khích đầu tư bằng cách cung cấp tài chính thiết bị và dự án với lãi suất thấp. Cả khu vực nhà nước và tư nhân đã hoặc đang trong quá trình tận dụng những ưu đãi này bằng cách thiết lập các dự án quy mô nhỏ đến lớn. Theo các chuyên gia trong ngành, thị trường nội địa sẽ tiếp tục mang lại cơ hội kinh doanh lớn cho các công ty trong và ngoài nước trong vài năm tới.

Biết thêm thông tin chi tiết:

Bộ Tài chính: <http://www.finance.gov.pk/>

Cục Thống kê Pakistan: <https://www.pbs.gov.pk/>

Bộ Phát triển Kế hoạch và Sáng kiến đặc biệt: <http://www.mnfsr.gov.pk/>

2. Phần mềm máy tính

Thị trường phần mềm máy tính của Pakistan đã tăng trưởng ổn định trong vài năm qua. Theo các nguồn tin của ngành trong nước, tổng quy mô của lĩnh vực phần mềm là khoảng 3,5 tỷ USD, dự kiến sẽ tăng trưởng bất chấp những thách thức do đại dịch toàn cầu đặt ra. Thị trường phần mềm trong nước được định hướng xuất khẩu; tuy nhiên, nó phụ thuộc vào nhập khẩu đối với các công nghệ và dịch vụ mới nhất. Trong năm tài chính 2020-21, xuất khẩu phần mềm của Pakistan đạt khoảng 1,9 tỷ USD so với 831,4 triệu USD trong năm trước đó. Ngoài ra, mức tiêu thụ nội địa của các ứng dụng phần mềm được hỗ trợ bởi nhập khẩu trực tiếp và phát triển trong nước là khoảng 1,2 tỷ USD, cũng đã tăng trưởng khoảng 2%. Các thương hiệu phần mềm quốc tế lớn từ Hoa Kỳ, Vương quốc Anh, Đức, Tây Ban Nha và Trung Quốc đã có mặt tại Pakistan.

Các nhà phát triển ứng dụng trong nước, người làm nghề làm cho nhiều công ty khác nhau và các công ty CNTT là động lực chính thúc đẩy sự phát triển của lĩnh vực phần

mềm máy tính ở Pakistan. Có khoảng 3.000 công ty trong nước đã đăng ký tham gia vào việc phát triển nhiều ứng dụng khác nhau cho mục đích sử dụng trong nước và doanh nghiệp. Hầu hết các công ty cao cấp đều tham gia vào việc phát triển và phân phối quản lý nguồn lực doanh nghiệp và các giải pháp theo yêu cầu của khách hàng cho các lĩnh vực công nghiệp cụ thể. Ngoài ra, ngày càng có nhiều sự quan tâm từ các công ty trong nước và những người làm cho nhiều công ty khác nhau tham gia vào không gian truyền thông xã hội trực tuyến, đặc biệt là sau khi ra mắt mạng di động 3G và 4G ở Pakistan. Hầu hết các hoạt động phát triển này liên quan đến các ứng dụng tiêu dùng dựa trên nền tảng Android hoặc Apple, phát triển trang web, ví điện tử / thanh toán, thương mại điện tử và trò chơi trực tuyến. Các công ty nước ngoài hoạt động thông qua nhà phân phối trong nước được chỉ định của họ hoặc bằng cách có văn phòng riêng với đội ngũ hỗ trợ kỹ thuật được trang bị đầy đủ để đáp ứng nhu cầu của khách hàng.

Chính phủ Pakistan ở cả cấp liên bang và cấp tỉnh đều đặt ưu tiên cao cho sự phát triển của ngành CNTT, bao gồm cả lĩnh vực phát triển phần mềm. Theo Ủy Ban Xuất khẩu Phần mềm Pakistan (PSEB), chính phủ đã đưa ra một số chính sách khuyến khích các công ty trong và ngoài nước đầu tư vào Pakistan. Một số khuyến khích này bao gồm: (1) Sở hữu 100% vốn chủ sở hữu; (2) miễn thuế thu nhập đối với doanh thu xuất khẩu CNTT; (3) 100% lợi nhuận hồi hương; (4) miễn thuế cho các quỹ đầu tư mạo hiểm đến tháng 6 năm 2024; (5) tăng tốc khấu hao thiết bị máy tính 30%; (6) Ngân hàng Nhà nước Pakistan (SBP) đã cho phép các ngân hàng mở Tài khoản Buôn bán trên Internet; và (7) tính khả dụng của kết nối internet tốc độ cao, đáng tin cậy và tức thì. Ngoài ra, chính phủ liên bang và khu vực tư nhân đã có những nỗ lực phối hợp để cải thiện tính khả dụng và kết nối internet hiện có trên khắp đất nước. Theo số liệu thống kê chính thức, khoảng 85% cơ sở hạ tầng viễn thông trong nước là thông qua các đường cáp quang, cung cấp truy cập internet cho hơn 2500 thành phố và thị trấn. Ngoài ra, chính phủ và các khu vực tư nhân đã khởi xướng một chiến lược tích cực để phát triển các cơ sở giáo dục CNTT mới và giới thiệu các chương trình giảng dạy mới và các chương trình đào tạo ngắn hạn để duy trì nguồn nhân lực trong nước một cách nhất quán.

Các ngành phụ hàng đầu

Các phân ngành hứa hẹn nhất đối với các công ty nước ngoài trong lĩnh vực phần mềm

máy tính cho năm tài chính 2022 là:

Thương mại điện tử

Mua lại và Sáp nhập Công ty

Công viên CNTT

Vườn ươm

Quỹ đầu tư mạo hiểm

Công ty phần mềm

Trung tâm cuộc gọi / Trung tâm chăm sóc khách hàng

Hãng phim hoạt hình và trò chơi

Các trung tâm dữ liệu

Điện toán đám mây

Ứng dụng & Dịch vụ An ninh mạng

Trung tâm đào tạo

Trung tâm tư vấn

Những cơ hội

Thị trường phần mềm địa phương mang lại cơ hội kinh doanh đáng kể cho các công ty nước ngoài cung cấp các sản phẩm cho khu vực doanh nghiệp bao gồm quản lý tài chính và dự báo kinh doanh, công đào tạo CNTT trực tuyến, thương mại điện tử, thanh toán điện tử, các công cụ ghi vào và các ứng dụng dựa trên web khác. Các chuyên gia trong ngành đã bày tỏ sự lạc quan về triển vọng tăng trưởng trong lĩnh vực thương mại điện tử, dự kiến doanh thu 1,5 tỷ USD vào năm 2022. Việc sử dụng ví di động ngày càng tăng, cùng với điện thoại thông minh rẻ hơn và dễ tiếp cận hơn, đã giúp tăng người dùng cho ngành thương mại điện tử của Pakistan.

Biết thêm thông tin chi tiết:

Bộ Công nghệ, Thông tin và Viễn thông: <http://www.moit.gov.pk/>

Bộ Kinh tế và Thống kê: <http://www.statistics.gov.pk/>

3. Máy tính và Thiết bị ngoại vi

(ĐVT: triệu USD)

	2018	2019	2020	2021* (Ước tính)
Tổng sản lượng trong nước	1,82	1,75	1,00	1,20
Tổng xuất khẩu	0,0	0,00	0,00	0,0
Tổng nhập khẩu	454,27	431,55	395,73	414,78
Nhập khẩu từ Hoa Kỳ	57,2	53,20	46,55	48,17
Tổng quy mô thị trường	456,1	433,30	396,73	415,98

* Nguồn: *Pakistan Economic Survey 2020-21, Ministry of Finance, Government of Pakistan; Pakistan Bureau of Statistics, Government of Pakistan; Local chambers of commerce and industry, trade associations, and market experts*

Bất chấp những thách thức kinh tế vĩ mô và đại dịch toàn cầu, thị trường máy tính và thiết bị ngoại vi của Pakistan đã có một quỹ đạo tăng trưởng trong năm tài chính vừa qua. Hầu như không có sản xuất trong nước, quốc gia này phụ thuộc vào nhập khẩu. Thị trường trong nước nhìn chung dễ tiếp nhận các thương hiệu Hoa Kỳ, chủ yếu là do chất lượng và độ tin cậy của các sản phẩm của họ; tuy nhiên, các thương hiệu nước ngoài khác từ Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc, Malaysia và Đài Loan đang cạnh tranh gay gắt. Các thương hiệu lớn của Hoa Kỳ như Dell, Hewlett Packard, Intel, Microsoft và Cisco đã thiết lập sự hiện diện mạnh mẽ ở Pakistan.

Ngành công nghệ thông tin (CNTT) ở Pakistan đã chứng kiến sự tăng trưởng nhẹ trong năm ngoái mặc dù kinh tế tổng thể suy thoái và lĩnh vực máy tính và thiết bị ngoại vi vẫn giữ vị trí là một lĩnh vực triển vọng lớn đối với các công ty nước ngoài. Các khu vực công và tư nhân ở Pakistan đặt ưu tiên cao vào việc giới thiệu, sẵn sàng sử dụng máy tính và các thiết bị CNTT khác trong các quy trình công việc thường xuyên và quan trọng. Chính phủ Pakistan (GOP) thông qua Chính sách CNTT Quốc gia nhấn mạnh tính khả dụng, sử dụng, kết nối và phát triển kỹ năng của máy tính. Ngoài ra, GOP đã đưa ra một số dự án và chương trình khuyến khích để đảm bảo máy tính phổ biến rộng rãi cho người tiêu dùng trong nước. Một số sáng kiến bao gồm phát triển các khu công nghệ phần mềm; cung cấp đào tạo theo nhu cầu; tăng khả năng thâm nhập internet thông qua nhiều phương tiện bao gồm băng thông rộng, băng thông rộng không dây và cáp quang; nghiên cứu và phát triển; số hóa hồ sơ khu vực công, trung

tâm uơm tạo công nghệ và số hóa hồ sơ chính phủ. Theo dự đoán của ngành công nghiệp, nhu cầu thiết bị CNTT liên quan đến lĩnh vực an ninh mạng cũng dự kiến sẽ tăng ít nhất 4-5% trong vài năm tới.

Người dùng chính của máy tính và thiết bị ngoại vi ở Pakistan là các doanh nghiệp tư nhân; Các công ty dịch vụ CNTT, nhà phát triển phần mềm, trung tâm cuộc gọi / trung tâm chăm sóc khách hàng, Nhà cung cấp quy trình kinh doanh (BPO), nhà cung cấp dịch vụ internet, trung tâm uơm tạo khu vực công và tư nhân, tổ chức giáo dục và người dùng tư nhân. Có hơn 3.000 công ty CNTT và công ty hỗ trợ CNTT, sử dụng hơn 100.000 chuyên gia CNTT có trình độ ở Pakistan. Phát triển phần mềm, bao gồm phát triển ứng dụng chuyên biệt đã nổi lên như một lĩnh vực kinh doanh chính trong vài năm qua. Theo thống kê mới nhất, có khoảng 25.000 chuyên gia có trình độ liên quan đến lĩnh vực phụ này và con số này dự kiến sẽ tăng với tốc độ hàng năm là 3-4% trong những năm tới.

Theo các chuyên gia trong ngành, nhu cầu ngày càng tăng đối với máy tính và thiết bị ngoại vi ở Pakistan cũng được cho là khả năng truy cập Internet trên quy mô rộng và truy cập thông tin thông qua các nền tảng truyền thông xã hội. Nhu cầu trong nước đối với các dịch vụ internet và băng thông rộng không dây và các thiết bị đi kèm của nó đã có sự tăng trưởng đáng kể trong 10 năm qua, dự kiến sẽ tiếp tục trong vòng 4-5 năm tới. Hiện có 50 ISP đang hoạt động trên toàn quốc, với hơn 100 triệu thuê bao đã đăng ký. Theo chính sách băng thông rộng của GOP, biểu phí băng thông đã được giảm đáng kể đối với các dịch vụ internet tốc độ cao, bao gồm DSL, ADSL, WiFi, ISDN, cáp quang và các kết nối không dây khác.

Các ngành phụ hàng đầu

Các phân ngành hứa hẹn nhất trong Máy tính và Thiết bị ngoại vi cho năm tài chính 2022 là:

Máy tính cá nhân (Mới / đã qua sử dụng)

Máy tính xách tay và máy tính bảng (Mới / đã qua sử dụng)

Thiết bị Mạng Máy tính

Máy chủ / Cổng vào

Modem

Modem không dây và băng thông rộng

Nguồn cung cấp / Bộ sạc pin

Dây, Cáp và Thiết bị Kết nối

Màn hình tinh thể lỏng (LCD) / Màn hình điốt phát sáng (LED)

Những cơ hội

Mặc dù tăng trưởng kinh tế ở mức vừa phải, nhưng năm qua đã chứng kiến xu hướng ngày càng tăng của người dùng máy tính, đặc biệt là ở nhà sử dụng máy tính xách tay đã qua sử dụng / tân trang. Điều này đã dẫn đến một lượng lớn máy tính đã qua sử dụng, có thương hiệu và không có thương hiệu, vào thị trường Pakistan. Xu hướng này chỉ có tác động nhỏ đến các thương hiệu quốc tế sẵn có; tuy nhiên, các tập đoàn vẫn thích thiết bị mới và có thương hiệu, và các tập đoàn này chiếm phần lớn thị trường.

Biết thêm thông tin chi tiết:

Bộ Công nghệ, Thông tin và Viễn thông: <http://www.moit.gov.pk/>

Bộ Kinh tế và Thống kê: <http://www.statistics.gov.pk/>

4. Thiết bị và dịch vụ viễn thông

Việc tự do hóa lĩnh vực viễn thông gần đây đã làm cho viễn thông trở thành một trong những lĩnh vực hứa hẹn nhất của Pakistan. Hiện nay, bốn công ty di động đang hoạt động tại nước này với lượng khách hàng đạt 182 triệu thuê bao so với con số 167 triệu của năm ngoái, cho thấy mức tăng trưởng 8,6%. Khu vực tư nhân hiện đang tích cực tham gia vào việc mở rộng và phát triển các dịch vụ viễn thông. Nó cung cấp các dịch vụ điện thoại di động, điện thoại thanh toán bằng thẻ, dịch vụ internet / băng thông rộng, và với việc tư nhân hóa Công ty TNHH Viễn thông Pakistan (PTCL) cũng cung cấp dịch vụ điện thoại cố định.

Lĩnh vực viễn thông của Pakistan có tiềm năng phát triển mạnh. Một bước phát triển lớn trong lĩnh vực này là việc Chính phủ Pakistan bán đấu giá giấy phép 3G/4G. Tất cả các nhà khai thác mạng di động đã tham gia đấu giá và giấy phép 3G đã được trao cho Mobilink, Ufone và Telenor và giấy phép 3G/4G được trao cho Zong. Sau đó, tất cả các nhà khai thác mạng di động hiện đã nhận được giấy phép 4G ở Pakistan. Ngoài ra, Chính phủ đã công bố lộ trình 5G kết hợp việc thử nghiệm công nghệ 5G và kết hợp với

các dịch vụ trong năm tài chính 21. Với việc các nhà khai thác viễn thông triển khai dịch vụ 3G/4G, số lượng thuê bao băng thông rộng đã phát triển nhanh chóng và đạt con số 100 triệu. Sự gia tăng này đã tạo ra một nhu cầu lớn đối với điện thoại thông minh, đây là danh mục bán chạy nhất trên tất cả các nền tảng thương mại điện tử lớn.

Cơ sở hạ tầng viễn thông

Cơ sở hạ tầng viễn thông của Pakistan bao gồm: Chuyển tiếp vô tuyến vi sóng, cáp đồng trục, cáp quang, mạng di động và vệ tinh. Các liên kết quốc tế bao gồm các trạm cho hệ thống cáp quang biển SEA-ME-WE-3 và SEA-ME-WE-4 cung cấp các liên kết đến châu Á, Trung Đông và châu Âu; cũng như tuyến cáp quang biển mới hoàn thành từ Trung Quốc đến thành phố Rawalpindi. Khoảng 44.000 địa điểm di động bao gồm kinh độ và vĩ độ của Pakistan.

Mật độ điện thoại/Cường độ từ xa

Vào cuối năm tài chính 2020, tổng mật độ viễn thông của Pakistan đã tăng lên 89%, ghi nhận mức tăng trưởng 7,3% so với năm trước. Phân khúc điện thoại di động là yếu tố đóng góp chính vào tăng trưởng tổng thể về cường độ từ xa.

Thiết bị viễn thông

Quy mô thị trường nhập khẩu thiết bị viễn thông (bao gồm cả thiết bị cầm tay) hiện nay ước tính khoảng 970 triệu USD. Các nhà cung cấp cơ sở hạ tầng viễn thông hàng đầu thế giới như Ericsson, ZTE và Huawei đã thành lập chi nhánh tại Pakistan và tham gia vào thiết kế, phát triển, cài đặt, cấu hình và bảo trì các hệ thống viễn thông. Các nhà cung cấp thiết bị và dịch vụ viễn thông khác ở Pakistan bao gồm Advance Digital, Inc., GD Satcom, iDirect, Comtech EF Data Corp., NEC Corporation, Conexant Systems, Agere Systems, Cambridge Silicon, Panasonic, Catecom, Quanta, Ruckus, Computational Systems, Tellabs, Symbol Technologies và Emerson Process.

Các ngành phụ hàng đầu

Thiết bị chuyển mạch viễn thông

Liên kết liên lạc vô tuyến

Cáp sợi quang

Tháp, cột, ống dẫn được sử dụng cùng với các cơ sở hạ tầng khác

Dịch vụ chia sẻ tháp

Dịch vụ băng thông rộng

Nguồn dự phòng cho các tháp viễn thông

Những cơ hội

Lĩnh vực viễn thông ở Pakistan tăng trưởng rất nhanh trong hơn một thập kỷ qua. Với việc có giấy phép 3G/4G, đầu tư vào lĩnh vực này sẽ còn tiếp tục. Pakistan quan tâm đến việc áp dụng công nghệ mới nhất cùng với thế giới và có những nỗ lực đáng kể để tiến tới công nghệ 5G.

Ngoài ra, Pakistan cũng đã triển khai chính thức Hệ thống nhận dạng, đăng ký và chặn, mã nguồn mở đầu tiên trên thế giới (DIRBS) nhằm đối đầu với sự đe dọa của thị trường phi chính thức đối với thiết bị di động và tác động tiêu cực của nó đối với hệ sinh thái di động. Với sự ra đời của DIRBS, nhập khẩu hợp pháp đã tăng lên đáng kể và sản xuất trong nước cũng tăng lên. Với xu hướng này, Chính phủ đã quyết định đưa ra một chính sách sản xuất di động toàn diện nhằm khuyến khích và thu hút các công ty sản xuất di động đến Pakistan và thành lập các nhà máy của họ tại Pakistan.

5. Nhượng quyền thương mại

Nhượng quyền thương mại là một trong những lĩnh vực hấp dẫn nhất đối với các nhà đầu tư và doanh nghiệp ở Pakistan. Khái niệm nhượng quyền thương mại đã dần được chấp nhận ở Pakistan, đặc biệt là trong lĩnh vực khách sạn. Một số chuỗi khách sạn lớn nước ngoài, cùng với một số nhà hàng và chuỗi thức ăn nhanh lớn nước ngoài hiện đang có mặt tại Pakistan thông qua các đơn vị nhượng quyền. Các thương hiệu Hoa Kỳ chiếm khoảng 70% thị phần trong lĩnh vực này ở Pakistan.

Các thương hiệu nổi tiếng của Hoa Kỳ hoạt động tại Pakistan bao gồm Pizza Hut, Kentucky Fried Chicken (KFC), Dunkin Donuts, Minimelts, Baskin-Robbins, Coldstone creamery, Texas Chicken, P.F Chang, Uber, Crocs, Domino's Pizza, Hardees, McDonald's, Subway, Days Inn, Best Western, Marriott, Ramada, Nike Retail, UPS, FedEx, Berlitz, Gymboree, Hertz và Avis. Pizza Hut đã có hơn 70 đơn vị tại Pakistan và vào năm 2019 đã ký một thỏa thuận nhượng quyền chính mới với một đối tác địa phương để mở thêm 150 đơn vị mới tại Pakistan trong 5 năm tới. KFC đã có hơn 100 cửa hàng ở Pakistan và một số cửa hàng khác đang được triển khai.

McDonald's có 75 và Subway có 46 nhà hàng. Các khái niệm nhượng quyền thương mại mới đang mở ra liên tục, gần đây nhất là iHOP, Cold Store Creamery, Coffee Bean and Tea Leaf, Claire's, Burger King, Nine West, Texas Chicken và Swensen's Ice Cream. Gần đây, hai thương hiệu nhượng quyền mới của Hoa Kỳ đã mở tại thị trường này, đó là iHOP và Dicky's BBQ.

Các thương hiệu Hoa Kỳ là những người đầu tiên vào Pakistan và thống trị lĩnh vực này, được hỗ trợ hoạt động tiếp thị thương hiệu mạnh mẽ. Các thương hiệu Hoa Kỳ như McDonald's và KFC đã được công nhận thương hiệu ở Pakistan ngay cả trước khi bắt đầu hoạt động tại quốc gia này. Người Pakistan đánh giá cao các tiêu chuẩn kiểm soát chất lượng và dịch vụ khách hàng tốt hơn của họ.

Khi tìm kiếm bên nhận quyền của Pakistan, các công ty Hoa Kỳ nên xác định một số ứng viên và đánh giá cẩn thận từng ứng viên. Hợp đồng nhượng quyền phải được soạn thảo cẩn thận để bảo vệ quyền lợi của các bên. Bên nhượng quyền phải có khả năng duy trì một số quyền kiểm soát trực tiếp đối với các hoạt động, ngay cả sau khi chuyển giao bí quyết kinh doanh và kỹ thuật. Các yếu tố quan trọng của hợp đồng nhượng quyền thương mại bao gồm phạm vi lãnh thổ, thời hạn, tỷ lệ nhượng quyền và bảo vệ bí mật thương mại, kiểm soát chất lượng và các điều khoản về hiệu suất tối thiểu. Công ty Hoa Kỳ phải đảm bảo rằng các bằng sáng chế và nhãn hiệu của họ sẽ được đăng ký bằng tên riêng của họ thay vì tên của bên nhận quyền.

Chính phủ Pakistan không áp đặt bất kỳ hạn chế nào đối với các nhà đầu tư, nhưng các nhà đầu tư nước ngoài được yêu cầu thông báo cho Hội đồng Đầu tư và Ngân hàng Nhà nước Pakistan, chủ yếu nhằm mục đích thu hồi phí nhượng quyền thương mại hoặc bất kỳ khoản lợi nhuận nào tích lũy được.

Các ngành phụ hàng đầu

Mỹ phẩm

Thương hiệu Dược phẩm

Cửa hàng thực phẩm / cửa hàng ăn uống

Ngành dịch vụ

Giáo dục

Bán lẻ

Dịch vụ chia sẻ đi xe

Cửa hàng tiện lợi

Khách sạn và nhà nghỉ

Dịch vụ chuyển phát nhanh

Dịch vụ an ninh

Rạp chiếu phim / Khu liên hợp giải trí

Những cơ hội

Nhu cầu đối với các thương hiệu vẫn ở mức cao và sự tăng trưởng rõ rệt về số lượng trung tâm mua sắm ở các khu vực đô thị lớn hơn sẽ tạo cơ hội cho các cửa hàng ăn uống, bán lẻ thời trang và rạp chiếu phim. Hiện tại, hơn 200 thương hiệu toàn cầu đang ở Pakistan, các công ty đa quốc gia này đã đầu tư tổng cộng hơn 2,5 tỷ USD và doanh thu tích lũy hàng năm của họ vào khoảng 4 tỷ USD ở Pakistan. Khoảng 900 triệu USD được Bên nhượng quyền trả hàng năm dưới dạng tiền bản quyền. Cũng có sự tăng trưởng trong lĩnh vực bán lẻ, với quy mô thị trường bán lẻ là 155 tỷ USD theo Deloitte, chi tiêu của người tiêu dùng ở Pakistan đã tăng 83,4% trong 5 năm qua so với 48,7% ở khu vực Châu Á - Thái Bình Dương theo Euromonitor International và là Thị trường thực phẩm lớn thứ bảy trong khu vực APAC trong số 24 quốc gia theo báo cáo của Planet Retail. Hiệp hội Lương thực Pakistan ước tính rằng người Pakistan chi 6-9 tỷ USD cho việc đi ăn ngoài tại các nhà hàng trên toàn quốc mỗi năm. Người ta ước tính rằng người tiêu dùng Pakistan trung bình chi tới 42% thu nhập của mình cho thực phẩm (2.000 USD). Có sự xuất hiện của nhiều thương hiệu quốc tế như Next, Splash, Debenhams, Mango, Mini Minor, Monsoon, Giordano, Timberland, Levis, Dockers, Mother Care, Babyshop, Accessorize, The Body Shop, Crabtree và Evelyn, Nike, Adidas, Puma, Crox, Nine West, Pedro, Charles và Keith, Clarks và Sketchers, PF Chang's, ALDO, Illy Coffee và SPAR cùng nhiều thương hiệu quốc tế khác.

Các yếu tố khác khiến Pakistan trở thành một thị trường béo bở là sự cạnh tranh giữa các thương hiệu thấp, tỷ suất lợi nhuận tốt hơn do chi phí nhân công, vận chuyển thấp và bất động sản giá rẻ.

Với việc nhượng quyền thương mại ngày càng trở nên phổ biến như vậy, nhiều Bên nhượng quyền tiềm năng cảm thấy, mua nhượng quyền quốc tế là một khoản đầu tư tốt vì họ có được một mô hình kinh doanh đã được chứng minh cùng với các chính sách và quy trình xác định, dễ vận hành và có khả năng có thời gian ROI ngắn hơn.

Thách thức

Một mối quan tâm lớn trong lĩnh vực nhượng quyền của Pakistan là các quy định trao đổi của Ngân hàng Nhà nước Pakistan (SBP), điều này ngăn cản sự tăng trưởng của lĩnh vực này. Mối quan tâm lớn nhất là hướng dẫn của Ngân hàng Trung ương về chuyển tiền thương mại, giới hạn phí nhượng quyền thương mại ban đầu ở mức 100.000 USD (bất kể số lượng cửa hàng) trong suốt thời gian nhượng quyền thương mại. Tương tự, SBP cũng giới hạn phí nhượng quyền hàng năm ở mức 5% doanh thu thuần hàng tháng, hạn chế khả năng tính phí thông thường của các nhà nhượng quyền.

Luật pháp Pakistan quy định chung về bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ (IPR). Tuy nhiên, vi phạm quyền sở hữu trí tuệ ở Pakistan vẫn phổ biến. Ví dụ: bánh mì kẹp thịt gà Zinger Burger nổi tiếng, đã đăng ký nhãn hiệu của KFC thường bị các doanh nghiệp địa phương sao chép. Vào tháng 5 năm 2018, Ủy ban Cạnh tranh Pakistan (CCP) đã đưa ra thông báo cho một nhà hàng có trụ sở tại Lahore về việc gian lận bán cà phê Starbucks ở Pakistan.

Một cân nhắc quan trọng trong việc thiết lập hoạt động nhượng quyền thương mại ở Pakistan là kiểm soát chất lượng, đặc biệt nếu doanh nghiệp đề xuất sử dụng các mặt hàng được sản xuất trong nước. Ở Pakistan, tất cả các mặt hàng thực phẩm nhập khẩu có liên quan phải được chứng nhận “Halal” (giết mổ theo nghi thức Hồi giáo).

Hơn nữa, cuộc khủng hoảng năng lượng của Pakistan và thị trường thực phẩm chế biến kém phát triển (thịt, cá và gia cầm) đặt ra thách thức cho các bên nhận nhượng quyền dựa vào nhập khẩu nguyên liệu đầu vào.

Tổ chức nhượng quyền thương mại quốc tế (IFA): <https://www.franchise.org/>

Tổ chức nhượng quyền thương mại Pakistan:

<https://www.franchisingkey.com/franchising-pakistan/>

CHƯƠNG III: MÔI TRƯỜNG ĐẦU TƯ

Môi trường đầu tư

Chính phủ của Pakistan đã tìm cách thúc đẩy đầu tư hướng nội kể từ khi lên nắm quyền vào tháng 8 năm 2018, cam kết tái cơ cấu việc thu thuế, thúc đẩy thương mại và đầu tư cũng như chống tham nhũng. Tuy nhiên, chính phủ cũng thừa hưởng cuộc khủng hoảng cán cân thanh toán, buộc chính phủ phải ưu tiên các biện pháp xây dựng dự trữ và tích lũy tài khoản vãng lai hơn là cải cách cơ cấu trung và dài hạn. Chính phủ đã tham gia Quỹ Mở rộng IMF trị giá 6 tỷ USD vào tháng 7 năm 2019, hứa hẹn sẽ thực hiện các cải cách cơ cấu đã bị trì hoãn do cuộc khủng hoảng Covid-19. Tháng 3 năm 2021, Hội đồng IMF đã cho phép phát hành đợt phát hành mới nhất theo chương trình EFF và Pakistan đã tiếp cận thành công thị trường trái phiếu toàn cầu lần đầu tiên kể từ năm 2017.

Pakistan đã đạt được tiến bộ đáng kể kể từ năm 2019 trong việc chuyển đổi sang tỷ giá hối đoái do thị trường xác định (tỷ giá hối đoái thả nổi) và giảm thâm hụt tài khoản vãng lai lớn, trong khi lạm phát ở mức dưới 10% trong toàn bộ giai đoạn báo cáo. Tuy nhiên, tiến độ còn chậm trong các lĩnh vực như mở rộng cơ sở thuế, cải cách hệ thống thuế và tư nhân hóa các doanh nghiệp nhà nước. Pakistan xếp hạng 108/190 quốc gia trong bảng xếp hạng Kinh doanh năm 2020 của Ngân hàng Thế giới, một bước tiến tích cực lên 28 bậc so với năm 2019. Tuy nhiên, xếp hạng cho thấy nhiều khả năng cần cải thiện vẫn còn trong nỗ lực của Pakistan để cải thiện môi trường kinh doanh của mình. Đại dịch Covid-19 đã tác động tiêu cực đến nền kinh tế Pakistan, đặc biệt là trong mùa xuân / mùa hè năm 2020, nhưng Pakistan có kết quả tương đối tốt so với các nền kinh tế khác trong khu vực. Trước Covid-19, IMF đã dự đoán tăng trưởng GDP của Pakistan sẽ là 2,4% trong năm tài chính 2020. Tuy nhiên, nền kinh tế của Pakistan đã giảm 0,5% trong năm tài chính 2020, kết thúc vào ngày 30 tháng 6 năm 2020.

Mặc dù có cơ chế chính thức tương đối cởi mở, Pakistan vẫn là một môi trường đầy thách thức đối với các nhà đầu tư với vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) giảm 29% trong nửa đầu năm tài chính 2021 so với cùng kỳ năm tài chính 2020. Tình hình an ninh được cải thiện nhưng không thể đoán trước, quy trình giải quyết tranh chấp kéo dài, việc

thực thi quyền sở hữu trí tuệ (IPR) kém, chính sách thuế không nhất quán và thiếu sự hài hòa của các quy tắc trên khắp các tỉnh của Pakistan đã góp phần làm giảm FDI so với các đối thủ cạnh tranh trong khu vực. Chính phủ đặt mục tiêu tăng trưởng chính 2020.

Hoa Kỳ luôn là một trong những nguồn FDI lớn nhất ở Pakistan. Năm 2020, Trung Quốc là nguồn FDI số một của Pakistan, phần lớn là do các dự án thuộc Hành lang Kinh tế Trung Quốc-Pakistan (CPEC) mà chỉ các công ty được CHND Trung Hoa phê duyệt mới có thể đầu tư. Trong hai năm qua, các công ty Hoa Kỳ đã cam kết đầu tư hơn 1,5 tỷ USD vào Pakistan. Các công ty Hoa Kỳ hoạt động có lãi trên nhiều lĩnh vực, đặc biệt là hàng tiêu dùng nhanh, kinh doanh nông sản và dịch vụ tài chính. Các lĩnh vực khác thu hút sự quan tâm của Hoa Kỳ bao gồm nhượng quyền thương mại, công nghệ thông tin và truyền thông (ICT), năng lượng nhiệt và tái tạo, và các dịch vụ chăm sóc sức khỏe. Hội đồng Doanh nghiệp Hoa Kỳ có trụ sở tại Karachi, một chi nhánh địa phương của Phòng Thương mại Hoa Kỳ, có 61 công ty thành viên của Hoa Kỳ, hầu hết trong số đó là các công ty nằm trong danh sách Fortune 500 và trải dài trên nhiều lĩnh vực. Diễn đàn Doanh nghiệp Hoa Kỳ có trụ sở tại Lahore - có 23 thành viên sáng lập và 22 thành viên liên kết - cũng hỗ trợ các nhà đầu tư Hoa Kỳ. Hội đồng Kinh doanh Hoa Kỳ-Pakistan, một bộ phận của Phòng Thương mại Hoa Kỳ, hỗ trợ các công ty có trụ sở tại Hoa Kỳ kinh doanh với Pakistan. Năm 2003, Hoa Kỳ và Pakistan đã ký Hiệp định khung về Thương mại và Đầu tư (TIFA) như một diễn đàn chính để giải quyết những trở ngại đối với dòng chảy thương mại và đầu tư song phương cũng như tăng trưởng thương mại giữa hai nền kinh tế.

Các chỉ số và xếp hạng chính

Tiêu chuẩn để đánh giá	Năm	Chỉ số/xếp hạng	Website
Chỉ số Nhận thức Tham nhũng TI	2020	124/180	www.transparency.org/research/cpi/overview
Báo cáo Kinh doanh của Ngân hàng Thế giới	2020	108/190	www.doingbusiness.org/en/rankings
Chỉ số Đổi mới Toàn cầu	2020	107/131	www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator
FDI của Hoa Kỳ tại quốc gia đối tác (triệu USD)	2019	256	apps.bea.gov/international/factsheet/
GNI trên đầu người của Ngân hàng Thế giới	2019	1.410	data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.CD

1. Mở cửa và hạn chế đối với đầu tư nước ngoài

Các chính sách đối với đầu tư trực tiếp nước ngoài

Pakistan tìm kiếm đầu tư vào quốc gia để thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, đặc biệt là trong năng lượng, kinh doanh nông nghiệp, công nghệ thông tin và truyền thông, và các lĩnh vực công nghiệp. Kể từ năm 1997, Pakistan đã thiết lập và duy trì một chế độ đầu tư rộng mở. Pakistan đã đưa ra Chính sách đầu tư vào năm 2013 nhằm tự do hóa hơn nữa các chính sách đầu tư trong hầu hết các lĩnh vực để thu hút đầu tư nước ngoài và đã ký một thỏa thuận hợp tác kinh tế với Trung Quốc, Hành lang Kinh tế Trung Quốc-Pakistan (CPEC), vào tháng 4 năm 2015. CPEC Giai đoạn I, đã kết thúc vào cuối năm 2019, tập trung chủ yếu vào cơ sở hạ tầng và sản xuất năng lượng. CPEC Giai đoạn II, đang diễn ra, đang chuyển hướng từ phát triển cơ sở hạ tầng sang chủ yếu tập trung vào việc thúc đẩy tăng trưởng công nghiệp của Pakistan bằng cách thiết lập các khu kinh tế đặc biệt trên khắp đất nước. CHND Trung Hoa cũng đã cam kết cung cấp 1 tỷ USD cho các sáng kiến kinh tế xã hội tập trung vào nông nghiệp, y tế, giáo dục, xóa đói giảm nghèo và đào tạo nghề vào năm 2024. Tuy nhiên, tiến độ của Giai đoạn II bị trì hoãn đáng kể do đại dịch Covid-19, các hạn chế về tài chính và các vấn đề về quy định bao gồm việc chính phủ không thể thông qua luật chính thức hóa Cơ quan CPEC (một cơ quan liên bang tập trung chịu trách nhiệm thực hiện CPEC trên toàn quốc). Một số cơ hội chỉ mở ra cho các công ty Trung Quốc được chấp thuận và CPEC đã đảm bảo các dự án đó và các nhà đầu tư của họ nhận được sự quan tâm của chính quyền.

Để hỗ trợ Chính sách Đầu tư của mình, Pakistan cũng đã thực hiện các chính sách theo ngành được thiết kế để cung cấp thêm các ưu đãi cho các nhà đầu tư trong các lĩnh vực cụ thể. Chính sách Ô tô 2016, Khung Chiến lược Chính sách Thương mại (STPF) 2015-18, Gói Tăng cường Xuất khẩu 2019, Chính sách Năng lượng Thay thế và Tái tạo 2019, Chính sách Vận tải Biển Thương mại 2019 với các bản cập nhật năm 2020, Chính sách Xe điện 2020-2025 và Chính sách Dệt may 2021 (vẫn đang chờ phê duyệt cuối cùng) là một vài ví dụ về các chương trình khuyến khích theo ngành cụ thể. Các biện pháp khuyến khích theo ngành thường bao gồm giảm thuế, hoàn thuế, cắt giảm thuế quan, cung cấp cơ sở hạ tầng chuyên dụng và các dịch vụ tạo thuận lợi cho nhà đầu tư. STPF 2020-25 mới và Chính sách Dệt may 2021 đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt nhưng vẫn đang chờ Nội các phê duyệt cuối cùng.

Trong trường hợp không có STPF 2020-2025 mới, các ưu đãi được áp dụng thông qua STPF 2015-18 vẫn được áp dụng. Tuy nhiên, các nhà đầu tư nước ngoài tiếp tục vận động Pakistan cải thiện các biện pháp bảo vệ pháp lý đối với các khoản đầu tư nước ngoài, bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ và thiết lập các chính sách rõ ràng và nhất quán để duy trì các nghĩa vụ hợp đồng và giải quyết tranh chấp thuế.

Đạo luật Khuyến khích và Bảo vệ Đầu tư Tư nhân Nước ngoài (FPIPPA), 1976 và Đạo luật Cải cách và bảo vệ Kinh tế, 1992 cung cấp sự bảo vệ hợp pháp cho các nhà đầu tư nước ngoài và đầu tư vào Pakistan. FPIPPA quy định rằng các khoản đầu tư nước ngoài sẽ không phải chịu thuế thu nhập cao hơn các khoản đầu tư tương tự của công dân Pakistan. Tất cả các lĩnh vực và hoạt động đều được mở cửa cho đầu tư nước ngoài trừ khi bị cấm hoặc hạn chế cụ thể vì lý do an ninh quốc gia và an toàn công cộng. Các ngành bị hạn chế cụ thể bao gồm vũ khí và đạn dược; chất nổ cao; Chất phóng xạ; chứng khoán, tiền tệ và đúc tiền; và tiêu thụ rượu..

Cơ quan xúc tiến đầu tư của Pakistan là Ban Đầu tư (BOI). BOI chịu trách nhiệm thu hút đầu tư, tạo điều kiện cho các nhà đầu tư trong và ngoài nước thực hiện các dự án và nâng cao năng lực cạnh tranh quốc tế của Pakistan. BOI hỗ trợ các công ty và nhà đầu tư muốn đầu tư vào Pakistan và tạo điều kiện thuận lợi cho việc thực hiện và vận hành các dự án của họ. Tuy nhiên, BOI không phải là cơ quan một cửa duy nhất cho các nhà đầu tư.

Pakistan ưu tiên duy trì đầu tư thông qua “đối thoại kinh doanh” (giao dịch ảo hoặc trực tiếp) với các nhà đầu tư hiện tại và tiềm năng. BOI đóng vai trò chủ đạo trong việc khởi xướng và quản lý các cuộc đối thoại như vậy. Tuy nhiên, Pakistan không có văn phòng Thanh tra tập trung vào việc duy trì đầu tư.

Các giới hạn đối với kiểm soát nước ngoài và quyền sở hữu tư nhân và thành lập

Người nước ngoài, ngoại trừ công dân/doanh nghiệp Ấn Độ và Israel, có thể thành lập, sở hữu, vận hành và định đoạt lợi ích trong hầu hết các loại hình kinh doanh ở Pakistan, ngoại trừ những doanh nghiệp liên quan đến vũ khí và đạn dược; chất nổ cao; Chất phóng xạ; chứng khoán, tiền tệ và đúc tiền; và tiêu thụ rượu. Không có luật hoặc quy định nào cho phép các tổ chức tư nhân trong nước áp dụng các điều khoản về thành lập phân biệt đối xử với đầu tư nước ngoài.

Pakistan không đặt ra bất kỳ giới hạn nào đối với quyền sở hữu hoặc quyền kiểm soát của nước ngoài. Chính sách Đầu tư năm 2013 đã loại bỏ yêu cầu vốn ban đầu tối thiểu giữa các lĩnh vực để không có yêu cầu đầu tư tối thiểu hoặc giới hạn trên đối với tỷ lệ vốn cổ phần nước ngoài được phép, ngoại trừ các khoản đầu tư vào lĩnh vực hàng không, ngân hàng, nông nghiệp và truyền thông. Các nhà đầu tư nước ngoài trong lĩnh vực dịch vụ có thể giữ 100% vốn chủ sở hữu, tùy thuộc vào sự cho phép, cũng như đáp ứng các yêu cầu của chính sách ngành tương ứng. Trong các lĩnh vực giáo dục, y tế và cơ sở hạ tầng, 100% sở hữu nước ngoài được phép, trong khi trong lĩnh vực nông nghiệp, ngưỡng này là 60%, ngoại trừ đối với doanh nghiệp canh tác nông nghiệp, cho phép sở hữu 100%. Khai thác quy mô nhỏ có giá trị dưới 300 triệu PKR (khoảng 1,9 triệu USD) bị hạn chế đối với các nhà đầu tư Pakistan.

Các ngân hàng nước ngoài có thể thành lập các công ty con và chi nhánh được hợp nhất tại địa phương, miễn là họ có 5 tỷ USD vốn góp hoặc thuộc một trong các tổ chức hoặc hiệp hội khu vực mà Pakistan là thành viên (ví dụ: Tổ chức Hợp tác Kinh tế (ECO) hoặc Hiệp hội Nam Á cho Hợp tác khu vực (SAARC)). Thiếu các yêu cầu này, các ngân hàng nước ngoài bị giới hạn ở mức tối đa 49% cổ phần vốn chủ sở hữu trong các công ty con được thành lập tại địa phương.

Không có hạn chế về việc thanh toán tiền bản quyền và phí kỹ thuật cho lĩnh vực sản xuất, nhưng có những hạn chế đối với các lĩnh vực khác, bao gồm giới hạn 100.000 USD đối với các khoản đầu tư nhượng quyền ban đầu và giới hạn thanh toán tiền bản quyền tiếp theo là 5% doanh thu thuần trong 5 năm. Tiền bản quyền và các khoản thanh toán kỹ thuật phải tuân theo các hạn chế chuyển tiền được liệt kê trong Chương 14, Phần 12 của Sổ tay hướng dẫn ngoại hối SBP (http://www.sbp.org.pk/fe_manual/index.htm).

Pakistan duy trì cơ chế sàng lọc đầu tư đối với đầu tư nước ngoài vào Pakistan. BOI là tổ chức chính cho việc sàng lọc này. Pakistan chặn các khoản đầu tư nước ngoài trong đó quá trình sàng lọc xác định khoản đầu tư có thể ảnh hưởng tiêu cực đến an ninh quốc gia của Pakistan.

Các đánh giá chính sách đầu tư khác

Pakistan đã không trải qua bất kỳ cuộc đánh giá chính sách đầu tư nào của bên thứ ba trong ba năm qua.

Tạo thuận lợi kinh doanh

Chính phủ sử dụng tiêu chí “Kinh doanh” của Ngân hàng Thế giới để hướng dẫn các nỗ lực của mình nhằm cải thiện môi trường kinh doanh của Pakistan. Chính phủ đã đơn giản hóa các cơ sở đăng ký và đăng ký trước cũng như hồ sơ đất đai tự động để đơn giản hóa việc đăng ký tài sản, giảm bớt các yêu cầu để xin giấy phép xây dựng và các tiện ích, áp dụng thanh toán thuế trực tuyến / điện tử và tạo điều kiện thuận lợi cho thương mại xuyên biên giới bằng cách mở rộng nộp hồ sơ điện tử và xử lý các tài liệu thương mại. Bắt đầu kinh doanh ở Pakistan thường bao gồm 5 thủ tục và mất ít nhất 16,5 ngày - so với mức trung bình là 7,1 thủ tục và 14,5 ngày đối với nhóm các quốc gia bao gồm nhóm thuần tập Nam Á của Ngân hàng Thế giới. Pakistan xếp hạng 72/190 quốc gia trong danh mục “Khởi nghiệp” của báo cáo Kinh doanh 2020. Pakistan xếp thứ 28/190 về bảo vệ các nhà đầu tư thiểu số.

Ủy ban Chứng khoán và Giao dịch Pakistan (SECP) quản lý việc đăng ký của công ty, đăng ký này có sẵn cho cả các công ty nước ngoài và trong nước. Trước tiên, các công ty cung cấp tên công ty và trả phí đăng ký cần thiết cho SECP. Sau đó, họ cung cấp tài liệu về doanh nghiệp được đề xuất, bao gồm thông tin về văn phòng công ty, địa điểm đặt trụ sở công ty và bản sao điều lệ công ty. Cả công ty nước ngoài và công ty trong nước đều phải đăng ký mã số thuế quốc gia với Hội đồng Doanh thu Liên bang (FBR) để tạo điều kiện thuận lợi cho việc thanh toán thu nhập và thuế bán hàng. Các cơ sở công nghiệp hoặc thương mại có từ 5 nhân viên trở lên phải đăng ký với Tổ chức Phúc lợi Người già Liên bang của Pakistan (EOBI) vì các mục đích an sinh xã hội. Tùy thuộc vào vị trí, đăng ký với chính quyền cấp tỉnh cũng có thể được yêu cầu. Trang web SECP (www.secp.gov.pk) cung cấp Hệ thống một cửa ảo (OSS) nơi các công ty có thể đăng ký đồng thời với SECP, FBR và EOBI. Các nhà đầu tư nước ngoài có thể sử dụng OSS.

Đầu tư ra nước ngoài

Pakistan không thúc đẩy cũng như không khuyến khích đầu tư ra nước ngoài. Pakistan không hạn chế rõ ràng các nhà đầu tư trong nước đầu tư ra nước ngoài. Tuy nhiên, các quy trình phê duyệt rườm rà và tốn thời gian, liên quan đến nhiều đơn vị như SBP, SECP và các Bộ Tài chính, Kinh tế và Ngoại giao, thường không khuyến khích các

nhà đầu tư ra nước ngoài. Bất chấp các quy trình rườm rà, các tập đoàn lớn của Pakistan đã đầu tư vào Hoa Kỳ trong những năm gần đây.

2. Hiệp định đầu tư song phương và Hiệp định thuế

Pakistan đã ký Hiệp ước đầu tư song phương (BIT) với 49 quốc gia, mặc dù chỉ có 27 quốc gia có hiệu lực. Các cuộc đàm phán BIT Hoa Kỳ-Pakistan bắt đầu vào năm 2004 và văn bản kết thúc vào năm 2012; tuy nhiên, thỏa thuận vẫn chưa được ký kết. Chính phủ đã tuyên bố ý định rút khỏi các BITs hiện đang có hiệu lực.

Pakistan đã có Hiệp định khung về Thương mại và Đầu tư (TIFA) với Hoa Kỳ. Pakistan có các hiệp định thương mại tự do hoặc ưu đãi với Trung Quốc, Malaysia, Sri Lanka, Iran, Mauritius và Indonesia. Nước này cũng là một bên ký kết Hiệp định Thương mại Tự do Nam Á (SAFTA) và Hiệp định Thương mại Quá cảnh Afghanistan Pakistan (APTTA). Hiệp định Thương mại Tự do Trung Quốc-Pakistan sửa đổi có hiệu lực từ ngày 1 tháng 1 năm 2020. Pakistan đang đàm phán các hiệp định thương mại tự do với Thổ Nhĩ Kỳ và Thái Lan.

Một hiệp ước thuế song phương Hoa Kỳ-Pakistan đã được ký kết vào năm 1959. Pakistan có các hiệp định đánh thuế hai lần với 63 quốc gia khác. Một hiệp ước thuế đa phương giữa các quốc gia SAARC (Bangladesh, Bhutan, Ấn Độ, Maldives, Nepal, Pakistan và Sri Lanka) có hiệu lực vào năm 2011 và cung cấp các điều khoản bổ sung cho việc quản lý thuế. Năm 2018, Pakistan đã cập nhật hiệp ước thuế với Thụy Sĩ.

Pakistan phụ thuộc rất nhiều vào các tập đoàn đa quốc gia để chiếm một phần đáng kể trong việc thu thuế (lên đến 1/3 doanh thu do FBR thu, theo báo cáo của Phòng Thương mại và Công nghiệp Các nhà đầu tư nước ngoài.) Các nhà đầu tư nước ngoài ở Pakistan thường xuyên báo cáo rằng các quy định về thuế của cả liên bang và tỉnh rất khó điều hướng và việc định giá thuế không minh bạch. Kể từ năm 2013, chính phủ đã yêu cầu các công ty thanh toán thuế trước, làm phức tạp thêm hoạt động của các doanh nghiệp do chính phủ cố tình trì hoãn việc hoàn thuế. Báo cáo Kinh doanh năm 2020 của Ngân hàng Thế giới lưu ý rằng các công ty phải trả 34 loại thuế khác nhau, so với mức trung bình là 26,8 ở các nước Nam Á khác. Trung bình, theo báo cáo Kinh doanh năm 2020, các doanh nghiệp dành hơn 283 giờ mỗi năm để tính toán các khoản thanh toán này.

Năm 2016, Pakistan đã ký Công ước Đa phương của OECD về Hỗ trợ hành chính lẫn nhau trong các vấn đề thuế. Công ước sẽ giúp Pakistan trao đổi thông tin chi tiết về ngân hàng với 80 quốc gia ký kết khác để định vị tiền không bị đánh thuế trong các ngân hàng nước ngoài. Pakistan là thành viên của khuôn khổ Xói mòn cơ sở và Dịch chuyển lợi nhuận (BEPS) và sẽ tự động trao đổi báo cáo theo từng quốc gia theo yêu cầu của gói BEPS.

3. Chế độ pháp lý

Tính minh bạch của hệ thống quy định

Pakistan nói chung thiếu minh bạch và hiệu quả các chính sách và luật thúc đẩy cạnh tranh dựa trên thị trường theo cách không phân biệt đối xử. Ủy ban Cạnh tranh của Pakistan có nhiệm vụ đảm bảo cạnh tranh dựa trên thị trường. Tuy nhiên, mặc dù vậy, “luật chơi” ở Pakistan không rõ ràng và có thể thay đổi, và đôi khi được áp dụng để mang lại lợi ích cho các doanh nghiệp trong nước.

Tất cả các doanh nghiệp ở Pakistan được yêu cầu tuân thủ các quy trình quy định nhất định do các phòng thương mại và công nghiệp quản lý. Các quy tắc, ví dụ như yêu cầu đối với các nhà nhập khẩu hoặc xuất khẩu phải đăng ký với các Phòng, được áp dụng như nhau đối với các công ty trong nước và nước ngoài. Cho đến nay, thực sự không biết được có bất kỳ sự cố nào trong các quy tắc đó được sử dụng để phân biệt đối xử với các nhà đầu tư nước ngoài nói chung hoặc các nhà đầu tư Hoa Kỳ nói riêng hay không.

Chính phủ Pakistan chịu trách nhiệm thiết lập và thực hiện các quy tắc và luật pháp, nhưng các chính quyền địa phương cũng có vai trò tùy thuộc vào lĩnh vực. Trước khi thực hiện, các tổ chức phi chính phủ và hiệp hội khu vực tư nhân có thể cung cấp phản hồi cho chính phủ về các quy định và chính sách, nhưng các cơ quan chính phủ không bị ràng buộc phải tuân theo ý kiến đóng góp của họ. Các cơ quan quản lý được yêu cầu tiến hành đánh giá nội bộ sau khi thực hiện các quy định với sự tham vấn của các bên liên quan. Tuy nhiên, những đánh giá này không được công bố rộng rãi. Kể từ khi đưa ra sửa đổi lần thứ 18 vào năm 2010 đối với hiến pháp Pakistan, trong đó giao quyền quan trọng cho các chính quyền cấp tỉnh, các công ty nước ngoài phải tuân thủ luật của tỉnh, và đôi khi là địa phương, ngoài luật liên bang. Các doanh nghiệp nước ngoài phàn nàn về sự không nhất quán trong việc áp dụng luật và chính sách từ các cơ quan quản

lý khác nhau. Tuy nhiên, không có quy tắc hoặc quy định nào phân biệt đối xử cụ thể đối với các công ty hoặc nhà đầu tư nước ngoài.

SECP là cơ quan quản lý chính đối với các công ty nước ngoài hoạt động tại Pakistan, nhưng nó không phải là cơ quan quản lý duy nhất. Các giao dịch tài chính của công ty được điều chỉnh bởi Ngân hàng Nhà nước Pakistan (SBP), lao động được điều chỉnh bởi Tổ chức Phúc lợi Xã hội hoặc Tổ chức Phúc lợi Người cao tuổi (EOBI) và các chức năng chuyên biệt trong lĩnh vực năng lượng được quản lý bởi các cơ quan như Cơ quan Quản lý Điện lực Quốc gia (NEPRA), Cơ quan Điều tiết Dầu khí (OGRA) và Ban Phát triển Năng lượng Thay thế (AEDB). Mỗi cơ quan có sự quản lý độc lập nhưng tất cả đều phải đệ trình dự thảo thay đổi chính sách hoặc quy định thông qua Bộ Luật và Tư pháp trước khi bất kỳ quy tắc hoặc quy định nào được đề xuất để đệ trình lên quốc hội hoặc trong một số trường hợp là cơ quan hành pháp.

SECP được ủy quyền thiết lập các tiêu chuẩn kế toán cho các công ty ở Pakistan, tuy nhiên, việc thực thi và thực hiện các tiêu chuẩn đó còn kém. Pakistan đã áp dụng hầu hết các Chuẩn mực Báo cáo Tài chính Quốc tế, thế nhưng không là tất cả. Mặc dù hầu hết các hệ thống pháp lý, quy định và kế toán của Pakistan đều minh bạch và phù hợp với các chuẩn mực quốc tế, nhưng việc thực thi và thực hiện không hiệu quả và không rõ ràng.

Hầu hết các dự thảo luật được đưa ra để lấy ý kiến công chúng nhưng không có cơ quan nào tập trung thu thập phản hồi của công chúng. Các cơ quan hữu quan, thường là bộ mà luật có thể áp dụng việc thu thập ý kiến của công chúng, nếu thấy cần thiết; nếu không thì luật do chính phủ trực tiếp đệ trình lên nhánh lập pháp. Đối với các luật và quy định về kinh doanh và đầu tư, Bộ Thương mại dựa vào phản hồi của các bên liên quan thu được từ các phòng và hiệp hội địa phương - chẳng hạn như Hội đồng Kinh doanh Hoa Kỳ (ABC) và Phòng Thương mại và Công nghiệp Các nhà đầu tư nước ngoài (OICCI) - thay vì công bố các quy định trực tuyến để đánh giá công khai.

Các cơ quan quản lý khác nhau công bố các quy định của họ và thực hiện các hành động trên các trang web tương ứng của họ. Tuy nhiên, trong hầu hết các trường hợp, các hành động thực thi quy định không được công bố trực tuyến.

Các doanh nghiệp bị ảnh hưởng bởi việc không tuân thủ các quy định của chính phủ có thể yêu cầu cơ quan tư pháp, văn phòng Thanh tra và Ủy ban Tài khoản Công của

Nghị viện và Ủy ban Tài khoản Công của Nghị viện. Các diễn đàn này được thiết kế để đảm bảo chính phủ tuân theo các quy trình hành chính bắt buộc.

Pakistan đã không công bố bất kỳ cải cách thực thi nào trong năm ngoái. Pakistan đang trong quá trình thực hiện đầy đủ các quy tắc Hải quan về quyền sở hữu trí tuệ để cải thiện việc thực thi quyền sở hữu trí tuệ. Tuy nhiên, các sửa đổi lập pháp bị trì hoãn trong luật sở hữu trí tuệ hạn chế việc thực hiện đầy đủ và hiệu quả các quy tắc đó.

Nếu được thực hiện đầy đủ, các quy tắc Hải quan về quyền sở hữu trí tuệ sẽ cải thiện việc thực thi quyền sở hữu trí tuệ sẽ đẩy mạnh niềm tin về việc đổi mới nước ngoài trong việc giới thiệu những đổi mới của họ ở Pakistan.

Các quy trình thực thi có thể được xem xét về mặt pháp lý - ban đầu là bởi các Tòa án IP chuyên biệt, nhưng cũng có thể thông qua các Tòa án Tối cao của Pakistan.

Cần nhắc về Quy định Quốc tế

Pakistan là thành viên của Hiệp hội Hợp tác Khu vực Nam Á (SAARC), Tổ chức Hợp tác Kinh tế Khu vực Trung Á (CAREC) và Tổ chức Hợp tác Kinh tế (ECO). Tuy nhiên, không có sự hợp tác khu vực nào giữa Pakistan và các quốc gia thành viên khác về việc xây dựng hoặc thực hiện các quy định.

Hệ thống tư pháp của Pakistan kết hợp các tiêu chuẩn của Anh. Do đó, hầu hết các hệ thống quy định của Pakistan sử dụng các quy chuẩn của Anh để đáp ứng các tiêu chuẩn quốc tế.

Pakistan là thành viên của Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO) kể từ ngày 1 tháng 1 năm 1995 và cung cấp đối xử tối huệ quốc (MFN) cho tất cả các quốc gia thành viên, ngoại trừ Ấn Độ và Israel. Tháng 10 năm 2015, Pakistan đã phê chuẩn Hiệp định Tạo điều kiện thuận lợi Thương mại (TFA) của WTO. Pakistan là một trong 23 quốc gia WTO đàm phán Hiệp định Thương mại Dịch vụ. Pakistan thông báo tất cả các dự thảo quy định kỹ thuật cho Ủy ban WTO về Hàng rào Kỹ thuật trong Thương mại, mặc dù đôi khi có sự chậm trễ đáng kể.

Hệ thống pháp luật và sự độc lập về tư pháp

Hầu hết các quy chuẩn và tiêu chuẩn quốc tế được kết hợp trong hệ thống quy định của Pakistan, bao gồm cả các vấn đề thương mại, đều chịu ảnh hưởng của luật pháp Anh. Luật quản lý các vấn đề cá nhân hoặc gia đình chịu ảnh hưởng mạnh mẽ của luật

Sharia của Hồi giáo. Các quy định và hành động thực thi có thể được kháng cáo thông qua hệ thống tòa án. Tòa án tối cao là tòa án cao nhất của Pakistan và có thẩm quyền đối với các tòa án cấp tỉnh, giấy giới thiệu từ chính phủ liên bang và các vụ việc liên quan đến tranh chấp giữa các tỉnh hoặc giữa một tỉnh và chính phủ liên bang. Các quyết định của các tòa án của cơ quan tư pháp cấp trên (Tòa án tối cao, Tòa án Sharia liên bang và năm Tòa án cấp cao (Tòa án cấp cao Lahore, Tòa án cấp cao Sindh, Tòa án cấp cao Balochistan, Tòa án cấp cao Islamabad và Tòa án cấp cao Peshawar) có vị thế quốc gia cấp thấp hơn các tòa án bao gồm các tòa án dân sự và hình sự, cũng như các tòa án chuyên biệt khác nhau, bao gồm các tòa án dành cho ngân hàng, sở hữu trí tuệ, hải quan và tiêu thụ đặc biệt, luật thuế, luật môi trường, bảo vệ người tiêu dùng, bảo hiểm và các trường hợp tham nhũng. Bộ tư pháp của Pakistan chịu ảnh hưởng của chính phủ và các bên liên quan khác. Cơ quan tư pháp cấp dưới chịu ảnh hưởng của cơ quan hành pháp và bị coi là thiếu năng lực và sự công bằng. Cơ quan này hiện đang phải đối mặt với một lượng lớn các vụ việc chưa được giải quyết.

Đạo luật Hợp đồng của Pakistan năm 1872 là luật chính điều chỉnh các hợp đồng với Pakistan. Các quyết định pháp lý của Anh, trong một số trường hợp, cũng được trích dẫn trong các phán quyết của tòa án. Trong khi bộ luật pháp lý và chính sách kinh tế của Pakistan không phân biệt đối xử với các khoản đầu tư nước ngoài, việc thực thi các hợp đồng vẫn còn nhiều vấn đề do hệ thống tư pháp yếu kém và kém hiệu quả.

Về mặt lý thuyết, hệ thống tư pháp của Pakistan hoạt động độc lập với cơ quan hành pháp. Tuy nhiên, thực tế lại khác, khi quân đội nắm giữ ảnh hưởng đáng kể đối với ngành tư pháp. Do đó, có những nghi ngờ liên quan đến năng lực, tính công bằng và độ tin cậy của hệ thống tư pháp Pakistan. Tuy nhiên, lo sợ bị coi thường thủ tục tố tụng của tòa án đã ngăn cản các doanh nghiệp và công chúng nói chung báo cáo về những điểm yếu được nhận thấy của quy trình xét xử.

Các quy định và hành động thực thi có thể kháng cáo. Tòa án chuyên trách và cơ quan xét xử cấp sở là diễn đàn chính cho những kháng nghị như vậy. Các quyết định do tòa án hoặc cơ quan xét xử đưa ra có thể bị kháng cáo lên tòa án cấp cao và sau đó lên Tòa án tối cao.

Luật và Quy định về Đầu tư Trực tiếp Nước ngoài

Luật đầu tư và luật doanh nghiệp của Pakistan cho phép các công ty con thuộc sở hữu toàn bộ với 100% vốn cổ phần nước ngoài trong hầu hết các lĩnh vực của nền kinh tế. Trong lĩnh vực giáo dục, y tế và cơ sở hạ tầng, 100% sở hữu nước ngoài được phép. Trong lĩnh vực nông nghiệp, ngưỡng này là 60%, ngoại trừ đối với doanh nghiệp canh tác nông nghiệp, cho phép sở hữu 100%.

Phần lớn các công ty nước ngoài hoạt động tại Pakistan là “công ty trách nhiệm hữu hạn tư nhân”, được thành lập với tối thiểu hai cổ đông và hai giám đốc đã đăng ký với SECP. Mặc dù không có yêu cầu quy định nào về tình trạng cư trú của giám đốc công ty, nhưng giám đốc điều hành phải cư trú tại Pakistan để tiến hành các hoạt động hàng ngày. Nếu giám đốc điều hành không phải là công dân Pakistan, họ phải có thị thực lao động nhiều lần. Các công ty hoạt động tại Pakistan được yêu cầu theo luật định để duy trì các dịch vụ kiểm toán toàn thời gian và đại diện pháp lý. Các công ty phải đăng ký bất kỳ sự thay nào về tên, địa chỉ, giám đốc, cổ đông, giám đốc điều hành, kiểm toán viên / luật sư và các chi tiết thích hợp khác với SECP trong vòng 15 ngày thay đổi. Để giải quyết sự chậm trễ của quy trình kéo dài, năm 2013, SECP đã phát hành “Giấy chứng nhận thành lập” tạm thời trước khi phát hành cuối cùng “Giấy chứng nhận không phản đối” (NOC - là giấy chứng nhận hợp pháp). Giấy chứng nhận thành lập bao gồm một điều khoản lưu ý rằng cổ phiếu công ty sẽ được chuyển nhượng cho một cổ đông khác nếu (các) cổ đông nước ngoài và / hoặc (các) giám đốc chưa có được NOC.

Không có luật, quy định hoặc quyết định tư pháp mới nào được công bố hoặc có hiệu lực trong năm qua có ý nghĩa quan trọng đối với các nhà đầu tư nước ngoài.

Không có trang web “một cửa” nào về đầu tư ở Pakistan cung cấp quyền truy cập trực tiếp vào tất cả các luật, quy tắc và yêu cầu báo cáo có liên quan cho các nhà đầu tư.

Luật Cạnh tranh và Chống độc quyền

Được thành lập vào năm 2007, Ủy ban Cạnh tranh Pakistan (CCP) được thiết kế để đảm bảo các tổ chức khu vực công và tư nhân không tham gia vào bất kỳ hành vi chống cạnh tranh hoặc độc quyền nào. Các khiếu nại liên quan đến các hành vi chống cạnh tranh có thể được gửi đến CCP, cơ quan tiến hành điều tra và có thẩm quyền hợp pháp để áp dụng các hình phạt; Tòa án phúc thẩm CCP ở Islamabad và Tòa án tối cao

của Pakistan xem xét các khiếu nại. Tòa án phúc thẩm CCP phải ra quyết định về bất kỳ hành vi phản cạnh tranh nào trong vòng 6 tháng kể từ ngày biết được hành vi đó.

Ủy ban cạnh tranh CCP hiện đang điều tra một tập đoàn xi măng. Trong khi CCP phát hiện ra rằng các nhà sản xuất xi măng ở Pakistan đã thành lập các liên hiệp xí nghiệp (cartel) và giữ giá ở mức cao giả tạo làm tăng doanh thu vượt quá trị giá 250 triệu USD, nhưng một đánh giá vẫn chưa phải là cuối cùng. CCP cũng đã tiến hành một cuộc điều tra gần đây về giá đường và đệ trình một báo cáo lên văn phòng thủ tướng. Báo cáo đó vẫn chưa được công khai và không có hành động nào được thực hiện đối với các phát hiện của báo cáo. CCP thường tuân thủ các quy tắc và thủ tục minh bạch.

Tước quyền sở hữu và bồi thường

Hai Đạo luật, Đạo luật Bảo vệ Cải cách Kinh tế năm 1992 và Đạo luật Bảo vệ và Khuyến khích Đầu tư Tư nhân Nước ngoài 1976, bảo vệ đầu tư nước ngoài ở Pakistan khỏi bị trưng thu, trong khi Chính sách Đầu tư năm 2013 củng cố cam kết của chính phủ trong việc bảo vệ lợi ích của các nhà đầu tư nước ngoài. Pakistan không có lịch sử chiếm đoạt tài sản mạnh.

Giải quyết tranh chấp

Công ước ICSID và Công ước New York

Pakistan là thành viên của Trung tâm Quốc tế về Giải quyết Tranh chấp Đầu tư (ICSID). Pakistan đã phê chuẩn Công ước về Công nhận và Thực thi Phán quyết Trọng tài Nước ngoài (Công ước New York 1958) vào năm 2011 theo Đạo luật “Công nhận và Thực thi (Thỏa thuận Trọng tài và Phán quyết Trọng tài Nước ngoài).”

Giải quyết tranh chấp giữa nhà đầu tư và nhà nước

Pakistan có Hiệp ước đầu tư song phương (BIT) với 32 quốc gia. BITs bao gồm trọng tài quốc tế ràng buộc về các tranh chấp đầu tư. Vì các nhà đầu tư nước ngoài thường không tin tưởng vào các tòa án trong nước của Pakistan trong việc thực thi các hợp đồng thương mại, họ thường bao gồm các điều khoản yêu cầu trọng tài quốc tế ràng buộc về các tranh chấp đầu tư trong các hợp đồng với Chính phủ Pakistan.

Pakistan không có BIT hoặc FTA với Hoa Kỳ.

Các tòa án địa phương không công nhận và thực thi các phán quyết của trọng tài nước ngoài được ban hành chống lại chính phủ. Bất kỳ phán quyết nào liên quan đến thành

phần thực thi trong nước đều cần một phán quyết khẳng định bổ sung từ một tòa án địa phương.

Không có lịch sử hành động phi pháp nào chống lại các nhà đầu tư nước ngoài.

Trọng tài thương mại quốc tế và Tòa án nước ngoài

Trọng tài và các tòa án tư pháp đặc biệt tồn tại dưới dạng cơ chế giải quyết tranh chấp thay thế (ADR) để giải quyết tranh chấp giữa hai bên tư nhân. Đạo luật trọng tài năm 1940 của Pakistan cung cấp hướng dẫn phân xử trong các tranh chấp thương mại, nhưng các vụ việc thường mất nhiều năm để giải quyết. Để giảm thiểu rủi ro như vậy, hầu hết các nhà đầu tư nước ngoài đưa vào các điều khoản hợp đồng cung cấp cho trọng tài quốc tế.

Hệ thống tư pháp của Pakistan cũng cho phép các tòa án chuyên trách như một phương tiện giải quyết tranh chấp thay thế. Các tòa án đặc biệt có thể giải quyết các tranh chấp về thuế, ngân hàng, lao động và thực thi quyền sở hữu trí tuệ. Tuy nhiên, các nhà đầu tư nước ngoài than phiền về việc thiếu cơ chế giải quyết tranh chấp đầu tư rõ ràng, minh bạch và kịp thời. Các trường hợp trọng tài kéo dài là một mối quan tâm lớn. Tòa án Pakistan đã không duy trì một số phán quyết của trọng tài quốc tế.

Các tòa án địa phương của Pakistan không công nhận và thực thi các phán quyết của trọng tài nước ngoài. Bất kỳ công bố phán quyết nào như vậy, liên quan đến cơ quan thực thi tại địa phương, đều cần có sự chỉ đạo của tòa án địa phương. Tranh chấp khai thác mỏ Reko Diq là một ví dụ khi phán quyết của trọng tài quốc tế chống lại Pakistan không được các tòa án địa phương của Pakistan thực thi và vẫn chưa được giải quyết.

Nhìn chung, các tòa án trong nước ưu đãi các doanh nghiệp nhà nước vì các tranh chấp đầu tư của họ chống lại các pháp nhân nước ngoài trên cơ sở “lợi ích công”. Tuy nhiên, chưa có một vụ án liên quan nào trong 10 năm qua. Trong Vụ án Thép Pakistan năm 2006, Tòa án Tối cao đã hủy hợp đồng giữa Ủy ban Tư nhân hóa Pakistan và nhà đầu tư nước ngoài thắng thầu. Tòa án tối cao quyết định nhà thầu phải cung cấp một sự đảm bảo rằng họ sẽ đầu tư trong tương lai để nâng cao năng lực sản xuất. Mặc dù thực tế rằng đây không phải là một điều kiện được quy định trong hồ sơ mời thầu, nhưng Tòa án tối cao đã tuyên vô hiệu hợp đồng. Kể từ đó, chính phủ đã không thể tìm được nhà đầu tư / người mua nghiêm túc cho Pakistan Steel.

Quy định phá sản

Pakistan không có luật phá sản toàn diện, duy nhất. Các khoản tịch thu được điều chỉnh theo Đạo luật Công ty 2017 và do SECP quản lý, trong khi Pháp lệnh Công ty Ngân hàng năm 1962 điều chỉnh việc thanh lý của các ngân hàng và tổ chức tài chính. Người thanh lý do tòa án chỉ định bán đấu giá tài sản của các công ty bị phá sản và tổ chức quá trình phá sản thực tế, có thể mất nhiều năm để hoàn thành. Trung bình, Pakistan cần 2,6 năm để giải quyết các vấn đề mất khả năng thanh toán và tỷ lệ thu hồi là 42,8%. Pakistan được xếp hạng 58/190 về mức độ dễ dàng trong việc “giải quyết tình trạng vỡ nợ” trong báo cáo Kinh doanh năm 2020 của Ngân hàng Thế giới.

Đạo luật công ty năm 2017 quy định về sáp nhập và mua lại. Được phép hợp nhất giữa các công ty quốc tế, cũng như giữa các công ty quốc tế và địa phương. Năm 2012, chính phủ đã ban hành luật về việc tiếp quản thân thiện và thù địch. Luật yêu cầu các công ty tiết lộ bất kỳ quyền sở hữu cổ phần nào trên 25%.

Pakistan không có cơ quan giám sát tín dụng chuyên dụng. Tuy nhiên, SBP có thẩm quyền giám sát và điều tra chất lượng tín dụng của các ngân hàng thương mại mở rộng.

4. Chính sách công nghiệp

Ưu đãi đầu tư

Chính sách đầu tư của chính phủ cung cấp cho cả nhà đầu tư trong nước và nước ngoài những ưu đãi, nhượng bộ và tạo điều kiện thuận lợi như nhau để phát triển công nghiệp. Mặc dù một số ưu đãi được bao gồm trong ngân sách liên bang, chính phủ dựa vào các Lệnh điều chỉnh theo luật định (SRO) - các thỏa thuận đặc biệt được thực hiện thông qua lệnh hành pháp - đối với các loại thuế hoặc ưu đãi cụ thể trong ngành. Chính phủ không đưa ra các khuyến khích nghiên cứu và phát triển. Tuy nhiên, một số ngành tập trung vào công nghệ, bao gồm công nghệ thông tin và năng lượng mặt trời, được hưởng lợi từ một loạt các biện pháp khuyến khích tài chính. Pakistan hiện không cung cấp bất kỳ ưu đãi đầu tư chính thức nào như trợ cấp, tín dụng thuế hoặc hoãn thuế, tiếp cận các khoản vay được trợ cấp hoặc giảm giá đất cho các nhà đầu tư nước ngoài cá nhân.

Nhìn chung, chính phủ không cấp bảo lãnh hoặc đồng tài trợ cho các dự án đầu tư trực tiếp nước ngoài. Chính phủ đã đưa ra một ngoại lệ đối với các dự án liên quan đến

CPEC và cung cấp các bảo đảm có chủ quyền cho khoản đầu tư và lợi nhuận, cùng với việc tài trợ chung cho các dự án cụ thể.

Để khuyến khích sử dụng xe điện (EV), Chính phủ Pakistan khuyến khích nhập khẩu xe điện thông qua Chính sách xe điện 2020-2025 dưới dạng xe nhập khẩu nguyên chiếc (CBU) / xe đã hoàn thiện và các bộ phận cụ thể của EV ở dạng nhập khẩu nguyên chiếc (CKD) / xe chưa lắp ráp. Các ưu đãi bao gồm giảm thuế hải quan, thuế quản lý, miễn thuế bán hàng và thuế suất thấp hơn. (Lưu ý: các liên hệ trong ngành cho biết rằng việc thực hiện chính sách EV đang bị trì hoãn do chính phủ vẫn chưa hoàn thiện dự thảo tài chính để đưa ra các biện pháp miễn trừ thuế).

Khu ngoại thương / Cảng tự do / Tạo thuận lợi thương mại

Để thúc đẩy xuất khẩu, chính phủ đã thiết lập các khuyến khích tài chính và thể chế cho các ngành định hướng xuất khẩu đặt hoạt động trong các Khu chế xuất (EPZ), khu chế xuất đầu tiên được thành lập ở Karachi vào năm 1989. Sau đó, các khu chế xuất được thành lập ở Risalpur, Gujranwala, Sialkot, Saindak, Gwadar, Reko Diq và Duddar. Tuy nhiên, ngày nay, chỉ có các khu chế xuất Karachi, Risalpur, Sialkot và Saindak vẫn hoạt động. Các khu này cung cấp cho nhà đầu tư các miễn thuế đối với thiết bị, máy móc và vật liệu (bao gồm cả linh kiện, phụ tùng và vật liệu đóng gói); chuyên chở không thời hạn; và truy cập vào “Cơ chế một cửa” của Cơ quan quản lý khu chế xuất (EPZA), tạo điều kiện thuận lợi cho việc cấp phép xuất nhập khẩu.

Đạo luật về các đặc khu kinh tế (SEZ) 2012, được sửa đổi vào năm 2016, cho phép cả các doanh nghiệp trong nước tập trung cho xuất khẩu và định hướng xuất khẩu thành lập các công ty và quan hệ đối tác công tư trong các SEZ. Theo Chính sách đầu tư năm 2013 của Pakistan, bất kỳ nhà sản xuất nào giới thiệu các công nghệ không có sẵn ở Pakistan đều có thể nhận được các ưu đãi tương tự dành cho các công ty hoạt động trong các SEZ của Pakistan.

Pakistan có tổng cộng 23 đặc khu kinh tế (SEZ) được chỉ định. Tất cả các nhà đầu tư trong SEZs được cung cấp một số ưu đãi, bao gồm miễn thuế 10 năm, miễn thuế nhập khẩu một lần đối với nguyên liệu thực vật và máy móc, và các kết nối tiện ích được sắp xếp hợp lý. Bất chấp những lợi ích này cho cả doanh nghiệp nước ngoài và doanh nghiệp trong nước, các SEZ của Pakistan đã phải vật lộn để thu hút đầu tư do thiếu cơ sở hạ tầng cơ bản. Năm 2020, Văn phòng Khu kinh tế Peshawar của Khyber

Pakhtunkhwa đã mở một Trung tâm Tạo điều kiện Công nghiệp để cung cấp cho các nhà đầu tư tiềm năng cơ sở một cửa cho các nhà đầu tư nước ngoài hiện tại và mới. Pakistan cũng có ý định thành lập 9 đặc khu kinh tế SEZ theo CPEC. Hầu hết các SEZ của CPEC vẫn đang trong giai đoạn phát triển sơ khai và hiện đang thiếu cơ sở hạ tầng cơ bản.

Ngoài các ưu đãi liên quan đến SEZ, chính phủ còn cung cấp các ưu đãi đặc biệt cho các Đơn vị Định hướng Xuất khẩu (EOU) - một tổ chức công nghiệp độc lập xuất khẩu 100% sản lượng của mình. Các ưu đãi của EOU bao gồm miễn thuế đối với máy móc và nguyên liệu nhập khẩu, cũng như miễn thuế nhập khẩu xe. EOU được phép hoạt động ở mọi nơi trên đất nước. Pakistan cung cấp các cơ hội đầu tư như nhau cho các nhà đầu tư nước ngoài và các nhà đầu tư trong nước.

Yêu cầu về hiệu suất và bản địa hóa dữ liệu

Doanh nhân nước ngoài thường gặp khó khăn trong việc xin thị thực kinh doanh để đi du lịch đến Pakistan. Khi thị thực được cấp, chúng thường chỉ là thị thực nhập cảnh một lần với thời hạn ngắn. Nhân viên kỹ thuật và quản lý làm việc trong các lĩnh vực mở cửa cho đầu tư nước ngoài thường không bắt buộc phải có giấy phép lao động riêng biệt. Trong khi Pakistan thông báo vào năm 2019, chính sách thị thực và chứng nhận không phản đối (NOC) sẽ được thay đổi để thu hút khách du lịch và doanh nhân nước ngoài, các chính sách thị thực mới không áp dụng cho người mang hộ chiếu Hoa Kỳ. Tháng 2 năm 2021, Pakistan chuyển sang chính sách 100% thị thực điện tử để tạo điều kiện thuận lợi cho việc đi lại kinh doanh (và du lịch). Pakistan cũng bắt đầu một lần nhập cảnh 30 ngày “Business Visa in Your Inbox” giấy phép Du lịch Điện tử cho phép xin thị thực khi đến.

Các nhà đầu tư nước ngoài được phép ký kết các thỏa thuận kỹ thuật với các nhà đầu tư trong nước mà không cần tiết lộ thông tin độc quyền. Các nhà đầu tư nước ngoài không bắt buộc phải sử dụng nội dung trong nước đối với hàng hóa hoặc công nghệ hoặc thuê công dân Pakistan, với tư cách là người lao động hoặc với tư cách là đại diện trong ban giám đốc của công ty. Tương tự như vậy, không có yêu cầu cụ thể về hiệu suất đối với các tổ chức nước ngoài hoạt động trong nước. Tương tự, không có yêu cầu đặc biệt nào về hiệu suất trên cơ sở xuất xứ của khoản đầu tư. Tuy nhiên, các thành viên hội đồng quản trị là công dân nước ngoài của các công ty Pakistan vẫn còn

các yêu cầu phức tạp, bao gồm các tài liệu bổ sung theo yêu cầu của SECP cũng như sự kiểm tra của Bộ Nội vụ. Những yêu cầu như vậy không khuyến khích công dân nước ngoài trở thành thành viên hội đồng quản trị của các công ty Pakistan.

Hiện tại không có yêu cầu nào đối với các nhà cung cấp công nghệ thông tin nước ngoài để chuyển mã nguồn hoặc cung cấp quyền truy cập vào mã hóa. Tuy nhiên, Chính phủ Pakistan đã có kế hoạch đưa ra các quy định yêu cầu điều này.

Hiện tại, Pakistan không hạn chế việc truyền dữ liệu ra bên ngoài nền kinh tế hoặc lãnh thổ của quốc gia trừ khi liên quan đến ngành ngân hàng. Ngân hàng Nhà nước Pakistan (SBP) yêu cầu các tổ chức tài chính phải lưu trữ dữ liệu tại địa phương và bất kỳ việc chuyển dữ liệu nào ra bên ngoài Pakistan đều cần có sự chấp thuận chính thức của SBP.

Hiện nay, Pakistan đang trong quá trình phê duyệt dự luật “bảo vệ dữ liệu cá nhân” và vào năm 2020 đã phê duyệt “Quy tắc xóa và chặn nội dung bất hợp pháp”. Mỗi nền tảng yêu cầu bản địa hóa dữ liệu và yêu cầu các nền tảng có hơn 500.000 người dùng Pakistan phải đăng ký với Cơ quan Viễn thông Pakistan (PTA) và thành lập văn phòng thực tại Pakistan trong vòng 9 tháng kể từ khi thực hiện các quy tắc. Trong vòng 3 tháng kể từ khi thành lập văn phòng địa phương, một người phải được chỉ định để điều phối và hệ thống máy chủ dữ liệu phải được thiết lập trong vòng 18 tháng. Các quy tắc cũng dự kiến sẽ được áp dụng cho các nhà cung cấp dịch vụ internet. Tất cả các công ty và nhà cung cấp được hướng dẫn hạn chế nội dung trái với “an ninh, uy tín và quốc phòng của đất nước”.

Các cơ quan chính phủ có liên quan là: Ngân hàng Nhà nước Pakistan, Bộ Công nghệ Thông tin và Viễn thông, và Cơ quan Viễn thông Pakistan.

5. 5. Bảo vệ quyền sở hữu

Bất động sản

Mặc dù hệ thống pháp luật của Pakistan bao gồm việc thực thi quyền tài sản và cả lợi ích của chủ sở hữu trong nước và nước ngoài, nhưng hệ thống này bảo vệ không đầy đủ đối với việc mua lại và định đoạt bất động sản. Không có dữ liệu về tỷ lệ đất có giấy chủ quyền rõ ràng và các vấn đề về quyền sở hữu đất là phổ biến. Ngoại trừ lĩnh vực nông nghiệp, nơi tỷ lệ sở hữu nước ngoài được giới hạn ở 60%, không có quy định cụ thể nào về việc cho thuê đất hoặc mua lại của các nhà đầu tư nước ngoài hoặc

không cư trú. Doanh nghiệp cạnh tác do các công ty nước ngoài kiểm soát được phép thành lập các công ty con ở Pakistan. Không có giới hạn về quy mô sở hữu đất nông nghiệp của công ty và các công ty nước ngoài có thể thuê đất nông nghiệp trong thời hạn 50 năm, với các tùy chọn gia hạn.

Pháp lệnh Sở hữu Công nghiệp năm 1979 bảo vệ quyền sở hữu công nghiệp ở Pakistan chống lại việc chính phủ dùng quyền lấy tài sản riêng vào việc công mà không có khoản bồi thường đầy đủ cho cả nhà đầu tư nước ngoài và trong nước. Đạo luật Bảo hộ và Khuyến khích Đầu tư Tư nhân Nước ngoài năm 1976 đảm bảo việc chuyển lợi nhuận thu được thông qua việc bán hoặc nâng cao giá trị tài sản.

Mặc dù đưa ra các biện pháp bảo vệ cho người mua đất hợp pháp, ngay cả khi không có người sử dụng, quyền sở hữu đất vẫn là một thách thức. Chính quyền các tỉnh Punjab, Sindh và Khyber Pakhtunkhwa đã thực hiện các cải tiến đối với tiêu chuẩn đất đai, đã dành nguồn lực đáng kể để số hóa hồ sơ đất đai. Trong các huyện bộ tộc mới được sáp nhập của Khyber Pakhtunkhwa, quyền đất đai được nắm giữ bởi tập thể các bộ tộc, không phải của tư nhân và không có hồ sơ về quyền sở hữu. Tuy nhiên, chính quyền tỉnh hiện đang tiến hành thủ tục đăng ký đất đai dài hạn ở các huyện mới được sáp nhập đối với đất thuộc sở hữu của người dân.

Ở các trung tâm đô thị, việc sở hữu đất trống không có giấy tờ tùy thân, bất hợp pháp, là một vấn đề đang tiếp diễn. Tuy nhiên, nếu có thể chứng minh được rằng đất được thu hồi hợp pháp, các cơ quan chính phủ sẽ ủng hộ việc chủ sở hữu hợp pháp tài sản của họ.

Quyền sở hữu trí tuệ

Chính phủ Pakistan đã xác định bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ (SHTT) là một ưu tiên cải cách và đã thực hiện các bước cụ thể trong hai thập kỷ qua để củng cố hệ thống SHTT của mình. Năm 2005, Pakistan thành lập Văn phòng Sở hữu Trí tuệ (IPO) để củng cố quyền kiểm soát của chính phủ đối với nhãn hiệu, bằng sáng chế và bản quyền. Nhiệm vụ của IPO cũng bao gồm điều phối và giám sát việc thực thi và bảo vệ quyền SHTT thông qua các cơ quan thực thi pháp luật. Các cơ quan thực thi bao gồm cảnh sát địa phương, Cơ quan Điều tra Liên bang (FIA), các quan chức hải quan tại FBR, CCP, SECP, Cơ quan Quản lý Thuốc Pakistan (DRAP) và Cơ quan Quản lý Báo chí và Phương tiện Điện tử (PEMRA).

Mặc dù sự ra đời của việc hoạch định chính sách hợp nhất IPO, sự nhầm lẫn xung quanh vai trò của các cơ quan thực thi vẫn hạn chế hiệu quả thực thi quyền sở hữu trí tuệ, khiến các chủ sở hữu quyền sở hữu trí tuệ phải vật lộn để tìm ra hành động để giải quyết vi phạm quyền sở hữu trí tuệ. Mặc dù IPO đã thành lập 10 ủy ban điều phối thực thi để cải thiện việc thực thi quyền SHTT và đã ký MOU với FBR, CCP, Văn phòng Quản lý chung các công ty, Hội đồng Nghiên cứu Nông nghiệp Pakistan và SECP để chia sẻ thông tin và điều phối các cơ quan khác nhau theo luật hiện hành. Các hình phạt yếu và sự thừa thải của các cơ quan cho phép những kẻ giả mạo trốn tránh hình phạt, trong khi các công ty phải vật lộn để xác định chính xác để gửi đơn khiếu nại.

Văn phòng Sở hữu Trí tuệ với tư cách là một tổ chức đã từng chịu sự thay đổi của lãnh đạo, nguồn lực hạn chế và thiếu sự quan tâm của chính phủ. Kể từ năm 2016, Chính phủ Pakistan đã thực hiện các bước để nâng cao hiệu quả của IPO, bắt đầu bằng việc đưa IPO thuộc trách nhiệm hành chính của Bộ Thương mại. Đạo luật IPO 2012 quy định một hội đồng chính sách nhiệm kỳ ba năm, gồm 14 người với ít nhất năm ghế dành riêng cho khu vực tư nhân. Mục 8 (2) của Đạo luật IPO cũng quy định, "hội đồng quản trị sẽ họp không dưới hai lần trong một năm dương lịch". Năm 2020 là một năm đầy thách thức do những ảnh hưởng từ đại dịch Covid-19 và hậu quả là các đợt lockdown. Do đó, không có cuộc họp hội đồng chính sách nào được tổ chức trong năm. IPO đang thiếu nguồn nhân lực nghiêm trọng, hiện chỉ làm việc ở mức 52% nhân sự đã được phê duyệt. Các quy tắc tuyển dụng mới đang chờ Bộ Pháp luật phê duyệt lần cuối. IPO nhằm mục đích bắt đầu tuyển dụng nhân viên mới sau khi các quy tắc này được Bộ Pháp luật phê duyệt.

Văn phòng sở hữu trí tuệ cũng có nhiệm vụ nâng cao nhận thức của cộng đồng về quyền SHTT thông qua hợp tác với khu vực tư nhân. Covid-19 đã làm chậm đà IPO trong lĩnh vực này với chỉ 20 hội thảo trên web và tương tác ảo được kết thúc trong năm 2020 - một phần đáng kể trong số đó tập trung vào Luật Chỉ dẫn địa lý (GI) mới của Pakistan. Các học giả và luật sư tư nhân đã lưu ý rằng việc tạo ra IPO đã cải thiện nhận thức của công chúng, mặc dù chậm. Mặc dù khó định lượng, các địa chỉ liên hệ cũng nhận thấy nhu cầu địa phương tăng lên đối với các biện pháp bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ, bao gồm cả từ các doanh nghiệp nhỏ và các công ty khởi nghiệp. Các cuộc tiếp xúc giữa khu vực tư nhân và khu vực công nhấn mạnh rằng hệ thống giáo dục là một “mắt xích còn thiếu” trong nhận thức và thực thi quyền SHTT. Các cơ sở giáo dục

của Pakistan, bao gồm cả các trường luật, hiếm khi đưa các vấn đề về quyền SHTT vào chương trình giảng dạy của họ và không có văn hóa thương mại hóa các đổi mới. Tuy nhiên, Đại học Hồi giáo Quốc tế hiện bao gồm một khóa học cụ thể về quyền SHTT trong chương trình giảng dạy của mình và Đại học Khoa học Quản lý Lahore có các khóa học về nội dung cụ thể như một phần của chương trình MBA. Các quan chức IPO đã bày tỏ quan tâm đến việc hợp tác với các trường đại học Pakistan để nâng cao nhận thức về quyền SHTT. IPO đang làm việc với Ủy ban Giáo dục Đại học để cung cấp các chương trình giảng dạy về IPR tại các trường đại học khác nhưng đã đạt được hiệu quả hạn chế. Với sự hợp tác của Tổ chức Sở hữu Trí tuệ Thế giới (WIPO), các Trung tâm Hỗ trợ Đổi mới Công nghệ đã được thành lập tại 47 trường đại học khác nhau ở Pakistan.

Năm 2016, Pakistan đã thành lập ba tòa án IP chuyên biệt: ở Karachi bao gồm Sindh và Balochistan, ở Lahore bao gồm Punjab, và ở Islamabad bao gồm Islamabad và Khyber Pakhtunkhwa. IPO đã khởi xướng kế hoạch thành lập các tòa án bổ sung vào năm 2019, tuy nhiên, đề xuất này vẫn đang chờ Bộ Pháp luật phê duyệt. Các tòa án này không được ưu tiên trong việc phân công các thẩm phán.

Khung pháp lý về quyền SHTT của Pakistan vẫn chưa đầy đủ, bao gồm các luật sở hữu trí tuệ cấp dưới 40 năm về bản quyền, bằng sáng chế và nhãn hiệu cùng với Đạo luật IPO năm 2012. Đạo luật IPO cung cấp cơ sở pháp lý tổng thể cho việc cấp phép và thực thi quyền sở hữu trí tuệ trong khi các luật cấp dưới áp dụng cho các lĩnh vực sở hữu trí tuệ cụ thể, nhưng sự mâu thuẫn trong luật khiến việc thực thi quyền sở hữu trí tuệ trở nên khó khăn.

Tháng 2 năm 2021, Pakistan đã gia nhập Nghị định thư Madrid về Nhãn hiệu.

6. Lĩnh vực tài chính

Hệ thống ngân hàng và tiền tệ

Ngân hàng Nhà nước Pakistan (SBP) là ngân hàng trung ương của Pakistan.

Theo thống kê gần đây nhất do SBP công bố (năm 2021), chỉ 24% dân số trưởng thành sử dụng các kênh ngân hàng chính thức để thực hiện các giao dịch tài chính trong khi 25% được các khu vực ngân hàng phục vụ không chính thức; phụ nữ bị loại trừ về mặt

tài chính với tỷ lệ cao hơn nam giới. 51% dân số trưởng thành còn lại không sử dụng các dịch vụ tài chính chính thức.

Lĩnh vực tài chính của Pakistan đã được các ngân hàng và tổ chức cho vay quốc tế mô tả là hoạt động tốt trong những năm gần đây. Theo đánh giá mới nhất về lĩnh vực ngân hàng do SBP thực hiện vào tháng 7 năm 2020, việc cải thiện chất lượng tài sản, thanh khoản ổn định, khả năng thanh toán mạnh mẽ và thu hồi chậm các khoản tạm ứng của khu vực tư nhân đã được ghi nhận. Cơ sở tài sản của ngành ngân hàng tăng thêm 7,8% trong năm 2020 do đầu tư của các ngân hàng tăng mạnh, tăng 22,8%. Năm ngân hàng lớn nhất, một trong số đó thuộc sở hữu nhà nước, kiểm soát 50,4% tổng tài sản của khu vực ngân hàng.

SBP đã tiến hành đợt Khảo sát Rủi ro Hệ thống lần thứ 6 vào tháng 8/2020. Kết quả khảo sát cho thấy những người được hỏi nhận thấy những rủi ro chính đối với hệ thống tài chính hầu hết là ngoại sinh và mang tính toàn cầu. Quan trọng là, các biện pháp chính sách do SBP triển khai để giảm thiểu tác động của Covid-19 đã được các bên liên quan đón nhận rất tích cực.

Tỷ lệ rủi ro của ngành ngân hàng vẫn ở mức ổn định và khả năng sinh lời cũng như chất lượng tài sản được cải thiện ở mức độ vừa phải do tỷ lệ nợ xấu trên tổng dư nợ được ghi nhận ở mức 9,7% vào cuối năm 2020 (30/6/2020). Năm 2020, tổng tài sản của ngành ngân hàng ước đạt 151,9 tỷ USD và các khoản nợ xấu ngân hàng ròng đạt khoảng 1 tỷ USD - 1,9% tổng dư nợ ròng.

Sự thâm nhập của các ngân hàng nước ngoài tại Pakistan là thấp, đóng góp một phần nhỏ vào ngành ngân hàng địa phương và nền kinh tế nói chung. Theo một nghiên cứu do Nhóm Ngân hàng Thế giới thực hiện vào năm 2018, tỷ trọng tài sản ngân hàng nước ngoài trên GDP ở mức 3,5% trong khi tín dụng tư nhân bằng tiền gửi trên GDP là 15,4%. Các ngân hàng nước ngoài hoạt động tại Pakistan bao gồm Citibank, Standard Chartered Bank, Deutsche Bank, Samba Bank, Industrial and Commercial Bank of China, Bank of Tokyo và Bank of China. Các ngân hàng quốc tế chủ yếu tham gia vào hai loại hoạt động quốc tế: dòng chảy xuyên biên giới và sự tham gia của nước ngoài vào hệ thống ngân hàng trong nước thông qua các hoạt động truyền thống. SBP yêu cầu các ngân hàng nước ngoài phải nắm giữ ít nhất 300 triệu USD dự trữ vốn tại địa điểm hàng đầu ở Pakistan của họ và duy trì tỷ lệ an toàn vốn ít nhất 8%. Ngoài

ra, các ngân hàng nước ngoài phải duy trì các yêu cầu về vốn tối thiểu sau đây, các yêu cầu này thay đổi tùy theo số lượng chi nhánh mà họ đang hoạt động:

- 1 đến 5 chi nhánh: 28 triệu USD vốn được giao;
- 6 đến 50 chi nhánh: 56 triệu USD vốn được giao;
- Hơn 50 chi nhánh: 94 triệu USD vốn được giao.

Người nước ngoài yêu cầu bằng chứng về nơi cư trú - thị thực lao động, thư tài trợ của công ty và hộ chiếu hợp lệ - để thiết lập tài khoản ngân hàng ở Pakistan. Không có hạn chế nào khác để ngăn cản người nước ngoài mở và điều hành tài khoản ngân hàng.

Ngoại hối và Kiềm hối

Ngoại hối

Như một hành động trước đó của chương trình IMF tháng 7 năm 2019, Pakistan đã đồng ý áp dụng một tỷ giá hối đoái linh hoạt do thị trường xác định. SBP quy định tỷ giá hối đoái và giám sát các giao dịch ngoại hối trên thị trường mở, với các biện pháp can thiệp chỉ giới hạn trong việc bảo vệ sự ổn định tài chính và ngăn ngừa các điều kiện thị trường mất trật tự. Tuy nhiên, các cơ quan chính phủ khác có thể ảnh hưởng đến các quyết định của SBP thông qua tư cách thành viên của họ trong hội đồng quản trị của SBP; Thư ký tài chính và chủ tịch Hội đồng quản trị đầu tư hiện đang ngồi trong hội đồng quản trị.

Các ngân hàng được yêu cầu báo cáo và chứng minh các dòng ngoại tệ ra. Du khách xuất cảnh hoặc nhập cảnh Pakistan được phép mang theo tiền mặt tối đa 10.000 USD. Mặc dù được phép thanh toán xuyên biên giới về lãi suất, lợi nhuận, cổ tức và tiền bản quyền mà không cần gửi thông báo trước, các ngân hàng được yêu cầu báo cáo thông tin khoản vay để SBP có thể xác minh các khoản chuyển tiền theo lịch trình trả nợ. Mặc dù không có chính sách chính thức nào cấm việc hồi hương lợi nhuận, các công ty nước ngoài đã phải đối mặt với sự chậm trễ trong việc hồi hương lợi nhuận do các chính sách không rõ ràng và sự phối hợp giữa SBP, Bộ Tài chính và các tổ chức chính phủ khác. Các công ty hối đoái được phép mua và bán ngoại tệ cho các cá nhân, ngân hàng và các công ty hối đoái khác, và cũng có thể bán ngoại tệ cho các công ty được thành lập để tạo điều kiện thuận lợi cho việc chuyển tiền bản quyền, nhượng quyền thương mại và phí kỹ thuật.

Không có chính sách rõ ràng về khả năng chuyển đổi của các quỹ liên quan đến đầu tư vào các loại tiền tệ toàn cầu khác. SBP lựa chọn phương pháp tiếp cận đặc biệt trên cơ sở từng trường hợp cụ thể.

Chính sách chuyển tiền

Pháp lệnh thuế thu nhập năm 2001 của Pakistan miễn thuế đối với bất kỳ lượng ngoại tệ nào được chuyển từ bên ngoài Pakistan qua các kênh ngân hàng thông thường. Được phép chuyển toàn bộ vốn, lợi nhuận và cổ tức trên 5 triệu USD trong khi cổ tức được miễn thuế. Không giới hạn đối với cổ tức, chuyển lợi nhuận, dịch vụ nợ, vốn, lãi vốn, lợi tức sở hữu trí tuệ hoặc thanh toán cho thiết bị nhập khẩu theo luật của Pakistan. Tuy nhiên, các giao dịch lớn có khả năng ảnh hưởng đến dự trữ ngoại hối của Pakistan cần có sự chấp thuận của Ủy ban điều phối kinh tế của chính phủ. Tương tự, các ngân hàng được yêu cầu hạch toán các dòng ngoại tệ ra. Việc chuyển tiền của nhà đầu tư phải được đăng ký với SBP trong vòng 30 ngày kể từ ngày thực hiện và chỉ có thể được thực hiện theo hợp đồng hoặc thỏa thuận hợp lệ.

Tháng 9 năm 2020, Thủ tướng Imran Khan đã khởi động dự án Tài khoản kỹ thuật số Roshan (RDA) nhằm cung cấp các tiện ích ngân hàng kỹ thuật số cho người Pakistan ở nước ngoài. Khách hàng có thể sử dụng cả PKR và USD để giao dịch và tài khoản được hưởng ưu đãi thuế đặc biệt.

Quỹ tài trợ của nhà nước

Pakistan không có quỹ tài sản quốc gia riêng (SWF) và không có miễn trừ cụ thể cho SWF nước ngoài tồn tại trong luật thuế của Pakistan. Các SWF nước ngoài bị đánh thuế như bất kỳ người không cư trú nào khác trừ khi các nhượng bộ cụ thể đã được cấp theo hiệp ước thuế hiện hành mà Pakistan là thành viên.

7. Doanh nghiệp Nhà nước

Pakistan có 197 doanh nghiệp nhà nước (SOEs) trong các lĩnh vực điện lực, dầu khí, ngân hàng và tài chính, bảo hiểm và vận tải. Họ cung cấp việc làm ổn định và các lợi ích khác cho hơn 420.000 công nhân, nhưng một số yêu cầu chính phủ trợ cấp hàng năm để bù đắp thiệt hại của họ.

Ba trong số các doanh nghiệp nhà nước lớn nhất của Pakistan bao gồm: Đường sắt Pakistan (PR), Hãng hàng không quốc tế Pakistan (PIA) và Nhà máy thép Pakistan

(PSM). Theo IMF, tổng nợ của các doanh nghiệp nhà nước hiện lên tới 2,3% GDP - chỉ hơn 7 tỷ USD vào năm 2019.

Các doanh nghiệp nhà nước cạnh tranh trên thị trường nội địa nhận được lợi thế phi thị trường từ chính phủ sở tại. Hai ví dụ bao gồm PIA và PSM, hoạt động thua lỗ nhưng vẫn tiếp tục nhận được các gói cứu trợ tài chính từ chính phủ.

Chương trình tư nhân hóa

Các điều khoản mua cổ phần đại chúng của các doanh nghiệp nhà nước và tổ chức tài chính là giống nhau đối với cả nhà đầu tư nước ngoài và trong nước. Chính phủ vào ngày 7 tháng 3 năm 2019 đã công bố kế hoạch thực hiện chương trình tư nhân hóa nhưng đã hoãn kế hoạch vì sự phản kháng chính trị đáng kể. Mặc dù chính phủ vẫn công khai cam kết tư nhân hóa hãng hàng không quốc gia của mình (PIA), quá trình này đã bị đình trệ kể từ đầu năm 2016 khi ba thành viên công đoàn bị giết trong một cuộc biểu tình bạo lực để phản ứng với quyết định của chính phủ chuyển PIA thành một công ty trách nhiệm hữu hạn, một quyết định cho phép chuyển nhượng cổ phần cho một tổ chức phi chính phủ và mở đường cho quá trình tư nhân hóa. Một dự luật được cơ quan lập pháp thông qua yêu cầu chính phủ giữ lại 51% cổ phần trong hãng hàng không trong trường hợp nó được tư nhân hóa, làm giảm sức hấp dẫn của công ty đối với các nhà đầu tư tiềm năng.

8. Ứng xử kinh doanh có trách nhiệm

Không có bộ tiêu chuẩn thống nhất xác định hành vi kinh doanh có trách nhiệm (RBC) ở Pakistan. Mặc dù các công ty lớn, đặc biệt là các tập đoàn đa quốc gia, có nhận thức về các tiêu chuẩn RBC, nhưng nhận thức rộng hơn vẫn còn thiếu. Chính phủ Pakistan đã không thiết lập các tiêu chuẩn hoặc tài liệu chiến lược xác định cụ thể các tiêu chuẩn và mục tiêu của RBC. Bộ Nhân quyền đã xuất bản “Kế hoạch hành động vì quyền con người” gần đây nhất vào tháng 5 năm 2017. Mặc dù không đề cập cụ thể đến RBC hay doanh nghiệp và quyền con người, một trong 6 lĩnh vực trọng tâm của Bộ là thực hiện các hiệp ước quốc tế và Liên hợp quốc. Pakistan đã ký kết gần như tất cả các công ước của Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO).

Các liên hệ của tổ chức quốc tế, xã hội dân sự và liên đoàn lao động đều lưu ý rằng thiếu việc thực thi và thực thi luật lao động một cách đầy đủ. Một số tổ chức phi chính

phủ, tổ chức công nhân và hiệp hội doanh nghiệp đang làm việc để đẩy mạnh RBC, nhưng không phải trên quy mô rộng.

Theo các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức quốc tế và các liên hệ xã hội dân sự, trẻ em tiếp tục phải làm việc trong điều kiện lao động cưỡng bức và bị ràng buộc. Ở các vùng nông thôn, lao động trẻ em bị cưỡng bức dường như xảy ra thường xuyên nhất trong các ngành nông nghiệp và sản xuất gạch. Pakistan không có các biện pháp yêu cầu phải có trách nhiệm giải trình chuỗi cung ứng đối với các công ty cung cấp khoáng sản có nguồn gốc từ các khu vực bị ảnh hưởng bởi xung đột. Năm 2021, DOL đã bắt đầu một dự án thí điểm để hỗ trợ truy xuất nguồn gốc trong chuỗi cung ứng bông ở Punjab. Nó không tham gia vào Sáng kiến minh bạch ngành công nghiệp khai thác (EITI) và / hoặc Nguyên tắc tự nguyện về an ninh và quyền con người.

9. Tham nhũng

Pakistan xếp hạng 124 trong số 180 quốc gia trên Chỉ số Nhận thức Tham nhũng năm 2020 của Tổ chức Minh bạch Quốc tế. Tổ chức lưu ý rằng các vấn đề tham nhũng vẫn tồn tại do thiếu trách nhiệm giải trình và thực thi các hình phạt, tiếp theo là thiếu các cơ hội thăng tiến dựa trên thành tích và mức lương tương đối thấp.

Hối lộ được phân loại là hành vi phạm tội theo luật pháp Pakistan và bị pháp luật trừng phạt, nhưng được nhiều người cho là được đưa ra ở tất cả các cấp chính quyền. Mặc dù các tòa án cấp trên được nhiều người coi là đáng tin cậy hơn, nhưng các tòa án cấp dưới thường bị coi là tham nhũng, kém hiệu quả và phải chịu áp lực từ các nhân vật nổi tiếng giàu có, tôn giáo, chính trị và quân đội. Việc tham gia chính trị vào các cuộc bổ nhiệm tư pháp làm tăng ảnh hưởng của chính phủ đối với hệ thống tòa án.

Cục Trách nhiệm Giải trình Quốc gia (NAB), tổ chức chống tham nhũng của Pakistan, không đủ kinh phí và tính chuyên nghiệp, đồng thời bị phe đối lập của Pakistan coi là thiên vị về mặt chính trị. Lo ngại bị NAB truy tố cũng đã ngăn cản hành động của cơ quan về các vấn đề pháp lý hợp pháp ảnh hưởng đến lĩnh vực kinh doanh.

10. Môi trường Chính trị và An ninh

Bất chấp những cải thiện về tình hình an ninh trong những năm gần đây, sự hiện diện của các nhóm khủng bố nước ngoài và trong nước ở Pakistan vẫn tiếp tục gây ra một số mối đe dọa đối với lợi ích và công dân nước ngoài. Các nhóm khủng bố thỉnh

thoảng thực hiện các cuộc tấn công ở Pakistan, mặc dù số lượng các cuộc tấn công như vậy đã giảm đều trong thập kỷ qua. Trước đây, những kẻ khủng bố đã nhắm mục tiêu vào các trung tâm giao thông, chợ, trung tâm mua sắm, cơ sở quân sự, sân bay, trường đại học, địa điểm du lịch, trường học, bệnh viện, nơi thờ tự và các cơ sở của chính phủ. Nhiều công ty đa quốc gia hoạt động tại Pakistan sử dụng các công ty quản lý rủi ro và an ninh tư nhân để giảm thiểu các mối đe dọa đáng kể đối với hoạt động kinh doanh của họ. Các nhóm chiến binh Baloch tiếp tục nhắm vào quân đội Pakistan cũng như các cơ sở của Trung Quốc và CPEC ở Balochistan, nơi cảng Gwadar đang được phát triển theo CPEC. Có nhiều nguồn lực an ninh và cơ sở hạ tầng hơn ở các thành phố lớn, đặc biệt là Islamabad, và lực lượng an ninh ở những khu vực này có thể sẵn sàng ứng phó với tình huống khẩn cấp hơn so với các khu vực khác của đất nước.

BOI phối hợp với Cơ quan Xúc tiến Đầu tư các tỉnh có thể điều phối an ninh từ sân bay đến sân bay và đảm bảo chỗ ở cho các nhà đầu tư nước ngoài. Để hỏi về dịch vụ này, nhà đầu tư có thể liên hệ với BOI để biết thêm thông tin - <https://www.invest.gov.pk/>.

Các vụ bắt cóc / bắt cóc người nước ngoài để đòi tiền chuộc vẫn là một mối lo ngại.

11. Chính sách và Thực hành Lao động

Pakistan có một hệ thống luật lao động phức tạp. Theo Hiến pháp sửa đổi lần thứ 18, quyền tài phán đối với các vấn đề lao động do các tỉnh quản lý. Mỗi tỉnh đang trong quá trình xây dựng chế độ pháp luật lao động của mình, và các tỉnh đang ở các giai đoạn xây dựng luật lao động khác nhau.

Tại Lãnh thổ Thủ đô Islamabad và các tỉnh Punjab, Khyber Pakhtunkhwa và Balochistan, mức lương tối thiểu cho lao động phổ thông là 17.500 PKR (tương đương 110 USD) mỗi tháng. Ở Sindh, nó là 17.000 PKR (tương đương 105 USD) mỗi tháng. Tuy nhiên, mức lương đủ sống tối thiểu do Viện Nghiên cứu và Giáo dục Lao động Pakistan (PILER) đề xuất là 31.000 PKR (tương đương 200 USD) trong khi ILO đề xuất mức lương tham khảo ít nhất là 25.000 PKR (165 USD) mỗi tháng. Việc bảo vệ pháp luật cho người lao động không đồng đều giữa các tỉnh và việc thực thi pháp luật lao động còn yếu trên toàn quốc. Các cơ quan thanh tra lao động không có đủ nguồn lực, dẫn đến tằn suất và chất lượng thanh tra lao động không phù hợp. Một số tòa án lao động được cho là có tham nhũng và thiên vị người sử dụng lao động. Tháng 7 năm

2020, chính phủ Pakistan đã sửa đổi Đạo luật Việc làm của Trẻ em năm 1991 để coi lao động gia đình trẻ em là công việc độc hại. Quyết định áp dụng cho Lãnh thổ Thủ đô Islamabad; các tỉnh có thể áp dụng biện pháp này thông qua một nghị quyết của hội đồng cấp tỉnh. Ngày 23 tháng 1 năm 2019, Quốc hội tỉnh Punjab đã thông qua Đạo luật lao động giúp việc gia đình Punjab năm 2019. Luật cấm sử dụng trẻ em dưới 15 tuổi làm người giúp việc gia đình và quy định rằng trẻ em từ 15 đến 18 tuổi chỉ được làm công việc gia đình bán thời gian, không nguy hiểm. Luật cũng bắt buộc một loạt các biện pháp bảo vệ và phúc lợi, bao gồm giới hạn số giờ làm việc hàng tuần, và nghỉ ốm và nghỉ lễ có lương. Ngày 25 tháng 1 năm 2017, Hội đồng tỉnh Sindh đã thông qua Đạo luật Cấm việc làm của trẻ em ở Sindh. Tháng 8 năm 2019, Hội đồng Balochistan đã thông qua nghị quyết xóa bỏ lao động trẻ em trong các mỏ than.

Thượng viện đã thông qua Đạo luật Người giúp việc gia đình (Quyền Việc làm) vào tháng 3 năm 2016 (http://www.senate.gov.pk/uploads/documents/1390294147_766.pdf), nhưng dự luật này không được tiến hành tại Quốc hội. Một sửa đổi đối với Đạo luật việc làm của trẻ em liên bang, năm 1991, sẽ nâng độ tuổi lao động tối thiểu lên 16, đã được Quốc hội thông qua kể từ tháng 1 năm 2016.

Theo cuộc khảo sát lực lượng lao động gần đây nhất của Pakistan (thực hiện năm 2017-2018), lực lượng lao động dân sự bao gồm khoảng 65,5 triệu công nhân. Phụ nữ ít được đại diện trong lực lượng lao động chính thức. Cuộc khảo sát ước tính tỷ lệ tham gia lao động nói chung là khoảng 45%, với tỷ lệ tham gia của nam là 68% và nữ là 20%. Tỷ lệ lớn nhất của lực lượng lao động làm việc trong lĩnh vực nông nghiệp (38,5%), tiếp theo là dịch vụ (37,84%) và công nghiệp / chế tạo (16%). Mặc dù tỷ lệ thất nghiệp chính thức dao động ở mức khoảng 6% trước Covid-19, con số này có thể cao hơn đáng kể. Ngoài ra, vẫn chưa có số liệu thống kê đáng tin cậy về thất nghiệp kể từ khi bùng phát Covid-19. Năm 2018, Quỹ Dân số Liên hợp quốc ước tính rằng 29% dân số Pakistan ở độ tuổi từ 10 đến 24 và theo cuộc khảo sát lực lượng lao động năm 2017-18, ước tính tỷ lệ thất nghiệp từ 15 đến 24 tuổi là 10,5%.

Pakistan là nước xuất khẩu lao động, đặc biệt là sang các nước thuộc Hội đồng Hợp tác Vùng Vịnh (GCC). Theo “Phân tích nhân lực xuất khẩu” năm 2019 của Cục Di cư và Việc làm ở nước ngoài của Pakistan, đã đăng ký hơn 11 triệu người Pakistan ra nước ngoài làm việc kể từ năm 1971, với hơn 96% là đi du lịch đến các nước GCC.

Những người Pakistan làm việc ở nước ngoài đã gửi hơn 20 tỷ USD kiều hối mỗi năm kể từ năm 2015. Số tiền gửi hơn 2 tỷ USD mỗi tháng đã tiếp tục từ giữa năm 2020 đến tháng 2 năm 2021 bất chấp những tác động tiêu cực của Covid-19 khiến nhiều người Pakistan ở nước ngoài quay trở lại Pakistan trong năm ngoái.

Lực lượng lao động của Pakistan không đủ kỹ năng. Các sáng kiến của chính phủ liên bang và cấp tỉnh như Ủy ban Đào tạo Kỹ thuật và Dạy nghề Quốc gia và Cơ quan Giáo dục Kỹ thuật và Đào tạo Nghề của chính phủ Punjab nhằm tăng khả năng tuyển dụng của lực lượng lao động Pakistan. Tuy nhiên, Chương trình Quốc gia Làm việc Sáng suốt ở Pakistan giai đoạn 2016-2020 của ILO lưu ý rằng “Chính sách quốc gia toàn diện cũng như các chính sách cấp tỉnh nhất quán về phát triển kỹ năng và khởi nghiệp đều không được áp dụng”. Báo cáo của ILO lưu ý rằng “một phần nhỏ những người lao động dễ bị tổn thương được bao bọc bởi an sinh xã hội dưới hình thức này hay hình thức khác, trong khi khả năng tiếp cận với các hệ thống bảo trợ xã hội toàn diện cũng bị hạn chế”. Hồ sơ quốc gia về việc làm hiệu quả năm 2016 của ILO nêu rõ rằng năm 2015, chỉ có 9,4% dân số hoạt động kinh tế - không bao gồm nhân viên khu vực công - đang đóng góp vào các hệ thống an sinh xã hội chính thức như lương hưu cho người già, người sống sót và người khuyết tật.

Quyền tự do hiệp hội được đảm bảo theo Điều 17 của Hiến pháp Pakistan. Tuy nhiên, ILO chỉ ra rằng nhà nước Pakistan và người sử dụng lao động đã sử dụng “vô hiệu hóa luật pháp và các chiến thuật đàn áp” để khiến việc thành lập công đoàn và thương lượng tập thể trở nên “cực kỳ khó khăn”. Một báo cáo do ILO tổng hợp vào năm 2018 cho thấy có tổng số 7.906 tổ chức công đoàn đã đăng ký với tổng số thành viên là 1.414.160. Tuy nhiên, điều này có thể báo cáo thấp hơn con số thực tế vì nó liên quan đến số lượng thành viên được khai báo tại thời điểm đăng ký công đoàn. Khi số lượng thành viên tăng lên theo thời gian, các sở lao động cấp tỉnh và Ủy ban Quan hệ Công nghiệp Quốc gia (NIRC) không thường xuyên cập nhật hồ sơ của họ. Theo các tổ chức đại diện cho người lao động, lực lượng lao động công đoàn ước tính là khoảng hai triệu người, chiếm khoảng 3% tổng lực lượng lao động ở Pakistan. Sở lao động cấp tỉnh có trách nhiệm quản lý các tranh chấp lao động công đoàn và lao động công nghiệp. Mỗi tỉnh có luật quan hệ lao động riêng và mỗi tỉnh đều có các tòa án lao động để xét xử các tranh chấp. Các cuộc đình công gần đây được dẫn đầu bởi những người lao động trong khu vực công, chẳng hạn như giáo viên và nhân viên y tế công cộng.

Chương trình Quốc gia Làm việc Sáng suốt ở Pakistan giai đoạn 2016-2020 của ILO tuyên bố rằng “các hoạt động bóc lột lao động dưới hình thức lao động trẻ em và lao động ngoại giao vẫn còn phổ biến...” và lưu ý “việc thiếu dữ liệu toàn diện và đáng tin cậy để đánh giá chính xác tình hình lao động trẻ em nguy hiểm, các hình thức tồi tệ nhất lao động trẻ em hoặc lao động cưỡng bức. ” Báo cáo cũng xác định việc tuân thủ và thực thi pháp luật và quy định lao động còn yếu kém góp phần vào điều kiện làm việc tồi tệ - bao gồm cả nơi làm việc không lành mạnh và không an toàn - và xói mòn quyền của người lao động.

Pakistan là nước thụ hưởng chương trình Hệ thống ưu đãi chung (GSP) của Hoa Kỳ, (Lưu ý: Kể từ tháng 4 năm 2021, chương trình GSP đã hết hiệu lực chờ xem xét), cũng như chương trình GSP + của EU, cả hai đều yêu cầu tiêu chuẩn lao động được đề cao.

12. Đầu tư trực tiếp nước ngoài và thống kê danh mục đầu tư nước ngoài

Dữ liệu kinh tế vĩ mô chính, FDI của Hoa Kỳ vào nước chủ nhà / nền kinh tế

Dữ liệu kinh tế	Nguồn thống kê quốc gia chủ nhà *		USG hoặc nguồn thống kê quốc tế		USG hoặc Nguồn dữ liệu quốc tế: BEA; IMF; Eurostat; UNCTAD, Khác
	Năm	Giá trị	Năm	Giá trị	
Tổng sản phẩm quốc nội (GDP) của nước chủ nhà (triệu USD)	2020	284.641	2019	278.222	www.worldbank.org/en/country
FDI của Hoa Kỳ tại quốc gia đối tác (triệu USD)	2020	106	2019	256	https://ustr.gov/countries-regions/south-central-asia/pakistan
FDI của nước chủ nhà tại Hoa Kỳ (triệu USD)	2020	9,7	2019	154	https://ustr.gov/countries-regions/south-central-asia/pakistan □
Tổng nguồn vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài FDI tính theo % GDP chủ nhà	2020	1,2%	2019	1,7%	https://stats.unctad.org/handbook/EconomicTrends/Fdi.html

Nguồn và điểm đến của FDI

Dữ liệu đầu tư trực tiếp từ / vào nền kinh tế đối ứng					
Từ 5 nguồn hàng đầu / Đến 5 điểm đến hàng đầu (triệu USD)					
Đầu tư trực tiếp vào Pakistan			Đầu tư trực tiếp của Pakistan ra nước ngoài		
Tổng vào	38.808	100%	Tổng ra	1.922	100%
UK	9.965	28,6%	UAE	487	25,3%
Thụy Sĩ	43281	12,3%	Bangladesh	187	9,7%
Hà Lan	3.931	11,3%	UK	159	8,3%
UAE	2.200	6,3%	Bahrain	151	7,9%
Trung Quốc	2.132	6,1%	Bermuda	130	6,8%

“0” phản ánh số tiền được làm tròn thành +/- 500.000 USD.

(<https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/pakistan/>)

CHƯƠNG IV: QUY ĐỊNH THƯƠNG MẠI, THUẾ, HẢI QUAN VÀ CÁC QUY ĐỊNH

1. Rào cản thương mại

Lệnh Chính sách Nhập khẩu năm 2020 của Pakistan tiếp tục cấm hàng hóa từ Ấn Độ và Israel. Ngoài ra, có một danh sách tiêu cực về các sản phẩm khác nhau bị cấm, chủ yếu là vì lý do tôn giáo, môi trường, an ninh và sức khỏe. Pakistan cũng cấm nhập khẩu các loại động vật sống như trâu, bò, cừu và dê, thịt và bột xương, mỡ động vật có chứa protein và các thành phần thức ăn chăn nuôi từ bất kỳ quốc gia nào bị ảnh hưởng bởi bệnh não xốp ở bò hay còn gọi là bệnh bò điên (BSE). Lệnh cấm nhập khẩu động vật sống từ Hoa Kỳ trước đây đã được dỡ bỏ vào năm 2015. Mọi tranh chấp hoặc giải trình liên quan đến tình trạng nhập khẩu của bất kỳ sản phẩm nào mà Cơ quan Hải quan không thể giải quyết sẽ được chuyển đến Bộ Thương mại để có quyết định cuối cùng. Chính phủ có quyền ban hành các miễn trừ, nhượng bộ và bảo vệ thuế cụ thể đối với từng lĩnh vực theo Lệnh điều chỉnh luật định (SROs). SRO và các tài liệu quy định và chính sách thương mại khác được xuất bản trên trang web của Hội đồng Doanh thu Liên bang (<https://www.fbr.gov.pk/>).

Tháng 1 năm 2000, Pakistan đã thực hiện hiệp định Định giá Hải quan của WTO và sửa đổi hệ thống định giá hàng hóa của mình. Kể từ đó, một số thương nhân trong lĩnh vực thực phẩm và sản phẩm tiêu dùng đã bày tỏ lo ngại về việc thiếu thống nhất trong việc xác định trị giá hải quan. Tương tự, một số công ty lớn nước ngoài trong lĩnh vực máy móc và vật liệu đã báo cáo những lo ngại cụ thể rằng các quan chức hải quan đã đánh giá sai hàng hóa dựa trên một tập hợp các giá trị tối thiểu chứ không phải giá trị giao dịch đã khai báo.

2. Thuế nhập khẩu

Pakistan sử dụng Hệ thống hài hòa để phân loại hàng hóa. Thuế hải quan được đánh thuế trên cơ sở thuế giá trị. Mức thuế trung bình được áp dụng của Pakistan trong năm 2019 là 10,09%. Ngoài thuế hải quan, chính phủ đánh thuế bán hàng 17,0% đối với giá trị đã nộp thuế của nhiều loại hàng hóa được sản xuất hoặc nhập khẩu vào nước này. Thuế hải quan và các khoản phí khác phải trả bằng đồng rupee Pakistan.

Trợ cấp xuất khẩu - Pakistan tìm cách khuyến khích xuất khẩu thông qua việc giảm thuế nhập khẩu, thuế bán hàng và thuế thu nhập, cũng như thông qua trợ cấp xuất khẩu.

3. Yêu cầu nhập khẩu và tài liệu

Các chứng từ sau đây là bắt buộc đối với hàng hóa xuất nhập khẩu: Vận đơn; hóa đơn; Danh sách đóng gói; giấy chứng nhận xuất xứ; bản sao của thư tín dụng; và giấy chứng nhận bảo hiểm.

4. Yêu cầu về Ghi nhãn/Đánh dấu

Pakistan không có hệ thống thống nhất hoặc phổ biến về việc áp đặt các yêu cầu về nhãn mác và đánh dấu đối với các sản phẩm. Tuy nhiên, các ngành hoặc lĩnh vực riêng lẻ phải tuân theo quy định của các cơ quan cụ thể. Ví dụ, Bộ Dịch vụ Y tế Quốc gia, Quy chế và Điều phối đặt ra các yêu cầu cho ngành dược phẩm. Bộ Nông nghiệp đưa ra các yêu cầu đối với thuốc trừ sâu và các sản phẩm ăn được. Tháng 2 năm 2019, chính phủ Pakistan thông qua Cục Doanh thu Liên bang (FBR) đã ban hành Lệnh quy định đặc biệt (SRO) 237 (1) 2019, cấm nhập khẩu các sản phẩm thực phẩm chế biến không có nhãn bằng ngôn ngữ địa phương và chứng nhận Halal.

5. Tạm nhập

Các quy định nhập khẩu của GOP cho phép nhập khẩu tạm thời các mặt hàng nhập khẩu hợp pháp của các công ty nước ngoài (ví dụ: hàng mẫu thương mại) và hàng hóa được nhập khẩu bởi các công ty dầu khí, công ty sản xuất và khai thác dầu, nhà thầu và nhà thầu phụ của họ, nhà máy lọc dầu, công ty khai thác, hãng hàng không nước ngoài và các công ty vận tải biển, công ty xây dựng và các công ty ký hợp đồng với điều kiện phải cung cấp bảo lãnh ngân hàng hoặc trái phiếu bồi thường cho Hải quan để đảm bảo rằng các mặt hàng sẽ được tái xuất. Tương tự như vậy, các doanh nghiệp công nghiệp trong nước có thể nhập khẩu các mặt hàng để kiểm tra, thử nghiệm và tái xuất khẩu với điều kiện phải nộp tiền bồi thường hoặc bảo lãnh ngân hàng. Giám đốc điều hành của các công ty phải xác nhận rằng các nhà thầu, nhà thầu phụ và công ty dịch vụ của họ đang nhập khẩu sản phẩm để kiểm tra, thử nghiệm và tái xuất.

Không cho phép xuất khẩu hàng hóa nhập khẩu ở dạng nguyên bản, ngoại trừ các bộ phận thu được từ việc phá dỡ tàu, pin hỏng, chất hàn răng amalgam thải, phim X-quang thải, máy móc cũ, các mặt hàng được nhập khẩu theo thư tín dụng giáp lưng.

Được phép tái xuất máy móc cũ và máy móc đã qua sử dụng với điều kiện không được hoàn thuế nhập khẩu và hoàn phí.

Tái xuất được thực hiện dựa trên thư tín dụng hoặc thanh toán trước và thanh toán đầy đủ thuế nếu tái xuất qua đường bộ. Hải quan cho phép các nhà xuất khẩu Pakistan thay thế hàng hóa xuất khẩu bị phát hiện có lỗi trong thời gian bảo hành bằng cách cung cấp bản sao hợp đồng và thông báo từ người mua cung cấp thông tin chi tiết về hàng hóa bị phát hiện có lỗi.

6. Hàng nhập khẩu bị cấm & hạn chế

GOP đã cấm nhập khẩu các mặt hàng sau: vũ khí và đạn dược, chất nổ mạnh, chất phóng xạ, in bảo mật, hóa chất độc hại, tiền tệ và tiền đúc, đồ uống có cồn.

7. Quy định Hải quan

Quy định và tiêu chuẩn nhập khẩu hàng thực phẩm nông nghiệp của Pakistan

Tất cả các mặt hàng nhập khẩu vào Pakistan đều phải thực hiện theo Quy định Chính sách nhập khẩu do Bộ Thương mại Pakistan qui định. Quy định chủng loại hàng thực phẩm nhập khẩu do Chính phủ liên bang.

A. Luật về thực phẩm:

Quy định chủng loại hàng thực phẩm nhập khẩu do Chính phủ liên bang qui định, còn tiêu chuẩn về an toàn thực phẩm do Chính quyền địa phương qui định. Tiêu chuẩn an toàn thực phẩm dựa theo Luật Thực phẩm nguyên chất Pakistan (PFL) năm 1963. Luật PFL này là cơ sở của khung pháp lý về chất lượng và an toàn thực phẩm trong thương mại. Có 104 mặt hàng thực phẩm thuộc 9 nhóm hàng gồm có sữa và sản phẩm sữa; dầu ăn và sản phẩm có chất béo; đồ uống; ngũ cốc và hạt lương thực; thực phẩm giàu chất tinh bột; hạt tiêu và đồ gia vị; chất làm ngọt; hoa quả và rau; sản phẩm thực phẩm hỗn tạp. Những qui định này nhằm đề cập tới các vấn đề về sạch, nguyên chất trong thực phẩm nhập khẩu chưa qua sơ chế và hướng giải quyết đối với thực phẩm phụ gia, đồ bảo quản thực phẩm, màu trong thực phẩm và màu nhân tạo, chất chống o-xy hoá, và kim loại nặng.

Luật về Khách sạn và Nhà hàng tại Pakistan, 1976 áp dụng đối với tất cả các nhà hàng và khách sạn tại Pakistan. Luật này đưa ra nhằm kiểm soát và qui định về mức xếp hạng và tiêu chuẩn của các dịch vụ của các nhà hàng/khách sạn tại Pakistan.

Cục Kiểm tra Tiêu chuẩn và Chất lượng (PSQCA), thuộc Bộ Khoa học và Kỹ thuật Pakistan, là một cơ quan tiêu chuẩn của quốc gia tại Pakistan. Trong chức năng và nhiệm vụ của tổ chức này, PSQCA hoạt động dựa theo Luật PSQCA, 1996. PSQCA là thành viên của Tổ chức quốc tế về Tiêu chuẩn hoá (ISO).

Chức năng hoạt động của PSQCA:

- + Là đầu mối cho các tổ chức và học viện của quốc gia, khu vực và quốc tế như ISO, IEC, Codex Alimentarius và WTO.
- + Là đầu mối theo dõi của quốc gia về Hiệp định của WTO đối với Hàng rào kỹ thuật trong thương mại (TBT)
- + Giới thiệu các biện pháp tiêu chuẩn hoá liên quan đến an toàn và sức khoẻ người tiêu dùng
- + Thực hiện thủ tục về Đánh giá sự phù hợp theo Tiêu chuẩn quốc gia và quốc tế

Tiêu chuẩn của PSQCA là không bắt buộc. Việc thực hiện tiêu chuẩn này phụ thuộc vào sự thống nhất giữa các bên liên quan. Tuy nhiên, một tiêu chuẩn của Pakistan là bắt buộc nếu tiêu chuẩn này ghi rõ trong hợp đồng hoặc có ghi trong luật hoặc trong qui định cụ thể của Chính phủ liên bang. PSQCA có nhiệm vụ kiểm tra và thử nghiệm các sản phẩm, dịch vụ, (bao gồm các mặt hàng thực phẩm) về chất lượng, các đặc điểm kỹ thuật, đặc điểm của các sản phẩm này trong quá trình sử dụng và vì mục đích xuất khẩu và nhập khẩu.

Vào tháng 10/2011, Chính phủ Pakistan đã thông qua việc thành lập Bộ An toàn và nghiên cứu thực phẩm. Chính phủ liên bang áp dụng tiêu chuẩn và hướng dẫn trong Bộ luật về qui định các sản phẩm thực phẩm nhập khẩu. Tiêu chuẩn quản lý thực phẩm và thuốc tân dược của Mỹ được áp dụng đối với một số sản phẩm tại Pakistan. Một danh sách các chất tạo màu trong thực phẩm được cập nhật hàng năm. Đối với sản phẩm là động vật, cần phải có chứng nhận “Halal” (động vật giết mổ phù hợp với Luật Hồi giáo).

Phòng Hải quan và Phòng bảo vệ, kiểm dịch cây trồng (PPQ) là hai cơ quan chính của Pakistan qui định hàng nhập khẩu thực phẩm.

Chức năng chính của Phòng Hải quan là: đảm bảo hàng thực phẩm nhập khẩu phải đáp ứng qui cách ghi nhãn mác của Pakistan và yêu cầu về thời gian sử dụng của sản phẩm nhằm ngăn chặn các loại hàng hoá thuộc danh sách các mặt hàng cấm nhập khẩu của Chính phủ và áp thuế nhập khẩu một cách chính xác lên các mặt hàng đó.

Chức năng chính của PPQ là đảm bảo hàng hoá với khối lượng lớn và hàng hoá là động vật sống phải đáp ứng được qui định về vệ sinh an toàn thực phẩm.

Tuy nhiên, quan ngại lớn nhất của Chính phủ Pakistan đối với hàng thực phẩm nhập khẩu chính là thời gian sử dụng. Quy định nhập khẩu của Chính phủ Pakistan yêu cầu các sản phẩm thực phẩm nhập khẩu phải có ít nhất 50% thời gian sử dụng (tại thời điểm hàng tới cảng nước nhập khẩu) kể từ ngày sản xuất. Để đảm bảo thời gian sử dụng của hàng hoá theo qui định của Chính phủ, nhãn mác phải ghi chính xác ngày sản xuất và hạn sử dụng là tiêu chuẩn rất quan trọng. Mỗi một gói hàng lẻ đều phải in ngày sản xuất và hạn sử dụng trên nhãn mác, bao bì. Ngoài ra, một số sản phẩm cũng nằm trong danh sách bị cấm vì lí do tôn giáo như sản phẩm có chứa thịt lợn và các sản phẩm làm từ thịt lợn. Thịt và các sản phẩm từ sữa có thể được nhập khẩu nếu như có giấy chứng nhận “Halal”. Nhập khẩu mang tính chất thương mại các loại đồ uống có cồn hay các sản phẩm chứa cồn cũng bị cấm.

Pakistan kiểm soát một số hàng hoá nhập khẩu thông qua “danh sách cấm”. Danh sách này bao gồm:

- i) các mặt hàng cấm vì lí do tôn giáo, an ninh và hàng tiêu dùng xa xỉ
- ii) tư liệu sản xuất và hàng tiêu dùng bị cấm nhằm bảo vệ ngành công nghiệp trong nước
- iii) hàng hoá trung gian dùng để sản xuất hàng hoá được bảo hộ.

Ngoài ra, Pakistan còn có danh sách các mặt hàng “hạn chế nhập khẩu”. Những mặt hàng này chỉ được nhập khẩu thông qua các tổ chức cụ thể nào đó (ví dụ như Chính phủ hoặc một số tổ chức cụ thể khác) hoặc theo sự chỉ định nào đó (như hàng hoá nhập khẩu đôi lấy tín dụng).

Ngoài những mặt hàng hạn chế hoặc cấm theo qui định trên, thì không có bất kỳ qui định giới hạn nào của Chính phủ liên bang đối với nhập khẩu hàng thực phẩm tiêu dùng. Trước đây, các nhà xuất khẩu của Mỹ đã từng gặp rắc rối khi không đáp ứng những yêu cầu trên về qui định ghi nhãn mác. Phía đối tác Mỹ chỉ in mã vạch trên nhãn mác mà không có ghi ngày sản xuất và hạn sử dụng của sản phẩm. Điều này đã làm các nhà xuất khẩu Mỹ phát sinh thêm chi phí in ấn nhãn mới hoặc phải dán thêm nhãn phụ để ghi đầy đủ ngày sản xuất và hạn sử dụng trên mỗi gói/bao sản phẩm bán lẻ.

Hầu hết hàng thực phẩm nhập khẩu đều được đóng gói/hộp sẵn dành cho tiêu dùng. Chỉ riêng dầu thực vật tinh chế là sản phẩm duy nhất không phải đóng gói/hộp. Hàng hoá này về cơ bản được nhập với khối lượng lớn và không đóng thành kiện/hộp, là hàng rời. Loại hàng hoá này chỉ được đóng thành gói/hộp khi nhập khẩu vào Pakistan.

Tại thời điểm nhập khẩu, Phòng Hải quan liên bang sẽ kiểm tra tiêu chuẩn PFL nhằm xác định một mặt hàng nào đó có được phép nhập khẩu hay không. Để đảm bảo một sản phẩm nhập khẩu đáp ứng được yêu cầu về an toàn sức khỏe của bang/tỉnh đó, các nhà xuất khẩu và/hoặc đại lý xuất khẩu cần phải liên lạc với Phòng Y tế địa phương để xác nhận xem sản phẩm xuất khẩu của mình có đạt tiêu chuẩn theo Luật PFL không.

Không có bất kỳ hệ thống/phương thức nào để bắt phải thực hiện luật về thực phẩm một cách có hiệu quả ở cấp bản lẻ và bán buôn. Tuy nhiên, ở một trường hợp cụ thể nào đó, các nhà quản lý hành chính khu vực/tỉnh/bang, có thể phối hợp với Phòng an toàn thực phẩm của tỉnh/bang đó để kiểm tra các đại lý và quyết định xem có nên cấm bán sản phẩm đó hay không.

B. Quy định về nhãn mác

Quy định chung

1. Sản phẩm thực phẩm nhập khẩu, bao gồm các thành phần, phải đạt ít nhất 50% thời gian sử dụng tại thời điểm nhập khẩu - thời gian này được tính kể từ ngày khai báo “Bản kê khai chung nhập khẩu (IGM)” phù hợp với Luật Hải quan năm 1969. Nhãn mác phải in bằng tiếng Anh hoặc tiếng Urdu.

2. Thông tin qui định phải ghi trên nhãn hàng:

- a. Ngày sản xuất và hạn sử dụng
- b. Thành phần không chứa thịt lợn và các sản phẩm liên quan đến thịt lợn
- c. Thành phần phải phù hợp với tiêu dùng của khách hàng và bất kỳ sản phẩm nào từ động vật cần phải được giết mổ theo đúng qui trình “Halal”
- d. Nhập khẩu dầu ăn phải sẽ được dựa trên trọng lượng và chất lượng tại nơi hàng đến
- e. Trên bao bì không được ghi hoặc khắc, viết những từ có nghĩa không tốt liên quan đến tôn giáo hoặc những tranh ảnh đồi trụy. Điều này có thể sẽ xúc phạm

đến tâm linh về tôn giáo của bất kỳ tôn giáo/giáo phái, tầng lớp hoặc nhóm người nào đó tại Pakistan.

3. Ngày sản xuất và hạn sử dụng phải được ghi bằng tiếng Anh, có thể sử dụng chữ viết hoặc số.
4. Chỉ có riêng tiêu chuẩn của Mỹ về mã vạch trên nhãn mác là không được chấp nhận tại Pakistan vì nó thiếu ngày sản xuất và hạn sử dụng của sản phẩm theo như qui định trong luật của Pakistan.
5. Nhãn phụ cần phải ghi ngày sản xuất và hạn sử dụng và phải dán lên trên nhãn gốc hàng hoá tiêu chuẩn của Mỹ trước khi gửi hàng đi.
6. Các sản phẩm bán cho các tổ chức/ cơ quan cũng phải tuân thủ theo qui định tương tự như các sản phẩm bán lẻ trực tiếp khác. Tuy nhiên, các tổ chức/ cơ quan này phải đề nghị bên xuất khẩu ghi thêm một số thông tin trên nhãn mác để xác nhận rằng sản phẩm nhập khẩu trên là thuộc các tổ chức/ cơ quan này.
7. Hàng mẫu cũng phải tuân thủ theo các qui định tương tự như các sản phẩm bán lẻ trực tiếp khác.
8. Không được ghi “best before use date” trên hàng hoá nhập khẩu vào Pakistan do cách ghi như thế này tại Pakistan không được coi như ngày hết hạn của sản phẩm. Trước đây, nhiều loại hàng hoá không ghi ngày sản xuất và/hoặc hạn sử dụng đã bị Phòng Hải quan Pakistan giữ lại cho tới khi có nhãn phụ ghi đầy đủ ngày sản xuất và hạn sử dụng trên từng sản phẩm riêng lẻ.
9. Pakistan không có bất kỳ qui định đặc biệt nào về C/O đối với các sản phẩm thực phẩm. Trong trường hợp nếu như có cảnh báo quốc tế đối với một sản phẩm có nguồn gốc xuất xứ cụ thể nào đó, Pakistan sẽ thông báo chính xác tới quốc gia xuất khẩu này và các tổ chức thương mại về bất kỳ sự thay đổi nào trong qui định nhập khẩu.
10. Các cơ quan có thẩm quyền cần nghiêm khắc thực hiện các qui định về nhãn mác và không có ưu tiên trường hợp nào cả. Các cơ quan này có quyền từ chối hoặc tiêu huỷ bất kỳ loại hàng hoá nào nếu như không thực hiện đúng qui định về nhãn mác.
11. Trong trường hợp, các mặt hàng thực phẩm có chứa hương liệu nhân tạo, trên nhãn mác cần ghi rõ tên hoá học của hương liệu đó, tuy nhiên trong trường hợp hương liệu

tự nhiên hoặc hương liệu triết xuất từ thiên nhiên, thì tên chung của hương liệu cần phải ghi trên nhãn mác là hương liệu tự nhiên hoặc là hương liệu tổng hợp

Quy định cụ thể đối với nhãn mác của các sản phẩm dinh dưỡng

Pakistan không có qui định về lượng dinh dưỡng cần phải ghi trên nhãn hiệu sản phẩm, tuy nhiên, Pakistan công nhận những qui định về quản lý thuốc và thực phẩm của Mỹ (FDA) theo như hướng dẫn. Cục Kiểm tra tiêu chuẩn và chất lượng Pakistan sẽ thường xuyên cập nhật những hướng dẫn này, dựa trên Bộ luật và rà soát lại FDA.

1. Việc ghi các loại chất dinh dưỡng trên nhãn mác là không bắt buộc, tuy nhiên có thể chấp nhận lựa chọn cách ghi từ phía nhà cung cấp
2. Bảng ghi chất dinh dưỡng theo tiêu chuẩn Mỹ được chấp nhận tại Pakistan, miễn sao phù hợp với qui định FDA
3. Không có bất kỳ qui định giới hạn nào đối với việc nhập khẩu các sản phẩm khai báo là sản phẩm bổ dưỡng và dinh dưỡng. Các cơ quan chức năng Pakistan xem xét việc khai báo chủ yếu như những công cụ xúc tiến và hơn nữa, cũng không cần yêu cầu bằng chứng về khoa học
4. Không có qui định giới hạn nào đối với việc nhập khẩu các sản phẩm có khai báo không rõ ràng. Các cơ quan chức năng Pakistan xem xét việc khai báo chủ yếu như những công cụ xúc tiến và hơn nữa, cũng không cần yêu cầu bằng chứng về khoa học
5. Các cơ quan chức năng Pakistan, nói chung, sẽ không từ chối việc nhập khẩu hàng hoá có khai báo liên quan đến y tế cụ thể nào cả. Tuy nhiên, nếu một sản phẩm khai báo có nguồn gốc vitamins hoặc là khoáng chất, thì sản phẩm này cần phải đăng ký với Chính phủ liên bang trước khi nhập khẩu, đồng thời đăng ký thêm tên của nhà nhập khẩu và nhà sản xuất.

C. Quy định về đóng gói và vật chứa đựng

Không có bất kỳ qui định cụ thể nào về kích cỡ của bao bì hoặc vật chứa đựng. Pakistan sẽ căn cứ theo Bộ luật qui định đối với đóng gói bao bì. Pakistan không có bất kỳ qui định nào về qui cách đóng gói liên quan đến môi trường, như là rác thải/chất thải hay là tái chế.

Thông tin sau cần phải được ghi một cách rõ ràng, chữ bền màu trên tất cả các bao bì trong hàng hoá ký gửi và công-ten-nơ.

- Tên sản phẩm
- Tên và địa chỉ nơi sản xuất
- Thành phần tịnh
- Ngày sản xuất và hạn sử dụng
- Tỷ lệ phần trăm chất nhuộm
- Mức ổn định về bảo quản thông thường

D. Quy định về chất phụ gia trong thực phẩm

Pakistan thực hiện qui định này dựa trên Bộ luật về chất phụ gia và chất bảo quản trong thực phẩm. Bộ Thương mại sẽ cập nhật danh sách các chất phụ gia được phép nhập khẩu dựa trên hướng dẫn từ Bộ luật này. Danh sách các chất phụ gia được phép nhập khẩu sẽ được viết bằng tiếng Anh và cập nhật hàng năm. Ngoài ra, Pakistan cũng dựa theo tiêu chuẩn của Bộ luật này để cho phép nhập khẩu các sản phẩm thực phẩm có chứa vitamins.

Bộ Thương mại qui định nhập khẩu phẩm màu dùng trong thực phẩm. Các qui định này sẽ được rà soát và cập nhật hàng năm. Việc nhập khẩu phẩm màu dùng trong thực phẩm hay thực phẩm có chứa các loại phẩm màu nhân tạo sẽ phải tuân thủ theo một số điều kiện sau:

- + Các nhà nhập khẩu phải có giấy chứng nhận do Cơ quan có thẩm quyền tại nước xuất khẩu cấp.
- + Giấy chứng nhận sẽ chỉ áp dụng đối với từng lô hàng cụ thể và phải ghi rõ rằng: “chất phụ gia/phẩm màu này hiện đang được sử dụng tại nước xuất khẩu tại thời điểm hàng gửi đi hoặc đã được đăng ký sử dụng tại nước xuất khẩu”
- + Trên hoá đơn của nhà xuất khẩu phải thể hiện rõ tỷ lệ chất tạo màu trong thực phẩm

E. Quy định về nông dược và các chất gây độc hại trong thực phẩm nhập khẩu

Pakistan thực hiện qui định này dựa trên Bộ luật và các hướng dẫn về mức dư lượng tối đa (MRLs) của nông dược hoặc các chất độc hại khác có trong thực phẩm. Các nhân viên hải quan sẽ thực thi qui định này dựa trên mức giới hạn qui định trong Bộ luật đối với thực phẩm nhập khẩu.

Tuy nhiên, Pakistan hiện vẫn chưa có qui định cụ thể nào đối với mức dư lượng tối đa của nông dược hoặc các chất độc hại có trong thực phẩm sản xuất trong nước.

Các cơ quan có thẩm quyền tại Pakistan đã đưa ra những qui định đặc biệt nhằm giải quyết tình trạng khủng hoảng sau khi xảy ra vụ việc có chất đi-o-xin trong thực phẩm tại Bỉ năm 1999. Khi đó, Pakistan đã yêu cầu các sản phẩm thực phẩm nhập khẩu có nguồn gốc từ Bỉ phải có giấy chứng nhận không có thành phần đi-ô-xin trong sản phẩm nhập khẩu.

Cơ quan Bảo vệ thực vật Pakistan qui định cần phải đăng ký các loại nông dược có trong thực phẩm. Tất cả các loại nông dược phải đăng ký bằng cách điền đầy đủ thông tin trong đơn xin cấp giấy chứng nhận với Cơ quan này.

F. Qui định khác

Bộ Thương mại Pakistan là cơ quan quản lý xuất khẩu và nhập khẩu tại các cửa khẩu hải quan, có chức năng đàm phán thương mại đa phương, thiết lập và thực hiện chính sách thương mại hàng năm. Tất cả hàng hoá nhập khẩu vào Pakistan đều phải tuân thủ Qui định về Chính sách nhập khẩu do Bộ Thương mại ban hành hàng năm.

Nhà nhập khẩu cần phải thực hiện những qui định sau:

- + Nhập khẩu phải phù hợp với những qui định do Bộ ban hành và đảm bảo các mặt hàng nhập khẩu không nằm trong danh sách “các mặt hàng cấm”
- + Các điều khoản và điều kiện về nhập khẩu phải được cụ thể hoá trong L/C
- + Nhập khẩu thực vật và động vật phải có giấy phép từ Bộ An toàn và Nghiên cứu thực phẩm Pakistan
- + Nhập khẩu các loại động vật nuôi/thú nuôi giống cần phải có giấy phép từ Bộ An toàn và Nghiên cứu thực phẩm Pakistan.
- + Pakistan hiện nay không cho phép nhập khẩu gia súc từ một số nước, với nhiều trường hợp đã được báo cáo về BSE (bovine spongiform encephalopathy - một dạng bệnh bò điên), trong đó có Mỹ và một số nước khác.

Các sản phẩm thực phẩm có chứa thành phần thuốc sẽ được kiểm tra tại phòng thí nghiệm. Riêng dầu thực vật nhập khẩu sẽ chỉ kiểm tra ngẫu nhiên đối với một số sản

phẩm nào đó trong tổng lượng sản phẩm dầu thực vật nhập khẩu nhằm để đảm bảo rằng các sản phẩm này phù hợp với người tiêu dùng tại thời điểm hàng đến.

Sản phẩm mẫu: sản phẩm mẫu có thể gửi bằng đường chuyên phát nhanh hoặc bưu kiện thông thường. Nếu một sản phẩm mẫu đáp ứng được về nhãn hiệu và các yêu cầu khác, thì sản phẩm này sẽ được áp thuế và phải nộp thuế trước khi nhận hàng. Hàng mẫu miễn thuế chỉ phải nộp một khoản thuế dựa trên cước phí vận chuyển. Quy định cụ thể đối với hàng mẫu gửi đi có thể xem tại qui định của Bộ Thương mại Pakistan.

Quy định về Hồ sơ và Giấy chứng nhận

Nhà xuất khẩu phải xuất trình C/O của hàng hoá. Đối với sản phẩm là động vật, nhà xuất khẩu phải xin được giấy chứng nhận rằng sản phẩm đó là sản phẩm “Halal”.

Ngoài ra, Pakistan còn yêu cầu một số giấy chứng nhận cụ thể khác dựa trên các cảnh báo quốc tế hoặc tình trạng khẩn cấp khác. Trong những trường hợp này, Chính phủ Pakistan sẽ thông báo tới từng nước và các tổ chức thương mại về qui định mới của Pakistan.

Các nhà xuất khẩu cần phải chứng minh rõ với các nhà nhập khẩu rằng, tất cả các giấy chứng nhận cần thiết về hải quan và kiểm dịch đều đã sẵn sàng trước khi hàng được gửi đi.

(theo tapchicongthuong.vn)

Quy định mới của Pakistan về nhập khẩu lương thực, thực phẩm

Các doanh nghiệp xuất khẩu nông sản, thực phẩm về quy định mới của Pakistan liên quan đến nhập khẩu lương thực, thực phẩm như sau:...

Theo thông tin từ Cục Xuất nhập khẩu – Bộ Công Thương và Thương vụ Việt Nam tại Pakistan, vào tháng 02 năm 2020, Bộ Thương mại Pakistan vừa ban hành quyết định tất cả các mặt hàng lương thực, thực phẩm nhập khẩu vào Pakistan phải có Giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn Hồi giáo (Halal) do cơ quan có thẩm quyền được Chính phủ Pakistan chỉ định cấp, có hiệu lực từ ngày 30 tháng 5 năm 2020. Theo đó:

1. Thời hạn sử dụng của sản phẩm tại thời điểm nhập khẩu phải còn ít nhất 66% kể từ ngày sản xuất.
2. Các thành phần và chi tiết của sản phẩm (thành phần dinh dưỡng, hướng dẫn sử dụng...) trên bao bì phải được in bằng tiếng Urdu và tiếng Anh.
3. Logo của cơ quan chứng nhận Halal phải được in trên bao bì bán lẻ.

4. Hàng nhập khẩu phải có Giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn Hồi giáo (Halal) do cơ quan có thẩm quyền được Chính phủ Pakistan chỉ định cấp. (theo Bộ Công Thương)

Hải quan Pakistan xem xét triển khai chương trình doanh nghiệp ưu tiên

Chính phủ Pakistan đang xem xét miễn thủ tục hải quan cho một số doanh nghiệp sản xuất thường xuyên có hoạt động thương mại xuyên biên giới. Theo đó, Hải quan Pakistan sẽ sớm triển khai “Dự án doanh nghiệp ưu tiên” để tạo thuận lợi cho thông quan hàng hóa xuất nhập khẩu.

Theo quy định, một doanh nghiệp được công nhận là doanh nghiệp ưu tiên khi doanh nghiệp đó hoạt động sản xuất ở Pakistan và thường xuyên có các hoạt động xuất khẩu hoặc nhập khẩu. Để tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp ưu tiên này, theo hướng dẫn của Hải quan Thế giới, Hải quan Pakistan đang chuẩn bị một kế hoạch toàn diện nhằm tạo thuận lợi cho thông quan hàng hóa.

Các doanh nghiệp ưu tiên sẽ nhận được nhiều ưu đãi trong việc thông quan mà không chịu bất kỳ sự thanh kiểm tra nào. “Tuy nhiên, toàn bộ hệ thống sẽ được minh bạch hóa”.

Các doanh nghiệp ưu tiên phải cung cấp tất cả các thông tin chi tiết liên quan đến việc kinh doanh để nhận được sự ưu đãi này. Hải quan sẽ tra cứu được thông tin chi tiết bao gồm: Lý lịch của doanh nghiệp, tài khoản ngân hàng, số lượng nhân viên và thông tin của các đối tác nước ngoài.

Máy theo dõi sẽ được gắn trên lô hàng của các doanh nghiệp này. Ngoài ra, danh tính của người điều khiển phương tiện cũng sẽ được lưu trữ trong hệ thống trung tâm của Hải quan Pakistan.

Doanh nghiệp ưu tiên có thể nhận hàng trực tiếp từ cảng đến cửa hàng sản xuất mà không gặp rắc rối về thủ tục hải quan, sau khi hoàn thành các thủ tục thiết yếu.

Hải quan sẽ cấp thẻ truy cập cho các doanh nghiệp ưu tiên khi nhập cảnh mà không gặp bất kỳ rắc rối nào khi qua cửa Hải quan, nhà ga, nhà ga ngoài khơi và cảng khô. Nó cũng sẽ đảm bảo hoàn thành nhanh chóng các vụ án/điều tra trong vòng 6 đến 9 tháng và giảm 50% lượng bảo lãnh ngân hàng bắt buộc.

Một trong những lợi thế lớn nhất đối với các doanh nghiệp ưu tiên là sẽ có một điểm hỗ trợ riêng bởi các cán bộ được chỉ định, họ sẽ chịu trách nhiệm giải quyết các vấn đề chính đáng của doanh nghiệp. (Theo Hải quan online, [thenews.co.,pk](http://thenews.co.pk))

Các quy định hải quan và thông tin liên hệ có thể được lấy từ Ban Doanh thu Liên bang - Chính phủ Pakistan (<https://www.fbr.gov.pk/>).

Hải quan Pakistan có trụ sở chính tại Karachi, đặt tại địa chỉ sau:

Pakistan Customs

Custom House, Near KPT

Karachi, Pakistan

ĐT: 92-21-99214170, Fax: 92-21-99214234

Hải quan Pakistan có mặt tại tất cả các điểm nhập cảnh chính khác nhau và các cảng cạn nội địa nằm ở các thành phố lớn trong cả nước.

8. Yêu cầu cấp phép cho các dịch vụ chuyên nghiệp

Ngành dịch vụ ở Pakistan đã có sự tăng trưởng đáng kể trong vài năm qua do các chính sách kinh tế của chính phủ, nhận thức của người tiêu dùng và cơ sở hạ tầng công nghệ đang phát triển. Trong năm tài chính 2018-19, khu vực dịch vụ trong nước ghi nhận mức tăng trưởng 4,71% so với 5,98% của năm tài chính trước. Theo Bộ Tài chính, Chính phủ Pakistan, khu vực dịch vụ trong nước với tỷ trọng 60,23% là ngành đóng góp lớn nhất vào GDP quốc gia. Chính phủ Pakistan đã đưa ra một số chính sách nhằm thúc đẩy tăng trưởng trong các dịch vụ ngân hàng và tài chính trong nước, dịch vụ chăm sóc sức khỏe, dịch vụ giáo dục, dịch vụ hàng không, dịch vụ viễn thông và các dịch vụ chuyên nghiệp khác. Tuy nhiên, các công ty dịch vụ chuyên nghiệp nước ngoài phải đáp ứng các yêu cầu sau để hoạt động trong thị trường này:

- Các công ty tư vấn kỹ thuật nước ngoài không được phép hoạt động tại Pakistan mà không đăng ký với Hội đồng Kỹ thuật Pakistan (PEC).
- Các ngân hàng và tổ chức tài chính nước ngoài phải nộp đơn đăng ký với Ngân hàng Nhà nước Pakistan (SBP) và Ủy ban Điều phối Kinh tế để bắt đầu hoạt động tại Pakistan. Ngoài ra, các tổ chức này phải tuân thủ nghiêm ngặt các quy định của SBP bao gồm dự trữ vốn tối thiểu, chuyển tiền và các sản phẩm tài trợ doanh nghiệp / tiêu dùng.
- Đối với các dịch vụ viễn thông, tất cả các công ty nước ngoài phải được Cơ quan quản lý viễn thông Pakistan (PTA) phê duyệt cấp phép trước khi bắt đầu hoạt động.

Mọi thông tin chi tiết có thể vào các trang web sau:

- Công Chính phủ Pakistan (Pakistan government portal):
<https://www.pakistan.gov.pk/>
- Cơ quan Phát triển Thương mại Pakistan (Trade Development Agency):
<https://tdap.gov.pk/>
- Ngân hàng Quốc gia Pakistan (SBP - State Bank of Pakistan):
<https://www.sbp.org.pk/>
- Hội đồng Kỹ thuật Công nghệ Pakistan (PEC - Pakistan Engineering Council):
<https://pec.org.pk/>
- Cơ quan Viễn thông Pakistan (PTA - Pakistan Telecommunication Authority):
<https://www.pta.gov.pk/en>

9. Các tiêu chuẩn thương mại

Vụ Công nghệ của Bộ Khoa học và Công nghệ tài trợ và khuyến khích các tổ chức nhà nước và tư nhân trong việc tiêu chuẩn hóa các sản phẩm và dịch vụ theo tiêu chuẩn ISO. Về vấn đề này, Bộ Khoa học và Công nghệ và Bộ Thương mại đã phối hợp đưa ra một chương trình khuyến khích các doanh nhân để tạo điều kiện cho việc chứng nhận ISO của họ. Chương trình này cung cấp một khoản trợ cấp khuyến khích để đạt được chứng chỉ ISO 9000/14000.

Mọi thông tin có thể vào trang web: <https://pakistan.gov.pk/>

Các tiêu chuẩn

Cơ quan Quản lý Chất lượng và Tiêu chuẩn Pakistan (PSQCA) là cơ quan tiêu chuẩn quốc gia. Các chức năng của PSQCA bao gồm việc thiết lập và thực thi các tiêu chuẩn quốc gia, đăng ký cơ quan kiểm tra và đánh giá các nguyên liệu thô và thành phẩm công nghiệp để tuân thủ các tiêu chuẩn quốc tế.

PSQCA đã được chỉ định là Cơ quan thông tin về Hàng rào Kỹ thuật trong Thương mại (TBT) của WTO của Pakistan theo Hiệp định TBT (Điều 10.1, 10.2 và 10.3) nhằm tạo thuận lợi cho các nhà xuất khẩu / thương nhân / nhà sản xuất trong nước và các nhà nhập khẩu từ các quốc gia thành viên WTO. Cơ quan này có trách nhiệm phổ biến thông tin về các thông báo TBT, giải quyết các thắc mắc về tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật và quy trình đánh giá sự phù hợp.

Đánh giá sự đồng nhất

Cơ quan Quản lý Chất lượng và Tiêu chuẩn Pakistan chịu trách nhiệm đánh giá sự phù hợp. Có thể liên hệ với tổ chức này:

Cơ quan quản lý chất lượng và tiêu chuẩn Pakistan

Bộ Khoa học và Công nghệ

Block 77, Pak Secretariat

Karachi, Pakistan

Tel: 92-21-99206260

Fax: 92-21-99206263

Thử nghiệm, Kiểm tra và Chứng nhận

Chứng nhận sản phẩm

Cơ quan Quản lý Chất lượng và Tiêu chuẩn Pakistan chịu trách nhiệm chứng nhận sản phẩm. Có thể liên hệ với:

Cơ quan quản lý chất lượng và tiêu chuẩn Pakistan

Bộ Khoa học và Công nghệ

Block 77, Pak Secretariat

Karachi, Pakistan

ĐT: 92-21-99206260

Fax: 92-21-99206263

Công nhận

Hội đồng Công nhận Quốc gia Pakistan (PNAC), Bộ Khoa học và Công nghệ, Islamabad xử lý các vấn đề về công nhận. Hội đồng Công nhận Quốc gia Pakistan đã ký Thỏa thuận thừa nhận lẫn nhau với Hiệp hội Công nhận Phòng thí nghiệm Quốc tế (ILAC) và Hiệp hội Công nhận Phòng thí nghiệm Châu Á-Thái Bình Dương (APLAC), đưa Pakistan ngang hàng với các thành viên của các tổ chức về công nhận các phòng thử nghiệm kể cả Hoa Kỳ và EU. Liên hệ với PNAC:

Hội đồng công nhận quốc gia Pakistan

Ground Floor, 1-C, Constitution Avenue,

Opposite Prime Minister Office, G-5/2

Islamabad, Pakistan

ĐT: 92-51-922-2310

Fax: 92-51-922-2312

E-mail: dg@pnac.org.pk

Công bố quy chuẩn kỹ thuật

Hội đồng Nghiên cứu Khoa học và Công nghiệp Pakistan (PCSIR) và Bộ Khoa học và Công nghệ thường xuyên công bố các quy định kỹ thuật quản lý các tiêu chuẩn ngành.

Thông tin liên lạc

Tất cả các bộ và ban ngành của chính phủ có thể truy cập thông qua trang web:
<https://www.pakistan.gov.pk/>

10. Hiệp định thương mại

Pakistan và Hoa Kỳ bắt đầu đàm phán Hiệp ước Đầu tư Song phương (BIT) vào năm 2004 và kết thúc văn bản vào năm 2012, nhưng hiệp định này vẫn chưa được ký kết do sự dè dặt của các bên Pakistan. Pakistan có các thỏa thuận đầu tư song phương với Australia, Azerbaijan, Mauritius, Bahrain, Bangladesh, Morocco, Belarus, Hà Lan, Liên minh kinh tế Belgo-Luxemburg, Oman, Philippines, Bosnia, Bồ Đào Nha, Bulgaria, Qatar, Campuchia, Romania, Trung Quốc, Singapore, Cộng hòa Séc, Hàn Quốc, Đan Mạch, Tây Ban Nha, Ai Cập, Sri Lanka, Pháp, Thụy Điển, Đức, Thụy Sĩ, Indonesia, Syria, Iran, Tajikistan, Ý, Tunisia, Nhật Bản, Thổ Nhĩ Kỳ, Kazakhstan, Turkmenistan, Kuwait, U.A.E, Cộng hòa Kyrgyzstan, Vương quốc Anh, Lebanon, Uzbekistan, Lào và Yemen. Các hiệp ước đầu tư này thường bao gồm các điều khoản giải quyết tranh chấp.

Nếu tranh chấp không thể được giải quyết thông qua tham vấn lẫn nhau, các nhà đầu tư thường có thể đưa vụ việc ra phân xử theo quy tắc của Ủy ban Liên hợp quốc về Luật Thương mại Quốc tế, Trung tâm Giải quyết Tranh chấp Đầu tư Quốc tế của Ngân hàng Thế giới hoặc Tòa án Trọng tài của Phòng Thương mại Quốc tế. Pakistan là

thành viên của Cơ quan Bảo lãnh Đầu tư Đa phương (MIGA), một chi nhánh của Ngân hàng Thế giới.

Pakistan và Hoa Kỳ đã ký Hiệp định khung về Thương mại và Đầu tư (TIFA) vào năm 2003, trong đó cung cấp một diễn đàn để thảo luận về các vấn đề thương mại song phương. Cuộc họp liên ngành TIFA gần đây nhất được tổ chức tại Islamabad vào tháng 5 năm 2019.

Pakistan có các hiệp định thương mại tự do với Sri Lanka, Trung Quốc và Malaysia. Pakistan cũng là một phần của Hiệp hội Hợp tác Khu vực Nam Á (SAARC) và có các thỏa thuận thương mại ưu đãi với Iran, Indonesia và Mauritius.

Hoa Kỳ và Pakistan đã có hiệp ước thuế song phương có hiệu lực từ năm 1959. Pakistan cũng có các hiệp định đánh thuế hai lần với Áo, Canada, Đức, Indonesia, Ý, Lebanon, Mauritius, Ba Lan, Thụy Sĩ, Turkmenistan, Kazakhstan, Các Tiểu vương quốc Ả Rập Thống nhất, Bỉ, Trung Quốc, Pháp, Hy Lạp, Iran, Nhật Bản, Libya, Ả Rập Saudi, Romania, Thụy Điển, Belarus, Hungary, Jordan, Kenya, Kuwait, Malaysia, Hà Lan, Nigeria, Na Uy, Oman, Philippines, Qatar, Nam Phi, Syria, Tunisia, Uzbekistan, Vương quốc Anh, Bangladesh, Đan Mạch, Phần Lan, Ấn Độ, Ireland, Hàn Quốc, Malta, Singapore, Sri Lanka, Thái Lan, Azerbaijan và Thổ Nhĩ Kỳ.

CHƯƠNG V: VĂN HÓA KINH DOANH VÀ NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý KHI KINH DOANH Ở PAKISTAN

Tại các thành phố lớn của Pakistan, nam giới và phụ nữ không được tách biệt trong các văn phòng. Hầu hết các giám đốc điều hành làm việc cho các tập đoàn quốc tế mặc trang phục công sở (bộ vest công sở vào mùa đông và áo sơ mi và cà vạt vào mùa hè) và trong một số trường hợp là trang phục địa phương, và phụ nữ thường ăn mặc lịch sự trong trang phục truyền thống. Phụ nữ phương Tây đến Pakistan để kinh doanh nên ăn mặc lịch sự, mặc quần âu hoặc váy dài dưới đầu gối, váy có tay áo và đường viền cổ kín đáo.

Hầu hết các quy tắc trang phục áp dụng cho trang phục công sở ở Anh cũng được áp dụng ở Pakistan; ăn mặc lịch sự (không mặc quần áo ôm sát người) và tránh ăn mặc lêu lợt. Đối với phụ nữ, trang phục công sở, tốt nhất là “shalwar kameez”, có hoặc không có túi che (một mảnh vải mỏng quàng quanh cổ hoặc dùng để che đầu). Trong các môi trường kinh doanh cấp cao hơn, trang phục phương Tây với áo rộng, dài che cánh tay và váy dài hoặc quần tây phù hợp. Mặc dù không cần khăn trùm đầu, nhưng khăn trùm đầu chắc chắn là điều cần thiết nếu đi ngắm một thánh địa.

Pakistan là một xã hội do nam giới thống trị; tuy nhiên, ngày càng có nhiều phụ nữ tham gia vào thị trường việc làm. Trong các nhà máy và các cơ sở tương tự khác, việc đàn ông và phụ nữ làm việc trong các cơ sở tách biệt nhau không phải là hiếm.

Ở hầu hết các vùng của đất nước Pakistan, các cuộc họp thường diễn ra muộn và những thay đổi vào phút chót không phải là điều bất thường. Điều quan trọng là phải kịp thời phản hồi mọi thông tin liên lạc. Trong một cuộc họp, theo thông lệ, người chủ trì sẽ mời trà những vị khách kinh doanh. Hầu hết các cuộc họp sẽ bắt đầu bằng một cuộc trao đổi vui vẻ và rất thường người chủ trì sẽ nói chuyện nhỏ trong vài phút với vị khách kinh doanh; các mối quan hệ và kết nối cá nhân rất quan trọng trong môi trường kinh doanh của Pakistan. Danh thiếp thường được trao đổi khi bắt đầu các cuộc họp.

Chào hỏi

- Đàn ông chào hỏi Đàn ông - Một cái bắt tay và một cái ôm là điều phổ biến. Những cái bắt tay có thể kéo dài một chút.

- Phụ nữ chào Phụ nữ - Bắt tay và ôm là điều thường thấy. Một số phụ nữ sẽ trao nhau nụ hôn trên má.

- Đàn ông chào Phụ nữ - Thường thì chỉ cần một cái gật đầu xác nhận là đủ. Bắt tay cũng phổ biến nhưng tốt nhất bạn nên đợi người phụ nữ đưa tay ra trước.

Lưu ý: Điều cấm kỵ đối với những người đàn ông sùng đạo khi chạm vào phụ nữ và ngược lại.

Giao tiếp

Người Pakistan có xu hướng thích kết hợp giữa giao tiếp gián tiếp và trực tiếp. Khi nói chuyện với những người lớn tuổi hơn mình, văn phong chủ yếu là quanh co. Khi nói chuyện với những người ở độ tuổi của mình hoặc trẻ hơn, phong cách thường thẳng thắn và không quanh co.

- Tránh nói về tôn giáo Hồi giáo một cách xúc phạm. Ngay cả những lời chỉ trích nhẹ hoặc hài hước phải tuyệt đối không được nói.

- Hài hước đóng một vai trò quan trọng trong giao tiếp nhưng người ta tránh sử dụng tính hài hước cho đến khi tình bạn được thiết lập. Không nên đùa cợt về các vấn đề dân tộc và tôn giáo.

- Việc ngắt lời và nói chuyện giữa mọi người trong cuộc trò chuyện có xu hướng được coi là có thể chấp nhận được.

- Khi được yêu cầu làm điều gì đó, tốt nhất bạn nên tránh trả lời trực tiếp “không”. Câu trả lời tốt hơn có thể là một cái gì đó giống như tôi sẽ thử hoặc cũng có thể. Người Pakistan thường sẽ trả lời bằng "Inshallah" hoặc "God Willing".

Khoảng cách khi giao tiếp

- Khoảng cách cá nhân dài một sai tay là điều thường thấy khi nói chuyện với các thành viên khác giới. Khoảng cách này có xu hướng gần gũi hơn với các thành viên cùng giới.

- Nam thường nắm tay hoặc ôm nhau, nhưng nam và nữ hiếm khi thể hiện bất kỳ hình thức tình cảm thể xác nào ở nơi công cộng.

- Có rất nhiều sự đụng chạm giữa nam giới và nam giới, phụ nữ giới và nữ giới trong các cuộc trò chuyện. Đây không phải là trường hợp giữa các giới tính.

Giao tiếp bằng mắt

- Giao tiếp trực tiếp bằng mắt thường là tiêu chuẩn giữa các thành viên cùng giới tính và tuổi tác.
- Giao tiếp bằng mắt gián tiếp thường là chuẩn mực khi nói chuyện với người lớn tuổi và người khác giới.
- Cần tránh một người đàn ông giao tiếp bằng mắt với một phụ nữ trên đường phố vì hành động này bị coi là thô lỗ, phi đạo đức và có thể hiểu sai. Phụ nữ nhìn đàn ông cũng vậy.

Những điều cấm kỵ

- Cho ai đó thấy lòng bàn tay của bạn với tất cả các ngón tay dang ra được coi là rất thô lỗ.
- Đẩy móng tay cái của bạn vào răng cửa và hắt nhẹ là một cử chỉ xúc phạm. Về cơ bản nó có nghĩa là "sỉ nhục bạn /chửi tục bạn".
- Tốt nhất bạn nên tránh nói chuyện về chính trị và tôn giáo với người Pakistan cho đến khi bạn đã thiết lập được một tình bạn bền chặt.
- Tránh nói về tôn giáo Hồi giáo một cách xúc phạm. Ngay cả những lời chỉ trích nhẹ hoặc hài hước cũng phải được tránh tuyệt đối bằng mọi giá.

Đồ ăn thức uống

Tất cả thịt được phục vụ ở Pakistan sẽ là "Halal". Thịt heo bị cấm ở nước này vì những vấn đề liên quan đến tôn giáo. Rượu chính thức bị cấm đối với người Pakistan, nhưng du khách nước ngoài có thể lấy rượu từ các khách sạn lớn nơi họ cư trú, chỉ được uống trong khuôn viên khách sạn.

Ramadan

Bạn không nên lên kế hoạch cho một chuyến công tác trong tháng Ramada. Với việc giảm giờ làm trong Chính phủ và khu vực tư nhân, rất khó để có được các cuộc hẹn.

Ngôn ngữ: Tiếng Anh là ngôn ngữ chính thức để tiến hành kinh doanh ở Pakistan.

Cuộc họp

Hầu hết các cuộc họp cấp chiến lược diễn ra sau 10 giờ sáng và tốt nhất là bạn nên sắp xếp các cuộc họp ngay sau đó khi những người tham dự vẫn còn.

Nếu có thể, hãy lên lịch họp trước ít nhất ba đến bốn tuần. Vì mọi người muốn biết họ sẽ gặp ai, hãy cung cấp thông tin chi tiết về chức danh, chức vụ và trách nhiệm của những người tham dự trước thời hạn. Người Pakistan ở các văn phòng công không có cảm giác gấp gáp về thời gian và không thích vội vã. Do đó, thời gian bắt đầu cuộc họp có thể thay đổi - hãy chuẩn bị cho cuộc họp bị hủy hoặc bị trì hoãn trong thời gian ngắn. Đừng thể hiện sự không hài lòng của bạn cho đến khi bạn có một nền tảng mối quan hệ vững chắc và đáng tin cậy.

Lời giới thiệu của bên thứ ba có thể rất hữu ích như một điểm khởi đầu để xây dựng một mối quan hệ đáng tin cậy. Trong văn hóa kinh doanh Pakistan, sự tôn trọng mà một người có được chủ yếu phụ thuộc vào tuổi tác và địa vị của họ. Điều quan trọng là phải đối xử với người cao tuổi với sự tôn trọng lớn nhất. Cho thấy vị thế của bạn là rất quan trọng vì mọi người sẽ coi trọng bạn hơn.

- Nên đến đúng giờ. Tuy nhiên, hãy lưu ý rằng bạn có thể bị tiếp tục chờ đợi vì người Pakistan có thể không phải lúc nào cũng bắt đầu các thủ tục họp đúng giờ.
- Nên chờ được người chủ trì hoặc bên trung gian thứ ba giới thiệu bạn với mọi người có mặt tại cuộc họp. Bạn có thể được chào đón theo thứ tự tuổi tác và địa vị.
- Đưa danh thiếp của bạn bằng tay phải hoặc cùng lúc cả hai tay và nhận danh thiếp của người khác theo cùng một kiểu.
- Các cuộc họp thường bắt đầu bằng việc giải khát và nói chuyện nhỏ để làm quen mọi người có mặt.
- Không mong đợi bất kỳ quyết định nào được đưa ra vào ngày đầu tiên hoặc cuộc gặp gỡ kinh doanh bất ngờ.
- Nếu cuộc thảo luận trở nên xúc động hoặc nóng nảy, hãy giữ bình tĩnh và lấy lại bình tĩnh. Hành vi quyết đoán mà bạn giữ vững lập trường và lập luận của mình có thể gây bất lợi cho bạn.
- Tương tự, các chiến thuật gây áp lực cao có khả năng không thành công và thực sự có thể gây nguy hiểm cho các giao dịch.
- Người lớn tuổi nhất có mặt có thể chậm đưa ý kiến của họ. Nếu họ mất nhiều thời gian để xem xét tình hình, hãy kiên nhẫn chờ câu trả lời của họ. Không nên thúc ép hoặc hiểu lầm sự im lặng là sự dừng dưng.

- Đề nghị một kết quả đôi bên cùng có lợi thường nhận được sự ủng hộ của nhiều người.

Danh thiếp

Danh thiếp được trao đổi sau khi giới thiệu vì người chủ trì sẽ đánh giá vị thế của bạn trong công ty của bạn và quyết định chiến lược tiến hành cuộc họp của họ. Bạn nên làm quen với các phong tục địa phương trước khi đến Pakistan, và cần chú ý tôn trọng các quy ước của người Hồi giáo.

- Khi nói đến chức danh, tên người Pakistan thường được đặt dưới dạng tên riêng, tên đệm và tên gia tộc. Họ cũng có thể được đặt theo thứ tự tên gia tộc, họ, tên đệm. Tốt nhất nên xưng hô với mọi người là Mr./Ms. theo sau là tên gia tộc, hoặc sử dụng tên gia tộc, theo sau là Sahib/Begum.

- Tốt nhất bạn nên đợi để được mời trước khi sử dụng tên của ai đó.

- Danh thiếp thường được trao đổi bằng tay phải hoặc bằng hai tay. Tránh chỉ sử dụng bên trái.

- Bạn nên dành chút thời gian xem danh thiếp nhận được trước khi đặt nó lên bàn trước mặt bạn hoặc trong ngăn đựng thẻ.

Định hướng mối quan hệ

- Niềm tin là một yếu tố lớn trong văn hóa kinh doanh Pakistan; do đó, người Pakistan cảm thấy thoải mái khi được làm quen với các mối quan hệ kinh doanh của họ. Người Pakistan thường hỏi những câu hỏi cá nhân như cách để làm quen và xây dựng lòng tin. Lời giới thiệu của bên thứ ba là một cách hiệu quả để thiết lập mối quan hệ kinh doanh đáng tin cậy.

- Nói chung, người Pakistan thích trực tiếp tiến hành các cuộc thảo luận kinh doanh của họ hơn là trò chuyện qua điện thoại.

- Việc hỏi về vợ hoặc con gái của một mối quan hệ kinh doanh được coi là không phù hợp, trừ khi bạn rất quen biết.

Đàm phán

- Mặc cả là yếu tố then chốt của đàm phán. Tốt nhất hãy luôn giữ bình tĩnh.

- Đưa ra quyết định là một quá trình tốn nhiều công sức nên không phải lúc nào cũng mong đợi được câu trả lời ngay lập tức.

Quà tặng

- Quà tặng thường không được mang đến một cuộc họp kinh doanh đầu tiên.
- Nếu được mời đến nhà người Pakistan, bạn nên mang theo sôcôla, bánh ngọt và / hoặc hoa (tránh màu trắng). Tránh mang theo rượu.
- Những món quà phải được gói cẩn thận và người Pakistan sẽ không mở quà ra ngay lập tức. Quà tặng thường được mở riêng.
- Quà tặng thường được trao bằng hai tay.

Giờ làm việc

Hầu hết các văn phòng tư nhân ở Pakistan làm việc từ 9:00 sáng đến 6:00 chiều, với tuần bắt đầu vào thứ Hai và kết thúc vào thứ Sáu. Một số văn phòng khu vực tư nhân thực hiện một tuần sáu ngày và mở cửa vào thứ Bảy, nhưng các ngân hàng thường đóng cửa vào thứ Bảy. Các văn phòng chính phủ thường mở cửa từ 8 giờ sáng đến 3 giờ chiều, từ Thứ Hai đến Thứ Năm.

Vào thứ Sáu, hầu hết các văn phòng chính phủ đóng cửa lúc 12:30 chiều để cầu nguyện thứ sáu hàng tuần. Du khách kinh doanh lên kế hoạch cho một chuyến đi đến Pakistan nên tính đến những ngày lễ của Pakistan trước khi có các cuộc hẹn làm ăn kinh doanh.

Trong tháng lễ Ramadan của người Hồi giáo, những người Hồi giáo tuân thủ không ăn, uống hoặc hút thuốc từ lúc mặt trời mọc và mặt trời lặn. Trong tháng này, việc đi lại khó khăn hơn, nhịp độ hoạt động kinh doanh chậm lại (nhiều văn phòng đóng cửa giữa ngày), khó hoàn thành mục tiêu kinh doanh hơn. Tháng Ramadan bắt đầu 29 hoặc 30 ngày trước lễ hội Eid-ul-Fitr.

Y tế

Du khách nước ngoài tìm kiếm dịch vụ chăm sóc y tế ở Pakistan sẽ phải trả bằng tiền mặt tại thời điểm phục vụ hoặc khi xuất viện. Du khách đến Pakistan được khuyến nghị xác minh rằng công ty bảo hiểm của họ sẽ thực hiện các yêu cầu ở nước ngoài.

Các bệnh do thức ăn và nước uống: Nước máy và đồ uống có đá ở Pakistan thường không được coi là an toàn. Du khách chỉ nên uống nước đóng chai hoặc đồ uống đóng chai khác. Nếu ăn thức ăn nóng được nấu chín kỹ, có thể tránh được hầu hết các bệnh nhiễm trùng do thực phẩm. Chỉ nên ăn trái cây sống nếu chúng còn nguyên vỏ và có thể

gọt vỏ, hoặc nếu chúng đã được ngâm trong chất tẩy trắng. Du khách nên tránh các loại thực phẩm có thể đã không được làm lạnh trong hơn hai giờ, đặc biệt là những thực phẩm có chứa thịt gia cầm, trứng, thịt và các sản phẩm từ sữa.

Cơ sở y tế: Hầu hết các thành phố lớn ở Pakistan đều có bệnh viện và cơ sở y tế khá tốt. Bệnh viện Aga Khan ở Karachi, Bệnh viện Doctor's ở Lahore và Bệnh viện Quốc tế Shifa ở Islamabad có một số bác sĩ được đào tạo ở nước ngoài.

Vận chuyển

Ở tất cả các thành phố lớn của Pakistan, taxi luôn có sẵn và giá vé khá hợp lý, mặc dù trong hầu hết các trường hợp, giá vé phải được thương lượng trước. Gần đây Uber và Careem, các dịch vụ gọi xe hàng đầu, cũng bắt đầu hoạt động tại Pakistan. Vì lý do an ninh, du khách nước ngoài được khuyến cáo không sử dụng taxi. Thay vào đó, du khách nên thuê một chiếc xe hơi, tốt nhất là từ khách sạn hoặc nhà khách nơi họ đang ở hoặc sử dụng dịch vụ taxi vô tuyến có trang bị máy radio để liên lạc, có sẵn ở Karachi, Lahore và Islamabad. Hầu hết các khách sạn và nhà nghỉ ở Pakistan đều cung cấp dịch vụ đón tại sân bay miễn phí nếu họ được thông báo trước. Khi thuê xe hơi, từ khách sạn hoặc đại lý cho thuê, bạn nên sử dụng dịch vụ của tài xế riêng cùng với xe. Tất cả các sân bay lớn ở Pakistan đều cung cấp dịch vụ taxi vô tuyến với mức giá cố định, không thể thương lượng.

Vận tải hàng không:

Không có hãng hàng không nào của Hoa Kỳ bay đến Pakistan; tuy nhiên, có một số chuyến bay kết nối từ Dubai, Abu Dhabi, Doha, Istanbul, và các thành phố châu Âu và châu Á đến nhiều thành phố của Pakistan, bao gồm Karachi, Lahore, Islamabad, Sialkot, Faisalabad, Multan và Peshawar. Ngoài PIA, Etihad, Emirates, Turkish Airlines, Qatar Airways và British Airways (dịch vụ sẽ bắt đầu vào năm 2019) cung cấp các kết nối thuận tiện đến New York, Chicago, Houston và Washington, DC qua Abu Dhabi, Dubai, Istanbul, London và Doha. PIA cung cấp mạng lưới các điểm đến trong nước và quốc tế lớn nhất. Ngoài PIA, còn có ba hãng hàng không tư nhân khác - Airblue, Shaheen Air International và Serene Air, bắt đầu hoạt động từ năm 2017. Ngoài ra còn có các dịch vụ thuê máy bay tư nhân bao gồm Princely Jets.

Airblue:

Hãng hàng không tư nhân này bắt đầu hoạt động vào tháng 6 năm 2004; đội bay của nó bao gồm 04 chiếc Airbus 319, 14n chiếc Airbus A320, 12 chiếc Airbus A321, 03 chiếc Airbus 330-200 và 02 chiếc máy bay Airbus 340-300. Airblue khai thác các chuyến bay nội địa giữa Karachi, Lahore, Islamabad, Peshawar, Quetta, Faisalabad, Gawadar, Multan, Rahim Yar Khan và Sialkot.

Airblue cũng khai thác các chuyến bay quốc tế đến Dubai, Abu Dhabi, Sharjah, Jeddah và Riyadh, Airblue có 30% thị phần trong nước và cơ sở doanh thu của nó là hơn 150 triệu USD. Nó sử dụng các hệ thống CNTT tiên tiến và là hãng hàng không đầu tiên trong khu vực hoạt động hoàn toàn bằng vé điện tử.

Serene Air:

Serene Air là một hãng hàng không tư nhân khác ở Pakistan có trụ sở chính đặt tại Karachi. Ra mắt vào tháng 1 năm 2017, hãng vận hành 03 máy bay Boeing B737-800 và Airbus 330. Với một đội bay rất nhỏ, hãng hàng không liên kết tất cả các thành phố lớn ở Pakistan.

Air Sial:

Air Sial là hãng hàng không mới nhất trong ngành hàng không địa phương, được đưa ra bởi các nhà đầu tư khu vực tư nhân có trụ sở tại huyện Sialkot, tỉnh Punjab. Nó được khánh thành vào tháng 12 năm 2020 và hiện đang vận hành một đội bay gồm 03 chiếc airbus 320.

Princely Jets:

Tập đoàn Akbar của Pakistan khai trương dịch vụ thuê tàu bay Princely Jets vào năm 2006. Hiện đội bay của họ bao gồm một chiếc Bombardier- Challenger 604 và Citation Bravo. Ngoài ra, công ty còn vận hành một phi đội 5 máy bay trực thăng Eurocopter.

PIA, Airblue, Serene Air và Air Sial cung cấp dịch vụ đặt chỗ trực tuyến. Khách du lịch trên bốn nhà cung cấp dịch vụ này hiện có thể đặt chỗ và nhận vé điện tử thông qua Internet. Các trang web có liên quan như sau:

- Pakistan International Airlines
- Air Blue
- Serene Air

- Air Sial Limited

- Princely Jets

Ngôn ngữ

Tiếng Urdu là ngôn ngữ quốc gia của Pakistan, nhưng tiếng Anh vẫn là ngôn ngữ chính thức và được nói và hiểu rộng rãi ở hầu hết các thành phố và khu vực đô thị. Ở các vùng nông thôn, có thể cần thông dịch viên. Tất cả các thư từ kinh doanh bằng tiếng Anh.

Viễn thông

Lĩnh vực viễn thông ở Pakistan đã phát triển vượt bậc trong 5 năm qua. Công ty TNHH Viễn thông Pakistan được tư nhân hóa (PTCL) là nhà cung cấp dịch vụ điện thoại cố định duy nhất; tuy nhiên, hiện có bốn công ty di động (Jazz, Telenor, Ufone và Zong) đang hoạt động trên thị trường. Ngoài ra, có 16 nhà khai thác cung cấp dịch vụ Wireless Local Loop (WLL). Ngoài các dịch vụ này, có một số dịch vụ điện thoại thanh toán bằng thẻ, cung cấp giá cước cuộc gọi quốc tế rất cạnh tranh, đặc biệt là đến Hoa Kỳ và Vương quốc Anh.

Pakistan cung cấp một trong những cơ cấu giá cước viễn thông thấp nhất trong khu vực. Biểu phí trung bình cho Hoa Kỳ, sử dụng thẻ gọi trả trước, hiện là 2,5 Rs mỗi phút (khoảng 2,5 xu mỗi phút). Internet phổ biến rộng rãi trên toàn quốc, và có một số công ty cung cấp các kết nối Cáp quang, DSL và Băng thông rộng khá tốt. Hầu hết các khách sạn cao cấp đều có trung tâm thương mại cung cấp đầy đủ các phương tiện viễn thông; hầu hết các khách sạn hiện nay đều cung cấp mạng Wi-Fi cho khách của họ.

Những ngày nghỉ lễ và ngày kỷ niệm ở Pakistan năm 2022

Date		Name	Type
1 Jan	Saturday	New Year's Day	Optional Holiday
3 Jan	Monday	January 1 Bank Holiday	Bank Holiday
5 Feb	Saturday	Kashmir Day	Public Holiday
5 Feb	Saturday	Basant Panchami	Optional Holiday
1 Mar	Tuesday	Shivaratri	Optional Holiday
1 Mar	Tuesday	Shab e-Meraj (Tentative Date)	Optional Holiday
17 Mar	Thursday	Holi	Optional Holiday
18 Mar	Friday	Dulhandi	Optional Holiday
18 Mar	Friday	Shab e-Barat	Optional Holiday
20 Mar	Sunday	March Equinox	Season
23 Mar	Wednesday	Pakistan Day	Public Holiday
4 Apr	Monday	Ramazan Bank Holiday	Bank Holiday

14 Apr	Thursday	Baisakhi	Optional Holiday
15 Apr	Friday	Good Friday	Optional Holiday
17 Apr	Sunday	Easter Sunday	Optional Holiday
18 Apr	Monday	Easter Monday	Optional Holiday
21 Apr	Thursday	Ridván	Optional Holiday
1 May	Sunday	Labour Day	Public Holiday
2 May	Monday	Eid-ul-Fitr Holiday	Public Holiday
3 May	Tuesday	Eid-ul-Fitr	Public Holiday
4 May	Wednesday	Eid-ul-Fitr Holiday	Public Holiday
5 May	Thursday	Eid-ul-Fitr Holiday	Public Holiday
16 May	Monday	Buddha Purnima	Optional Holiday
21 Jun	Tuesday	June Solstice	Season
1 Jul	Friday	July 1 Bank Holiday	Bank Holiday
8 Jul	Friday	Eid al-Adha Holiday	Public Holiday
9 Jul	Saturday	Eid al-Adha Holiday	Public Holiday
10 Jul	Sunday	Eid al-Adha	Public Holiday
11 Jul	Monday	Eid al-Adha Holiday	Public Holiday
12 Jul	Tuesday	Eid al-Adha Holiday	Public Holiday
8 Aug	Monday	Ashura Holiday	Public Holiday
9 Aug	Tuesday	Ashura	Public Holiday
11 Aug	Thursday	Raksha Bandhan	Hindu Holiday
14 Aug	Sunday	Independence Day	Public Holiday
19 Aug	Friday	Janmashtami	Optional Holiday
21 Aug	Sunday	Birthday of Lord Zoroaster (Khordad Sal)	Optional Holiday
31 Aug	Wednesday	Ganesh Chaturthi	Hindu Holiday
6 Sep	Tuesday	Defence Day	Observance
17 Sep	Saturday	Chelum (Tentative Date)	Optional Holiday
23 Sep	Friday	September Equinox	Season
3 Oct	Monday	Durga Puja	Optional Holiday
5 Oct	Wednesday	Dussehra	Optional Holiday
9 Oct	Sunday	Eid Milad un-Nabi	Public Holiday
9 Oct	Sunday	Birthday of Guru Balmik Sawami Ji	Optional Holiday
24 Oct	Monday	Diwali/Deepavali	Optional Holiday
7 Nov	Monday	Giarhwin Sharief (Tentative Date)	Optional Holiday
8 Nov	Tuesday	Guru Nanak's Birthday	Optional Holiday
9 Nov	Wednesday	Iqbal Day	Observance
22 Dec	Thursday	December Solstice	Season
24 Dec	Saturday	Christmas Eve	Observance
25 Dec	Sunday	Christmas Day	Public Holiday
25 Dec	Sunday	Quaid-e-Azam Day	Public Holiday
26 Dec	Monday	Day After Christmas (Christians only)	Optional Holiday
31 Dec	Saturday	New Year's Eve	Observance

Những ngày nghỉ lễ và ngày kỷ niệm ở Pakistan năm 2023

Date	Name	Type
------	------	------

1 Jan	Sunday	New Year's Day	Optional Holiday
26 Jan	Thursday	Basant Panchami	Optional Holiday
5 Feb	Sunday	Kashmir Day	Public Holiday
18 Feb	Saturday	Shab e-Meraj (Tentative Date)	Optional Holiday
7 Mar	Tuesday	Holi	Optional Holiday
8 Mar	Wednesday	Shab e-Barat (Tentative Date)	Optional Holiday
21 Mar	Tuesday	March Equinox	Season
23 Mar	Thursday	Pakistan Day	Public Holiday
7 Apr	Friday	Good Friday	Optional Holiday
9 Apr	Sunday	Easter Sunday	Observance
10 Apr	Monday	Easter Monday	Optional Holiday
14 Apr	Friday	Baisakhi	Optional Holiday
21 Apr	Friday	Ridván	Optional Holiday
22 Apr	Saturday	Eid-ul-Fitr (Tentative Date)	Public Holiday
23 Apr	Sunday	Eid-ul-Fitr Holiday (Tentative Date)	Public Holiday
24 Apr	Monday	Eid-ul-Fitr Holiday (Tentative Date)	Public Holiday
25 Apr	Tuesday	Eid-ul-Fitr Holiday (Tentative Date)	Public Holiday
1 May	Monday	Labour Day	Public Holiday
5 May	Friday	Buddha Purnima	Optional Holiday
21 Jun	Wednesday	June Solstice	Season
29 Jun	Thursday	Eid al-Adha (Tentative Date)	Public Holiday
30 Jun	Friday	Eid al-Adha Holiday (Tentative Date)	Public Holiday
1 Jul	Saturday	July 1 Bank Holiday	Bank Holiday
1 Jul	Saturday	Eid al-Adha Holiday (Tentative Date)	Public Holiday
27 Jul	Thursday	Ashura (Tentative Date)	Public Holiday
28 Jul	Friday	Ashura Holiday (Tentative Date)	Public Holiday
14 Aug	Monday	Independence Day	Public Holiday
30 Aug	Wednesday	Raksha Bandhan	Hindu Holiday
6 Sep	Wednesday	Chelum (Tentative Date)	Optional Holiday
6 Sep	Wednesday	Defence Day	Observance
19 Sep	Tuesday	Ganesh Chaturthi	Hindu Holiday
23 Sep	Saturday	September Equinox	Season
26 Sep	Tuesday	Giarhwin Sharief (Tentative Date)	Optional Holiday
27 Sep	Wednesday	Eid Milad un-Nabi (Tentative Date)	Public Holiday
22 Oct	Sunday	Durga Puja	Optional Holiday
24 Oct	Tuesday	Dussehra	Optional Holiday
28 Oct	Saturday	Birthday of Guru Balmik Sawami Ji	Optional Holiday
9 Nov	Thursday	Iqbal Day	Observance
12 Nov	Sunday	Diwali/Deepavali	Optional Holiday
22 Dec	Friday	December Solstice	Season
24 Dec	Sunday	Christmas Eve	Observance
25 Dec	Monday	Christmas Day	Public Holiday
25 Dec	Monday	Quaid-e-Azam Day	Public Holiday
26 Dec	Tuesday	Day After Christmas (Christians only)	Optional Holiday
31 Dec	Sunday	New Year's Eve	Observance

Nguồn tham khảo:

- <https://www.commisceo-global.com/resources/country-guides/pakistan-guide>
- <https://culturalatlas.sbs.com.au/pakistani-culture/pakistani-culture-greetings>
- http://guide.culturecrossing.net/basics_business_student_details.php?Id=8&CID=157
- <https://www.timeanddate.com/holidays/pakistan>

CHƯƠNG VI: QUAN HỆ NGOẠI GIAO, THƯƠNG MẠI VÀ ĐẦU TƯ GIỮA VIỆT NAM - PAKISTAN

1. Quan hệ ngoại giao với Pakistan

- Ngày 8/11/1972, nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (nay là Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam) và nước Cộng hòa Hồi giáo Pakistan đã chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao, mở ra một trang mới trong quan hệ hữu nghị và hợp tác giữa hai nước.
- Về quan hệ chính trị, hai nước đã trao đổi nhiều đoàn cấp cao, trong đó đáng chú ý là chuyến thăm chính thức Việt Nam tháng 5/2001 của Người đứng đầu Cơ quan Hành pháp Pervez Musharraf và chuyến thăm chính thức Pakistan vào tháng 3/2004 của Chủ tịch nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam Trần Đức Lương. Những thỏa thuận và nhận thức chung giữa Lãnh đạo cấp cao hai nước đã tạo tiền đề quan trọng cho sự hợp nhiều mặt giữa hai nước.
- Bên cạnh sự hợp tác song phương, Việt Nam và Pakistan còn tích cực ủng hộ lẫn nhau trên các diễn đàn quốc tế. Việt Nam đã ủng hộ Pakistan trở thành thành viên không thường trực tại Hội đồng Bảo an Liên hiệp quốc khoá 2002-2003 và Pakistan cũng đã ủng hộ Việt Nam làm ủy viên không thường trực Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc khoá 2008-2009 và gia nhập Tổ chức Thương mại thế giới năm 2006. Việt Nam ủng hộ Pakistan tái cử vào Hội đồng nhân quyền Liên hợp quốc nhiệm kỳ 2008-2011.
- Ngày 14/5/2017, nhân dịp tham dự diễn đàn "Vành đai và Con đường" tại Bắc Kinh (Trung Quốc), Chủ tịch nước Trần Đại Quang đã có cuộc gặp với Thủ tướng Pakistan Nawaz Sharif. Chủ tịch nước mong muốn hai bên thúc đẩy các hoạt động kỷ niệm, tăng cường giao lưu và trao đổi đoàn các cấp; duy trì và phát huy hiệu quả các cơ chế hợp tác song phương, thúc đẩy đàm phán ký kết các thỏa thuận hợp tác trong lĩnh vực văn hóa, thể thao, du lịch, hàng không và vận tải biển, tạo hành lang pháp lý mở rộng hợp tác trên các lĩnh vực liên quan. Chủ tịch nước cũng đề nghị hai nước mở rộng hợp tác trên các diễn đàn đa phương, phối hợp phòng, chống tội phạm xuyên quốc gia, sớm ký kết các hiệp định tương trợ tư pháp.

- Thủ tướng Nawaz Sharif khẳng định Pakistan coi Việt Nam là đối tác quan trọng tại khu vực, mong muốn thúc đẩy hơn nữa quan hệ với nước ta. Thủ tướng Nawaz Sharif cho rằng hai nước còn nhiều tiềm năng hợp tác, cần tăng cường hơn nữa hợp tác giữa hai nước, nhất là trong lĩnh vực kinh tế - thương mại.
- Việt Nam và Pakistan đã ký nhiều văn kiện quan trọng như thoả thuận thành lập Ủy ban Hỗn hợp Việt Nam - Pakistan, Hiệp định Thương mại giữa Việt Nam và Pakistan (ngày 03/5/2001), Hiệp định tránh đánh thuế hai lần, Hiệp định khung về Hợp tác về Khoa học - Công nghệ, Bản ghi nhớ về hợp tác và tham khảo hai Bộ Ngoại giao, Bản ghi nhớ về hợp tác giữa Ngân hàng Nhà nước Việt Nam và Ngân hàng Trung ương Pakistan, Hiệp định hợp tác phát triển nghề cá và môi trường thủy sản, Hiệp định miễn thị thực cho người mang hộ chiếu ngoại giao và công vụ...

2. Quan hệ thương mại với Việt Nam

Việt Nam và Pakistan thiết lập quan hệ hợp tác từ năm 1972 tuy nhiên do Pakistan bất ổn về chính trị, an ninh nên hợp tác thương mại vẫn chưa phát triển xứng với tiềm năng của hai nước. Kim ngạch thương mại song phương mới chỉ đạt 427 triệu USD (năm 2014), nhưng với sự môi trường kinh doanh của Pakistan đang dần tốt hơn và việc tạo điều kiện của chính phủ Pakistan cũng như sự quan tâm sâu sắc của doanh nghiệp Việt Nam, chắc chắn quan hệ hợp tác Việt Nam và Pakistan sẽ có bước phát triển mới, đặc biệt trong lĩnh vực thương mại và đầu tư.

Mặc dù dịch bệnh Covid-19 tác động tiêu cực đến kinh tế - thương mại giữa hai nước Việt Nam và Pakistan nhưng kim ngạch xuất nhập khẩu song phương trong năm 2021 đạt trên 773 triệu USD, tăng 50,4% so với năm 2020. Việt Nam tiếp tục xuất siêu sang thị trường Pakistan, với tỷ lệ 200% trong năm 2021. Với đà tăng trưởng như hiện nay, con số này dự kiến sẽ cán mốc 1 tỷ USD trong năm 2022 - dấu mốc kỷ niệm 50 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - Pakistan.

Các mặt hàng xuất khẩu chính của Việt Nam sang Pakistan gồm có chè, sợi các loại, hàng hải sản, hạt tiêu, cao su, máy móc, thiết bị, dụng cụ và phụ tùng, sản phẩm dệt may, nguyên phụ liệu thuốc lá, hợp kim Ferro, sản phẩm hóa chất,... Trong khi đó, các mặt hàng nhập khẩu chủ yếu của Việt Nam từ quốc gia này là vải, bông các loại, nguyên phụ liệu dệt may và da giày, tân dược, sợi các loại, hàng hải sản, hóa chất,...

Kim ngạch ngoại thương Việt Nam - Pakistan giai đoạn 2017-2021
DVT: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Việt Nam xuất khẩu sang Pakistan	436.388	352.526	480.855	438.585	579.098
Việt Nam nhập khẩu từ Pakistan	281.637	284.012	209.068	136.722	194.755
Kim ngạch xuất nhập khẩu	718.025	636.538	689.923	575.307	773.853

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Những nhóm hàng xuất khẩu hàng đầu của Việt Nam sang Pakistan

Xuất khẩu hàng hóa của Việt Nam sang Pakistan đã tăng trưởng 8%/năm trong giai đoạn 2017-2021. Riêng trong năm 2021, Việt Nam đã xuất khẩu lượng hàng hóa trị giá khoảng 579,98 triệu USD sang Pakistan, đứng thứ 25 trong số hơn 200 quốc gia xuất khẩu vào Pakistan, tăng 32% so với năm 2020, chiếm 0,8% trong tổng nhập khẩu của Pakistan. Mặt hàng xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan là trà, sợi các loại, hàng hải sản, hạt tiêu, cao su, máy móc, thiết bị, dụng cụ và phụ tùng, sản phẩm dệt may, nguyên phụ liệu thuốc lá, hợp kim Fero, sản phẩm hóa chất,...

Các sản phẩm xuất khẩu chính của Việt Nam vào thị trường Pakistan
Đơn vị tính: Ngàn USD

Mã sản phẩm	Tên sản phẩm	Giá trị năm 2021	Tăng trưởng hàng năm 2017-2021, %	Thị phần trong tổng nhập khẩu của Pakistan 2021, %
	Tổng cộng	579.098	8	1
85	Thiết bị điện- điện tử	307.091	20	5
54	Sợi nhân tạo; dải và các loại tương tự của vật liệu dệt nhân tạo	73.412	19	9
09	Cà phê, trà và gia vị	53.447	3	6
40	Cao su và các sản phẩm bằng cao su	33.484	28	5
39	Nhựa và các sản phẩm bằng chất dẻo	15.876	59	1

84	Máy móc, thiết bị cơ khí, lò phản ứng hạt nhân, nồi hơi, các bộ phận của chúng	13.155	-12	0
72	Sắt và thép	12.513	59	0
38	Các sản phẩm hóa chất	8.413	2	1
03	Cá và động vật giáp xác, động vật thân mềm và các động vật	8.223	-21	91
52	Bông	6.799	421	0

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Các mặt hàng xuất khẩu chính

- **Thiết bị điện - điện tử (HS.85)**

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	4.751.789	4.312.180	4.266.075	4.557.606	6.005.188
Nhập khẩu từ Việt Nam	166.646	123.684	249.705	227.382	307.091

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nguồn cung ứng thứ 2 tại thị trường Pakistan về nhóm hàng thiết bị điện -điện tử (HS.85) với tổng lượng xuất khẩu sang thị trường Pakistan đạt khoảng 307,091 triệu USD trong năm 2021 chiếm 5,1% trong tổng nhập khẩu của Pakistan về nhóm hàng này. Trong năm 2020, nhà cung cấp lớn nhất cho Pakistan về nhóm hàng này là Trung Quốc với 4,942 tỷ USD (chiếm 82,3% trong tổng nhập khẩu của Pakistan về nhóm hàng này).

Mặc dù, Việt Nam có tốc độ tăng trưởng khá trong suốt thời kỳ 2017-2021, với 20%/năm so với các đối thủ cạnh tranh Trung Quốc (8%), Hoa Kỳ (-1%), Đức (-11%), Thụy Điển (27%), Nhật Bản (-10%) và Thái Lan (-11%), tuy nhiên tăng trưởng xuất khẩu của Việt Nam về nhóm hàng này trong năm 2021 tăng khá (35%) so với năm 2020. Trong khi đó, mức tăng trưởng năm 2021 của Trung Quốc 40%, Hoa Kỳ (59%), Đức (53%), Thụy Điển (154%), Nhật Bản (52%) và Thái Lan (113%) so với năm 2020.

Các sản phẩm chính trong nhóm hàng này là bộ điện thoại di động và điện thoại dùng cho mạng không dây khác (HS.8517); màn hình và máy chiếu không gắn với thiết bị thu dùng trong truyền hình, thiết bị thu dùng trong truyền hình, có hoặc không gắn với máy thu thanh

sống vô tuyến hoặc thiết bị ghi hoặc tái tạo âm thanh hoặc hình ảnh (HS 8528); Các bộ phận chỉ thích hợp để sử dụng duy nhất hoặc chủ yếu với thiết bị truyền và nhận (HS8529);...

• **Sợi nhân tạo; dải và các loại tương tự của vật liệu dệt nhân tạo (HS.54)**

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	744.582	726.633	650.662	545.007	774.262
Nhập khẩu từ Việt Nam	35.624	34.803	28.648	47.952	73.412

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nước cung ứng lớn thứ 2 về nhóm sợi nhân tạo; dải và các loại tương tự của vật liệu dệt nhân tạo sang thị trường Paksitan trong năm 2021 với trị giá xuất khẩu đạt gần 73,412 triệu USD, tăng 53% so với năm 2020, chiếm 9,5% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan.

Với thị phần lên tới 73,8% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan, Trung Quốc là nước cung ứng hàng đầu với giá trị 571,163 triệu USD trong năm 2021, đứng thứ 3 là Thái Lan chiếm 5% với trị giá xuất khẩu 39,001 triệu USD.

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về nhóm hàng này tại thị trường tây Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 tăng khá cao 19%/năm, trong khi đó Tây Ban Nha là quốc gia có tốc độ tăng trưởng cao với 73%/năm, tiếp theo là Bangladesh có tốc độ tăng trưởng 54%/năm, Iran 34%, Thụy Sĩ 31%, Hà Lan 27%/năm.

Trong năm 2021, các sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan trong nhóm hàng này là sợi filament tổng hợp, bao gồm sợi đơn tổng hợp có độ mảnh <67 decitex (không bao gồm chỉ khâu) (HS.5401) đạt 73,325 triệu USD; kế đến là chỉ khâu bằng sợi filament nhân tạo, đã hoặc chưa đóng gói để bán lẻ (HS.5401) với giá trị xuất khẩu đạt khoảng 0,87 triệu USD;...

• **Cà phê, trà và gia vị (HS.09)**

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	703.666	737.962	664.553	783.493	847.426
Nhập khẩu từ Việt Nam	45.471	40.041	34.649	37.196	53.447

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam hiện là nước cung ứng lớn thứ 3 về nhóm hàng hàng cà phê, trà và gia vị tại thị trường Pakistan. Trong năm 2021, xuất khẩu nhóm hàng (HS.09) của Việt Nam sang thị trường Pakistan đạt 53,447 triệu USD, tăng 44% so với năm 2020, chiếm 6,3% trong tổng nhập khẩu của Pakistan về nhóm hàng này. Top 5 nước cung ứng lớn nhất cho thị trường Pakistan về mặt hàng này gồm: Kenya (chiếm 58,7%), tiếp theo là Trung Quốc (12,3%); Việt Nam (6,3%), Thái Lan (4,4%); và Rwanda (4,1%).

Với thị phần 58,7% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan, Kenya là nước cung ứng hàng đầu với giá trị 497,848 triệu USD trong năm 2021, đứng thứ 2 là Trung Quốc chiếm 12,3% với trị giá xuất khẩu 103,964 triệu USD, Thái Lan đứng thứ 4 chiếm 4,4% với trị giá xuất khẩu 37,652 triệu USD, đứng thứ 5 là Rwanda chiếm 4,1% với trị giá xuất khẩu đạt gần 34,374 triệu USD; đứng thứ 6 là Guatemala chiếm 2,3% với trị giá xuất khẩu đạt 19,892 triệu USD và đứng thứ 7 là Indonesia chiếm 2% với trị giá xuất khẩu 17,042 triệu USD.

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về nhóm này tại thị trường Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 tăng 3%/năm, trong khi đó con số này của Kenya tăng 4%/năm, Trung Quốc 16%/năm, Thái Lan tăng 15%/năm; Rwanda giảm -4%/năm và Guatemala tăng 11%/năm. Trong giai đoạn này, nước có tốc độ tăng trưởng bình quân hàng năm cao nhất trong khối Asean là Malaysia tăng 62%/năm, tiếp theo là Thái Lan tăng 15%.

Trong năm 2021, các sản phẩm chính của Việt Nam xuất khẩu sang Pakistan trong nhóm này là hạt tiêu thuộc chi Piper; quả khô hoặc nghiền hoặc xay của chi Capsicum (HS.0904) với giá trị xuất khẩu 28,431 triệu USD; trà (HS.0902) đạt 21,672 triệu USD; nhục đậu khấu, bạch đậu khấu (HS.0908) đạt 2,344 triệu USD;...

• Cao su và các sản phẩm bằng cao su (HS.40)

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	684.096	543.770	389.935	551.627	708.910
Nhập khẩu từ Việt Nam	11.290	13.448	14.922	18.452	33.484

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nước cung ứng đứng thứ 5 về mặt hàng cao su và các sản phẩm bằng cao su (HS.40) sang thị trường Pakistan trong suốt thời gian từ năm 2017 - 2021, năm 2021 với trị giá xuất khẩu đạt gần 33,484 tỷ USD, tăng 81% so với năm 2020, chiếm 4,7% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng cao su và các sản phẩm bằng cao su (HS.40) sang thị trường Pakistan.

Với thị phần 44% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan, Trung Quốc là nước cung ứng hàng đầu với giá trị 311,844 triệu USD trong năm 2021, đứng thứ 2 là Thái Lan chiếm 9,8% với trị giá xuất khẩu 69,374 triệu USD, Malaysia đứng thứ 3 chiếm 8,4% với trị giá xuất khẩu 59,457 triệu USD.

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về nhóm hàng cao su và các sản phẩm bằng cao su (HS.40) tại thị trường Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 tăng 28%/năm, trong khi đó con số này của Trung Quốc tăng 6%/năm, Thái Lan giảm - 6%/năm, Malaysia tăng 28%/năm.

Trong năm 2021, các sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan trong nhóm hàng này là Cao su tự nhiên, balata, gutta-percha, guayule, chicle và các loại gôm tự nhiên tương tự, nguyên sinh (HS.4001) với giá trị xuất khẩu đạt 26,975 triệu USD, kế đến là Lớp khí nén mới, bằng cao su (HS.4011) đạt 5,628 triệu USD; Tấm, lá, dải, que và hình dạng, bằng cao su lưu hóa (trừ cao su cứng) (HS.4008) với trị giá xuất khẩu đạt 0,589 triệu USD...

• **Nhựa và các sản phẩm bằng chất dẻo (HS.39)**

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	2.299.580	2.497.985	2.215.763	2.170.825	3.017.943
Nhập khẩu từ Việt Nam	2.281	5.084	5.841	10.702	15.876

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nước cung ứng thứ 21 về Nhựa và các sản phẩm bằng chất dẻo (HS.39) sang thị trường Pakistan trong suốt thời gian từ năm 2017 - 2021, năm 2021 với trị giá xuất khẩu đạt gần 15,876 triệu USD, tăng 48% so với năm 2020, chiếm 0,5% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan.

Với thị phần 26,4% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan, Ả Rập Saudi là nước cung ứng hàng đầu với giá trị 795,596 triệu USD trong năm 2021, đứng thứ 2 là Trung Quốc chiếm 23% với trị giá xuất khẩu 694,505 triệu USD, UAE đứng thứ 3 chiếm 10,9% với trị giá xuất khẩu 328,040 triệu USD, đứng thứ 4 là Thái Lan chiếm 5% với trị giá xuất khẩu 152,234 triệu USD, đứng thứ 5 là Hàn Quốc chiếm 4,4% với trị giá xuất khẩu 133,280 triệu USD.

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về nhóm hàng HS.84 tại thị trường Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 tăng tương đối cao 59%/năm, trong khi đó con số này của Ả Rập Saudi tăng 4%/năm, Trung Quốc tăng 4%/năm, UAE tăng 10%, Thái Lan tăng 17%/năm.

Trong năm 2021 các sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Paksitan trong nhóm hàng này là Polyme của propylen hoặc của các olefin khác, ở dạng nguyên sinh (HS.3902) với trị giá 8,037 triệu USD; Các sản phẩm bằng plastic và các sản phẩm bằng vật liệu khác thuộc nhóm 3901 đến 3914 (HS.3926) đạt 3,708 triệu USD; kế đến là Polyme của vinyl clorua hoặc của các olefin halogen hóa khác, ở dạng nguyên sinh (HS.3904) với giá trị xuất khẩu đạt khoảng 2,073 triệu USD; Polyme của ethylene, ở dạng nguyên sinh (HS.3901) đạt 1,375 triệu USD;...

- **Máy móc, thiết bị cơ khí, lò phản ứng hạt nhân, nồi hơi; các bộ phận của chúng (HS.84)**

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	6.872.439	6.266.631	4.725.411	4.076.061	5.902.288
Nhập khẩu từ Việt Nam	15.913	15.115	13.714	6.292	13.155

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nước cung ứng lớn thứ 29 về nhóm Máy móc, thiết bị cơ khí, lò phản ứng hạt nhân, nồi hơi; các bộ phận của chúng (HS.84) sang thị trường Pakistan trong suốt thời gian từ năm 2017 - 2021, năm 2021 với trị giá xuất khẩu đạt gần 13,155 triệu USD, tăng 109% so với năm 2020, chiếm 0,2% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng HS.84 của Pakistan.

Với thị phần lên tới 55,9% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan, Trung Quốc là nước cung ứng hàng đầu với giá trị 3,299 tỷ USD trong năm 2021, đứng thứ 2 là Hoa Kỳ chiếm 5,4% với trị giá xuất khẩu 317,137 triệu USD, Nhật Bản đứng thứ 3 chiếm 5,2% với trị giá xuất khẩu 307,593 triệu USD, đứng thứ 4 là Đức chiếm 4,7% với trị giá xuất khẩu 276,231 triệu USD, đứng thứ 5 là Ý chiếm 4,1% với trị giá xuất khẩu 239,756 triệu USD.

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về nhóm hàng HS.84 tại thị trường Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 giảm 12%/năm, trong khi đó con số này của Trung Quốc giảm 3%/năm, Hoa Kỳ giảm 13%/năm, Nhật Bản giảm 8%/năm, Đức giảm 11%/năm và Ý giảm 7%/năm.

Trong năm 2021, các sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan trong nhóm hàng này là Máy ly tâm, bao gồm máy sấy ly tâm (không bao gồm máy để tách đồng vị), lọc (HS.8421) đạt 3,165 triệu USD; Máy móc, thiết bị thí nghiệm đã hoặc chưa đốt nóng bằng điện (trừ lò nung) (HS.8419) với giá trị xuất khẩu đạt khoảng 2,962 triệu USD; Máy in được sử dụng để in bằng tấm, xi lanh và các thành phần in khác (HS.8443) đạt 2,012 triệu USD; Máy xử lý dữ liệu tự động và các đơn vị của chúng; máy đọc từ tính hoặc quang học (HS.8471) với giá trị xuất khẩu đạt khoảng 0,981 triệu USD;...

- **Sắt và thép (HS.72)**

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	3.423.505	3.687.376	3.100.415	3.158.323	4.600.103
Nhập khẩu từ Việt Nam	3.437	2.462	26.541	18.916	12.513

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nước cung ứng đứng thứ 37 về nhóm hàng sắt thép (HS.72) sang thị trường Pakistan trong suốt thời gian từ năm 2017-2021, năm 2021 với trị giá xuất khẩu đạt gần 12,513 triệu USD, giảm 34% so với năm 2020, chiếm 0,1% trong tổng nhập khẩu các mặt hàng HS.72 của Pakistan.

Với thị phần 23,1% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan, Trung Quốc là nước cung ứng hàng đầu với giá trị 1,064 tỷ USD trong năm 2021, đứng thứ 2 là Nhật

Bản chiếm 10,7% với trị giá xuất khẩu 491,185 triệu USD, UK đứng thứ 3 chiếm 9,4% với trị giá xuất khẩu 433,759 triệu USD, UAE đứng thứ 4 với trị giá xuất khẩu 412,396 triệu USD chiếm 9% và Hoa Kỳ với trị giá xuất khẩu đạt 370,460 triệu USD chiếm 8,1% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan.

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về các mặt hàng HS.72 tại thị trường Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 tăng 59%/năm, trong khi đó con số này của Trung Quốc giảm 6%/năm; Nhật Bản tăng 8%/năm; UK tăng 6%/năm, UAE tăng 7%/năm; Hoa Kỳ tăng 6%/năm. Trong giai đoạn này, quốc gia có mức tăng trưởng bình quân hàng năm cao nhất trong khối Asean là Việt Nam với mức tăng 59%/năm; tiếp theo là Thái lan 21%/năm; Philippines tăng 18%/năm và Malaysia tăng 16%/năm.

Trong năm 2021, các sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan trong nhóm hàng này là Hợp kim sắt (HS.7202) với giá trị xuất khẩu đạt 10,879 triệu USD; kế đến là Sản phẩm cán phẳng bằng sắt hoặc thép không hợp kim, có chiều rộng > = 600 mm, cán nóng hoặc cán nguội (HS.7210) đạt 0,914 triệu USD; Các sản phẩm được cán phẳng bằng thép hợp kim không phải là thép không gỉ, có chiều rộng > = 600 mm, được cán nóng (HS.7225) với trị giá 0,348 triệu USD;...

• **Các sản phẩm hóa chất (HS. 38)**

DVT: Ngàn USD

Năm	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	801.483	804.518	753.931	863.813	955.673
Nhập khẩu từ Việt Nam	7.110	7.678	6.182	6.824	8.413

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.
Việt Nam xếp thứ 21 trong số các nhà cung cấp các sản phẩm hóa chất (HS.38) tại thị trường Pakistan. Trong năm 2021, giá trị xuất khẩu nhóm hàng này tăng 23% so với năm 2020, đạt khoảng 8,413 triệu USD và chiếm 0,9% trong tổng giá trị nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan. Tốc độ tăng trưởng xuất khẩu bình quân của nhóm này từ năm 2017 - 2021 tăng 2%/năm.

Trong năm 2021, các sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan trong nhóm hàng này là Chất kết dính đã chuẩn bị cho khuôn đúc hoặc lõi đúc; các sản

phẩm hóa chất và các chế phẩm cho hóa chất (HS.3824) với giá trị xuất khẩu đạt 5,812 triệu USD; kể đến là Thuốc diệt côn trùng, thuốc diệt loài gặm nhấm, thuốc diệt nấm, thuốc diệt cỏ, các sản phẩm chống nảy mầm và tăng trưởng thực vật (HS.3808) đạt 2,217 triệu USD; Thuốc thử chẩn đoán hoặc thuốc thử phòng thí nghiệm trên nền, thuốc thử chẩn đoán hoặc thuốc thử phòng thí nghiệm được chuẩn bị sẵn (HS.3822) với trị giá 0,210 triệu USD;...

Năm 2021, các nguồn cung ứng chính cho Pakistan về nhóm hàng này là Trung Quốc đứng đầu với giá trị xuất khẩu mặt hàng này sang thị trường Pakistan là 241,601 triệu USD, chiếm 25,3% trong tổng nhập khẩu mặt hàng này của Pakistan; tiếp theo là Hoa Kỳ với 92,738 triệu USD, chiếm 9,7%; Ả Rập Saudi với 85,316 triệu USD, chiếm 8,9%; Đức với trị giá xuất khẩu 73,070 triệu USD chiếm 7,6% trong nhập khẩu mặt hàng này của Pakistan; Qatar với 56,338 triệu USD, chiếm 5,9%; Singapore với 50,373 triệu USD chiếm 5,3%; Malaysia với trị giá 37,899 triệu USD chiếm 4% trong tổng nhập khẩu mặt hàng này của Pakistan.

• Cá và động vật giáp xác, động vật thân mềm và các động vật thủy sinh không xương sống khác (HS.03)

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	22.535	10.787	10.035	6.789	9.011
Nhập khẩu từ Việt Nam	21.593	9.941	8.799	6.250	8.223

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nước cung ứng lớn nhất về mặt hàng cá và động vật giáp xác, động vật thân mềm và các động vật thủy sinh không xương sống khác (HS.03) sang thị trường Pakistan trong suốt thời gian từ năm 2017 - 2021, năm 2021 với trị giá xuất khẩu đạt gần 8,223 triệu USD, tăng 32% so với năm 2020, chiếm 91,3% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng HS.03 của Pakistan.

Đứng thứ 2 là Na Uy chiếm 5,3% với trị giá xuất khẩu 0,475 triệu USD, Thái Lan đứng thứ 3 chiếm 1,5% với trị giá xuất khẩu 0,131 triệu USD, đứng thứ 4 là UAE chiếm 1,2% với trị giá xuất khẩu 0,107 triệu USD, thứ 5 là Indonesia chiếm 0,3% với

trị giá xuất khẩu 0,27 triệu USD, thứ 6 là Sri Lanka với trị giá xuất khẩu 0,17 triệu USD chiếm 0,2% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan;...

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về nhóm HS.03 tại thị trường Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 giảm 21%/năm, trong khi đó con số này của NaUy tăng 67%/năm, Thái Lan giảm 34%, UAE tăng 15%/năm, Indonesia giảm 5%/năm và Sri Lanka tăng 11%/năm.

Trong năm 2021, các sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan trong nhóm hàng này là Phi lê cá và các loại thịt cá khác, đã hoặc chưa xay nhỏ, tươi, ướp lạnh hoặc đông lạnh (HS.0304) với giá trị xuất khẩu đạt khoảng 8,086 triệu USD; kế đến là Cá, tươi hoặc ướp lạnh (trừ philê cá và thịt cá khác thuộc nhóm 0304) (HS.0302) với trị giá xuất khẩu đạt 0,137 triệu USD;...

• **Bông (HS.52)**

Đơn vị: Ngàn USD

	2017	2018	2019	2020	2021
Nhập khẩu từ thế giới	976.301	1.248.466	833.234	1.394.696	1.910.888
Nhập khẩu từ Việt Nam	20	12	112	1.517	6.799

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Việt Nam là nước cung ứng lớn thứ 25 về mặt hàng Bông (HS.52) sang thị trường Pakistan trong suốt thời gian từ năm 2017 - 2021, năm 2021 với trị giá xuất khẩu đạt gần 6,799 triệu USD, tăng 348% so với năm 2020, chiếm 0,4% trong tổng nhập khẩu mặt hàng (HS.52) của Pakistan.

Với thị phần lên tới 30,1% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan, Hoa Kỳ là nước cung ứng hàng đầu với giá trị 575,474 triệu USD trong năm 2021, đứng thứ 2 là Brazil chiếm 16,6% với trị giá xuất khẩu 318,079 triệu USD, Côte d'Ivoire đứng thứ 3 chiếm 9,2% với trị giá xuất khẩu 175,662 triệu USD, đứng thứ 4 là Afghanistan chiếm 8,5% với trị giá xuất khẩu 161,680 triệu USD, thứ 5 là Trung Quốc chiếm 5,1% với trị giá xuất khẩu 98,317 triệu USD; thứ 6 là Thổ Nhĩ Kỳ với trị giá xuất khẩu 79,125 triệu USD chiếm 4,1% trong tổng nhập khẩu nhóm hàng này của Pakistan;...

Mức tăng trưởng xuất khẩu bình quân của Việt Nam về nhóm hàng (HS.52) tại thị trường Pakistan trong suốt thời kỳ 2017-2021 tăng 421%/năm, trong khi đó con số này

của Hoa Kỳ tăng 18%/năm, Brazil tăng 98%/năm, Côte d'Ivoire tăng 48%/năm, Afghanistan tăng 43%/năm và Trung Quốc tăng 13%/năm. Cũng trong giai đoạn này, các quốc gia ở châu Á có mức tăng trưởng bình quân hàng năm có mức tăng mạnh là Tanzania tăng 437%/năm, tiếp theo là Việt Nam tăng 421%/năm.

Trong năm 2021, sản phẩm chính xuất khẩu của Việt Nam sang Pakistan là Sợi bông trừ chỉ khâu, có tỷ trọng > = 85% bông (không bao gồm sợi bông.... (HS.5205) với giá trị xuất khẩu đạt khoảng 4,492 triệu USD; tiếp theo là Sợi bông chứa chủ yếu, nhưng <85% bông tính theo trọng lượng (không bao gồm chỉ khâu) 9HS.5206) với trị giá xuất khẩu 2,206 triệu USD;...

Những nhóm hàng nhập khẩu hàng đầu của Việt Nam từ Pakistan

Đơn vị tính: Ngàn USD

Mã sản phẩm	Tên sản phẩm	Giá trị năm 2021	Tăng trưởng hàng năm 2017-2021, %	Thị phần trong tổng xuất khẩu của Pakistan 2021,
	Tổng cộng	194.755	-14	1
10	Ngũ cốc	50.884	312	2
52	Bông	43.303	-10	1
41	Da sống và da sống (trừ da lông) và da thuộc	26.121	-2	14
23	Phế liệu và chất thải từ ngành công nghiệp thực phẩm; thức ăn gia súc đã được chế biến	16.074	22	16
03	Cá và động vật giáp xác, động vật thân mềm và các động vật thủy sinh không xương sống khác	13.049	-49	3
02	Thịt	11.919	-31	3
12	Hạt có dầu và quả có dầu; ngũ cốc, hạt và trái cây khác; công nghiệp hoặc dược phẩm	6.271	-10	2
32	Chất chiết xuất thuộc da hoặc nhuộm; tannin và các dẫn xuất của chúng; thuốc nhuộm, chất màu và màu khác	5.525	91	13

30	Dược phẩm	3.988	-15	1
55	Sợi kim loại nhân tạo	3.161	48	1

Nguồn: Tính toán của Trung tâm Thương mại Quốc tế (ITC) dựa theo thống kê Comtrade.

Đầu tư trực tiếp của Pakistan vào Việt Nam

Theo số liệu thống kê của Bộ kế hoạch và Đầu tư, tính đến ngày 20/10/2022 Pakistan hiện có 64 dự án với tổng vốn đăng ký là 34,37 triệu USD tại Việt Nam đứng thứ 66/141 quốc gia và vùng lãnh thổ có vốn đầu tư trực tiếp tại Việt Nam.

Từ ngày 01/01/2022 đến ngày 20/10/2022, Pakistan có 01 dự án FDI cấp mới với tổng số vốn đăng ký cấp mới 0,87 triệu USD, 06 số lượt góp vốn mua cổ phần với giá trị góp vốn mua cổ phần 0,74 triệu USD đã đưa tổng vốn đăng ký lên 1,61 triệu USD.

Cảnh báo phòng vệ thương mại, biến động thị trường, các thay đổi về chính sách kinh tế, thương mại

Chính trường Pakistan bất chợt chao đảo và đảo ngược. Thủ tướng Imran Khan của đảng PTI bị Quốc hội Pakistan bỏ phiếu bất tín nhiệm và ông Shahbaz Shariff, người của đảng PML(N) được bầu làm Thủ tướng. Thủ tướng mới Shahbaz Shariff tuyên bố sẽ đảo ngược chính sách kinh tế của chính phủ cũ để cứu vãn nền kinh tế. Thủ tướng mới kết tội chính phủ cũ chỉ nói mà không làm, làm rối loạn hoàn toàn nền kinh tế và đầu độc nhiều lĩnh vực xã hội. Ưu tiên của chính phủ mới là khôi phục lại trật tự và sự thống nhất của nền kinh tế và đảm bảo cuộc sống cho các tầng lớp dưới của xã hội. Thủ tướng Shahbaz Shariff nhắc lại lịch sử năm 1974 cựu tổng thống Pakistan Zulfikar Ali Bhutto đã đặt nền móng cho sức mạnh răn đe bằng vũ khí hạt nhân của Pakistan và cựu thủ tướng Nawaz Sharif đã sẵn sàng từ chối 5 tỷ USD viện trợ để tiến hành các vụ thử vũ khí hạt nhân, nhờ đó mà biến Pakistan thành 1 quốc gia không thể bị đánh bại. Và cũng nhờ luật sửa đổi hiến pháp số 18 trao thêm quyền cho các tỉnh và tổng thống không còn quyền giải tán quốc hội.

Ngân hàng phát triển châu Á (ADB) dự báo nền kinh tế Pakistan sẽ phát triển chậm lại trong năm tài chính 2021-2022 do hậu quả của chính sách thắt chặt tài chính và tiền tệ. Trong năm tài chính 2020-2021 nhờ vào sự ứng phó nhẹn nhàng về tài chính và tiền tệ đối với dịch covid-19 tăng trưởng GDP của Pakistan đạt 5,6 %. Tuy nhiên sang năm tài chính 2021-2022 tăng trưởng GDP dự kiến chỉ đạt 4 % do hậu quả chính sách thắt chặt

tài chính và tiền tệ nhằm mục đích giảm thâm hụt cán cân thanh toán, tăng dự trữ ngoại hối, và giảm lạm phát. Tuy nhiên ADB dự báo tăng trưởng GDP của Pakistan sẽ tăng trở lại trong năm tài chính 2022-2023, đạt 4 % nhờ vào tăng tiêu dùng tư nhân và đầu tư. Lạm phát giảm xuống 8,9 % trong năm tài chính 2020-2021 nhưng tăng lên 11 % trong năm tài chính 2021-2022 và giảm xuống 8,5 % trong năm tài chính 2022-2023.

Ngân hàng Nhà nước Pakistan quyết định áp mức 100 % tiền mặt lên 177 mặt hàng nhập khẩu kéo dài đến 31/12/2022 để hạn chế nhập khẩu các mặt hàng này nhằm giảm sức ép lên đồng ru-pi và giảm bớt thâm hụt thương mại và cán cân thanh toán quốc tế. Các mặt hàng này chủ yếu là hàng thành phẩm thuộc nhóm hàng xa xỉ.

Ngân hàng phát triển hồi giáo (IsDB) đã tài trợ cho Pakistan 412 dự án với tổng số vốn 14,5 tỷ USD tính đến hết tháng 12/2021 trong đó 372 dự án đã được hoàn thành. Pakistan tham gia IsDB ngày 12/8/1974 với tư cách thành viên sáng lập. 69,8 % vốn tài trợ của IsDB dành cho các dự án năng lượng như thủy điện, điện gió... 13,2 % vốn tài trợ dành cho công nghiệp và khai khoáng. 7,5 % vốn tài trợ dành cho nông nghiệp. Ngoài ra IsDB cấp cho Pakistan 72,5 triệu USD để mua vắc-xin phòng covid-19, là nhà tài trợ chính cho chương trình tiêm phòng bại liệt cho trẻ em, giúp Pakistan giảm 98 % ca bệnh bại liệt. IsDB tài trợ xây dựng trên 300 trường học tại vùng Azad Jammu and Kashmir.

Chính phủ Pakistan vừa đạt được thỏa thuận giải quyết ngoài tòa án với Tập đoàn đa quốc gia khai thác vàng và đồng lớn nhất thế giới Tethyan & Barrac Gold liên quan đến dự án đầu tư khai thác mỏ vàng-đồng lớn nhất thế giới tại Chagai, Balochistan (thường được gọi là vụ tranh chấp Reko Diq). Mặc dù sau cuộc chiến pháp lý 10 năm, chính phủ Pakistan thua kiện, Trung tâm giải quyết tranh chấp đầu tư quốc tế (ICSID) ra phán quyết buộc chính phủ Pakistan phải bồi thường 11 tỷ USD cho tập đoàn Tethyan & Barrac Gold nhưng tập đoàn phải nhượng bộ, thỏa thuận giải quyết tranh chấp ngoài tòa án với chính phủ Pakistan vì sau khi bị thua kiện, chính phủ Pakistan lập tức một mặt giờ ra cái gậy là giao cho Tòa án trách nhiệm quốc gia (NAB) Quetta tiến hành điều tra xét xử các hoạt động và hành vi liên quan đến tham nhũng của tập đoàn và lãnh đạo tập đoàn trong hoạt động tại Pakistan, dự báo sẽ rất phức tạp và kéo dài, mặt khác giờ ra củ cà rốt là sẽ cho phép tập đoàn triển khai dự án nếu tập đoàn chấp nhận thỏa thuận ngoài tòa án. Theo thỏa thuận nay 10 tỷ USD sẽ được đầu tư triển khai dự án khai thác mỏ vàng-đồng, 1 tỷ USD sẽ được đầu tư xây dựng đường

giao thông, trường học, bệnh viện, cơ sở đào tạo nghề mở. Tập đoàn Tethyan & Barrac Gold sẽ sở hữu 50 % dự án. Chính phủ trung ương Pakistan sở hữu 25 % chia đều cho 3 doanh nghiệp nhà nước là Oil & Gas Development Corporation Limited (OGDCL), Pakistan Petroleum Limited (PPL) và Government Holdings Pakistan Limited (GHPL). Chính quyền tỉnh Balochistan sở hữu 25 % giao cho 1 công ty của tỉnh. Ngoài ra chính phủ trung ương Pakistan còn góp phần vốn và chịu mọi chi phí mà chính quyền tỉnh Balochistan phải góp vào dự án. Với dự án này Balochistan sẽ là tỉnh nhận được vốn đầu tư nước ngoài lớn nhất Pakistan. Dự án sẽ tạo ra 8.000 việc làm mới và tạo ra 1 bước phát triển lớn về hạ tầng giao thông và hạ tầng xã hội.

Đồng nội tệ mất giá mạnh, Pakistan cấm nhập khẩu hàng xa xỉ và không thiết yếu

Theo Thương vụ Việt Nam tại Pakistan, do lo sợ nguy cơ khủng hoảng kinh tế, ngày 18/05/2022, Thủ tướng Pakistan Shehbaz Sharif ra quyết định cấm nhập khẩu 38 mặt hàng xa xỉ và không thiết yếu.

Ngoài ra, thuế nhập khẩu máy móc tăng 10%, hàng điện lạnh tăng 50%, máy phát điện tăng 30%, hàng kim khí 10%, ô tô dung tích động cơ trên 1000cc tăng 130 %, hàng gốm sứ tăng 40%, điện thoại di động tăng 6.000-44.000 rupee/chiếc.

Hiện đồng nội tệ rupee của Pakistan tiếp tục mất giá kỷ lục so với đồng USD. Hôm 18/5/2022, lần đầu tiên 1 USD đổi được hơn 200 rupee Pakistan trên thị trường tự do, mức kỷ lục trong lịch sử đồng tiền này.

Vì vậy, trong buổi họp báo ngày 19/5 công bố lệnh cấm nhập khẩu hàng hóa xa xỉ, bộ trưởng Thông tin Pakistan Marriyum Aurangzeb khẳng định người dân Pakistan sẽ phải hy sinh các lợi ích theo kế hoạch kinh tế của Chính phủ nhằm vực dậy đất nước.

Thủ tướng Shehbaz Sharif kêu gọi thắt lưng buộc bụng và động viên các công dân có khả năng tài chính đóng góp nhiều hơn để giải cứu đất nước khỏi tình trạng thiếu ngoại tệ. Tuy nhiên, cộng đồng doanh nghiệp Pakistan tỏ ra không tin vào hiệu quả của quyết định này. Họ cho rằng chính phủ đã ra quyết định mà không tham khảo ý kiến của các thành phần kinh tế liên quan.

Hiện đồng nội tệ rupee của Pakistan tiếp tục mất giá kỷ lục so với đồng USD. Hôm 18/5/2022, lần đầu tiên 1 USD đổi được hơn 200 rupee Pakistan trên thị trường tự do, mức kỷ lục trong lịch sử đồng tiền này.

Nhiều mặt hàng bị cấm nhập khẩu Pakistan không sản xuất được hoặc sản xuất không đủ cho nhu cầu. Hậu quả là người dân thường sẽ không có hàng để mua hoặc không thể mua được vì giá quá cao.

Ngoài ra quyết định này còn thủ tiêu cạnh tranh, không khuyến khích sản xuất trong nước nâng cao chất lượng. Cộng đồng doanh nghiệp cho rằng nguyên nhân chính của khó khăn kinh tế hiện nay của Pakistan là những yếu kém trong chính sách điều hành nền kinh tế trong đó có chính sách trợ giá xăng dầu quá mức.

Vì vậy, Chính phủ Pakistan phải chấp nhận những quyết định khó khăn đồng thời xử lý cuộc khủng hoảng chính trị hiện nay với tinh thần quyết liệt như tuyên bố chiến tranh để lấy lại lòng tin của các nhà đầu tư trong nước và nước ngoài đã xuống thấp tới mức không thể thấp hơn. Đã đến lúc các đảng phái chính trị của Pakistan phải từ bỏ việc lợi dụng thời thế để tranh công đổ lỗi, trái lại nên gác lại quyền lợi và sự khác biệt để cứu đất nước Pakistan và cũng là cứu chính mình.

Đã đến lúc các đảng phái chính trị của Pakistan phải thỏa hiệp và chấp nhận một “Hiến chương kinh tế” cho Pakistan và đảm bảo mọi hoạt động chính trị không được làm thất bại “Hiến chương kinh tế” đó.

Những lưu ý cho các doanh nghiệp Việt Nam khi xuất khẩu trà sang Pakistan

Hàng nhập khẩu vào thị trường Pakistan nói chung và mặt hàng trà nói riêng phải đạt tiêu chuẩn Hồi giáo (Halal). Mặt hàng trà xuất khẩu sang Pakistan phải có giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn Hồi giáo do cơ quan có thẩm quyền cấp.

Quy định chung của Pakistan là các mặt hàng nhập khẩu được phép sử dụng giấy chứng nhận tiêu chuẩn và chất lượng của nước sản xuất. Sau khi hàng đến cảng doanh nghiệp nhập khẩu sẽ làm thủ tục kiểm tra chất lượng tại Tổng cục Quản lý Tiêu chuẩn Chất lượng Pakistan.

Mặt hàng trà của Việt Nam xuất khẩu sang Pakistan có thể sử dụng giấy chứng nhận tiêu chuẩn và chất lượng do cơ quan có thẩm quyền của Việt Nam cấp. Ngoài ra mặt hàng trà của Việt Nam xuất khẩu sang Pakistan phải đáp ứng một quy định đặc biệt về kiểm soát hàm lượng độc tố aflatoxin trong sản phẩm trà xuất khẩu. Tuy nhiên do nhu cầu thị trường đối với mặt hàng trà quá cao nên trên thực tế quy định này thường được các cơ quan quản lý hàng nhập khẩu Pakistan bỏ qua.

Tại Việt Nam có thể xin giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn Hồi giáo tại Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh, Cần Thơ. Có nhiều tổ chức cấp giấy chứng nhận tiêu chuẩn Hồi Giáo (Halal) với chi phí khác nhau. Doanh nghiệp cần tìm hiểu kinh nghiệm của các doanh nghiệp đã xuất khẩu sang thị trường Pakistan để có thông tin phù hợp.

Nguồn tin tham khảo:

- www.cia.gov.vn
- www.export.gov
- www.trademap.org
- <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/pakistan/>
- <https://www.commisceo-global.com/resources/country-guides/pakistan-guide>
- <https://culturalatlas.sbs.com.au/pakistani-culture/pakistani-culture-greetings>
- http://guide.culturecrossing.net/basics_business_student_details.php?Id=8&CID=157
- <https://www.timeanddate.com/holidays/pakistan>
- Pakistan Economic Survey 2020-21
- Ministry of Finance
- Government of Pakistan
- Pakistan Bureau of Statistics
- Government of Pakistan
- Local trade associations and market experts.
- www.mpi.gov.vn
- <https://moit.gov.vn/thuong-vu/khoi-thi-truong-chau-phi-tay-a-nam-a/thuong-vu-viet-nam-tai-pa-kit-xtan>
- www.tapchicongthuong.vn
- <https://kinhtevadubao.vn/dong-noi-te-mat-gia-manh-pakistan-cam-nhap-khau-hang-xa-xi-va-khong-thiet-yeu-22735.html>